Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπινεύσειεν· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε. εἰ δ' ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς, ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσαιτε. ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς, τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε, καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

Venetijs per Petrum de Nicolinis de Sabio,
expenſis Melchioris Seſſæ. Anno Dñi.
M. D. XLIX.

ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέγας καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος. ἐγὼ δ' ἀσθενὴς, ὁμολογῶ. ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν, τουτωνί. δύο δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ. οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι, ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν. ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις, τὴν τοῦ γενναίου καὶ τὴν τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν. ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει, τὴν εὔνοιαν. τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία. τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν, ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ. οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυονικὰς δίκας ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους, ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξαρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην. τὰς τιμάς. τὰς δυναστείας. τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν. ταύτας αὔξειν. μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαιδρὸς ἐγὼ, καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι, τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις, οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴομαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω. καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι. οἱ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν. ἔξω δὲ βλέπουσι. καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν ἑλλήνων εὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι. καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν, μὴ δῆτ' ὦ πάντες θεοί,

θῶς σκοπῇ, τοῖς τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀνδρῶν ὅμοια, καὶ ταυτὰ βουλομένῃ φανήσεται. ἡ δὲ σή, τοῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε συκοφαντούντων, δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ᾽ ἐκείνους ἦσάν τινες τοὺς χρόνους, οἱ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶγμα καὶ ταυτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν ὅμοιος εἰμὶ ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ᾽ ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δ᾽ ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ χρηστέ, ἵνα μηδὲν ἄλλο εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε. καὶ τοὺς καθ᾽ αὑτόν. ὥσπερ τἄλλα πάντα, τοὺς ποιητάς, τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ φιλάμμων, οὐχ ὅτι γλαύκου τοῦ καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενημένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο. καὶ νικῶν ἀνηγορεύετο, καὶ σύ, πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτόν, πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων, οὐδενὶ ἐξίσταμαι. ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφαμίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην. καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι, καὶ νόμοις, καὶ πρεσβείαις, ἅπαντα διῳκεῖτο. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐπειδὴ δὲ ἃ μήποτ᾽ ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκ ἔτι συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούντων, καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων καὶ τῶν κολακεύειν ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σὺ καὶ τούτων

μορίων. ἐφ' οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον, ἀλλ'
ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων, τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκ-
κρούσω, παραλείψω ταῦτα. ἀλλ' ὅτι οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ
ἐπέδωκας, ἐκ τούτων δῆλον. ἀλλὰ φυλάττων τὸ μη-
δὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ, τούτοις οἷς ἅπαντα
πολιτεύῃ. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας; καὶ πηνίκα λαμ-
πρός; ἡνίκ' ἂν εἰπεῖν τι κατὰ τούτων δέοι, ἐν τούτοις
λαμπροφωνότατος. μνημονικώτατος. ὑποκριτὴς ἄρι-
στος. τραγικὸς θεοκρίνης. εἶτα τῶν πρότερον γεγενη-
μένων ἀνδρῶν ἀγαθῶν μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς.
οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὴν πρὸς τοὺς
τετελευτηκότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προσλαβόντα
παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν
ἐμὲ, τὸν συζῶντα μετ' ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάν-
των, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν, ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ
ἐλάττων φθόνος; τοὺς τεθνεῶτας δὲ, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν
οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει,
πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι. καὶ θεωροῦμαι;
μηδαμῶς. οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴσον αἰσχίνη, ἀλλὰ
πρὸς σὲ, καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει, τῶν ταυτά σοι προῃ-
ρημένων καὶ ζώντων κἀκεῖνο σκόπει πότερον κάλ-
λιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει, διὰ τὰς τῶν προτέρων εὐερ-
γεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλί-
κας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον γιγνομένας, εἰς ἀχαρι-
στίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ' εὐ-
νοίας πράττουσι, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλαν-
θρωπίας μετεῖναι; καὶ μὴν, εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰ-
πεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις ἄν τις ὀρ-

πρόδους συμφέροντας προῃρημένους, ὧν καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶν. συμμαχίας πόλεων. πόρους χρημάτων. ἐμπορίου κατασκευήν. νόμων συμφερόντων θέσεις. τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις. καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις, ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ. ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσῃ γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν. οὔκουν ἐπί γε οἷς ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι' ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε; τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία, ποῦ; πότε; ὅς τις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ' ὅτε ἅπαντες ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες, οὔτε ἐπέδωκας οὐδέν. οὐκ ἀπορῶν. πῶς γάρ, ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων, ἢ πεντε ταλάντων. διτάλαντον δ' εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμ-

κἀγαθὸν πολίτην δεῖ. ὧν κατορθουμένων μὲν ὡς γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τῇ πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς. ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς, ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν. οὐδὲ τὸν μὲν πράγματα ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν, καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, βασκαίνειν. ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν. οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γὰρ ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας, πολλάκις δὲ δοκεῖ, φυλάττει ὁπηνίκα ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλό τι δύσκολον γέγονε, πολλὰ δὲ τὰ ἀνθρώπινα, εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη. καὶ πεφωνασκηκὼς, καὶ συνειλεχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συνείρει τούτους σαφῶς καὶ ἀπνευστί. ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας, οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός. συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καί τοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῆς πα-

Βοιωτῶν; καὶ τῆς μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχούσης δυνάμεως, τὰς μεγίστας ἀφελεῖν. ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ὑμῖν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολιτεύμασιν. ἃ καὶ βεβουλευμένα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ. καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ προεθέντα, οὐδ' ἀγνοηθέντα, οὐδὲ προδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ. καὶ ὅσα εἰς ἀνδρὸς ἑνὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύχης ἰσχύς, ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμαίνετο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί Δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἦν ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα ἀρκαδία, ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχον ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω πυλῶν ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω, τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐνέσχητ' ἄν. ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ αὐτόνομοι, μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ἀριθμὸς βοηθειῶν, κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν αἰσχίνη τὸν καλὸν

καίως πεπολίτευμαι. διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὃν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω. πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ. οὐδ' ἐπὶ τούτοις, μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ. ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λιμένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατὸν, καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν. οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ πειραιῶς. οὐδὲ τοῦ ἄστεος. οὐδέ γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς φιλίππου. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς. ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ. τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν. τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον. οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς ἀττικῆς; ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν βοιωτίαν; ἐκ δὲ τῶν πρὸς πελοπόννησον τόπων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπείαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραιῶς κομισθήσεται προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν, σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας, καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προκόννησον, τὴν χερρόνησον, τὴν τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξει, πρᾶξαι. τὸ βυζάντιον, τὴν ἄβυδον, τὴν εὔ-

τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὐτῶν πατρίσιν, ὧν περ οὗτοι παρ᾽ ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες, πρότερον μὲν φιλίππῳ, νῦν δὲ ἀλεξάνδρῳ. τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις, τὴν εὐδαιμονίαν. τὴν δ᾽ ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὐτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥτε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων, καὶ ἐγὼ παρ᾽ ὑμῖν. εἶτά μ᾽ ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω. ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ᾽ ὑπ᾽ ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτ᾽ ἐπαγγελιῶν μέγεθος, οὔτ᾽ ἐλπὶς, οὔτε φόβος, οὔτε χάρις, οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι. οὐδ᾽ ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶν ὁμοίως ὑμῖν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν τρυτάνῃ, ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα. ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ὀρθῆς, καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, πάντα μοι πέπρακται. καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν καθ᾽ ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς, πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως

καίως

σαιμι, ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς, οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε. οὗτος τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας, τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ὠλιγωρῶ; πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου. ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καί νὴ τὸν ἡρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεοὺς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσιν, οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροι τις ἄν. οὐχὶ τοὺς ἐμοί. οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν, καὶ παρακαλούντων, καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκα αἰσχροκερδείας, τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν. θετταλοὺς, δάοχος, κινέας, θρασύδεος. ἀρκάδας, κερκιδᾶς, ἱερώνυμος, εὐκαμπίδας. ἀργείους, μύρτυς, τελέδαμος, μνασέας. ἠλείους, εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος. μεσσηνίους, οἱ φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων, καὶ θρασύλοχος. σικυωνίους, ἀρίστρατος, ἐπιχάρης. κορινθίους, δείναρχος, δημάρατος. μεγαρέας, πτοιόδωρος, ἕλιξος, περίλαος. θηβαίους, τιμόλαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας. εὐβοέας, ἵππαρχος, κλείταρχος, σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα,

Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν
Ἐν βιοτῇ. μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ. τὸ μηδὲν ἁμαρ-
τεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ
τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύ-
ναμιν. ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε ἐμοὶ πε-
ρὶ τούτων λοιδορεῖ; καὶ λέγεις, ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς
οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν. πολλὰ τοίνυν ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευ-
σμένου, ἓν μάλιστ' ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμ-
βεβηκότων τότε τῇ πόλει ἀναμνησθεὶς, οὐχ ὡς ἂν εὔ-
νους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδά-
κρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν οὐδὲν τοιοῦτον τῇ ψυχῇ. ἀλλ' ἐπά-
ρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων, ᾤετο μὲν
ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ' ἑ-
αυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς, οὐδὲν ὁμοίως ἔχε
τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φά-
σκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τοῦτο γ' ἔχειν δεῖ, τὸ ταυτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταυτὰ χαίρειν
τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν, ἐν τῷ τῶν
ἐναντίων μέρει τετάχθαι. ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ
φανερὸς, ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα
φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν. οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολι-
τείας, οὐδὲ προαιρέσεως, ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς ἕλλησι
βοηθεῖν. ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, τοσαῦτα
δι' ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ
πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν
τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φή-

ζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντας τιμᾶσθαι. καὶ μὴ δὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινομένους τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὑπὸ τοῦ δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς, ἄλλως πως. ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἆλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰκότως. γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ. κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκείνους σωθῆναι, καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ παθόντων ἃ μήποτ' ὤφελον, τοῦ ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι. ἵν' εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ μιαρόν. λέγε.

Επίγραμμα.

Οἱ δὲ πάτρας ἕνεκα σφετέρας, εἰς δῆριν ἔθεντο
Ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
Μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
Ψυχὰς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
Οὕνεκεν ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
Δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
Σώματ' ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις.

πανηγυρίας, ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώριμος ἦν φίλιππος.
ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμισθώθης ἐπὶ τῷ τὰ τούτων
συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς
αὐτοῖς εἰλημμένος προδότης, καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυ-
τὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονὼς, ἐμοὶ λοιδορῇ, καὶ ὀνει-
δίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις, ἢ
ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις αἰσχίνη, καὶ
προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνη-
σε. σημεῖον δὲ χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ
τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ
ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα.
οὐδὲ δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην. οὐδ'
ἡγήμονα. οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελ-
θόντος σοῦ καὶ πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς ὦ ζεῦ καὶ
θεοὶ, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ νυνὶ,
καὶ λοιδορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ
δ' αἴτιον, οὐκ ἀγνοεῖς μὲν, ὅμως δὲ φράσω σοι κἀγώ.
ἀμφότερα ᾔδεσαν αὐτοὶ, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προ-
θυμίαν μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμε-
τέραν ἀδικίαν. ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων
ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις,
ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν
ἐφρόνουν λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι, φανε-
ροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὐτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προ-
σήκειν ὑπολαμβάνοντες τὸν ἐροῦντα τόν ἐπὶ τοῖς τετε-
λευτηκόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ'
ὁμωρόφιον, μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς
πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμά-

το, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, ὅσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ. ὁ δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, οὐκ οὖν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾷς, ἐγὼ, ταυτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος, ἢ μὴ ταυτὰ καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν; σὺ τοίνυν οὗτος εὑρέθης. εἶτα σὺ φθέγγῃ καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγῇ γινώσκειν αὐτοὺς ὅς τις εἶ; ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ, καταρώμενος καὶ διομνύμενος, μηδὲν εἶναί σοι καὶ Φιλίππῳ πρᾶγμα. ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν, τῆς ἰδίας ἕνεκα ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας, εὐθὺς ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν, καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτὸν. τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως, Αἰσχίνῃ τῷ Γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας,

πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομένων ὑπὲρ ὑμῶν ἀεί, καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν, οὐδ' ἰδίᾳ. τὸ δὲ τοῦτον, τοὐναντίον οὐ μόνον τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ προσέκρουσέ που κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως, οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑτῷ βεβαιοῦν. οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει. εἰ δ' ἄρα ἀνάγκη, πράως καὶ μετρίως διακείμενον ἔχειν. ἐν τίσι οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστί τι τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις. ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου, δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ. μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καὶ ἐμοί γε δοκεῖς ἐκ τούτων αἰσχίνη τῶν λόγων, ἐπίδειξίν τινα φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος αἰσχίνη τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ

καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ γ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πῶς τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ' ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δούς. οὐ κατώρθωσε μετ' ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως, οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ἂν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ. καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσωμαι μηδ' ἐξαπατήσω, δεινὸν καὶ γόητα, καὶ σοφιστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴποι τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους, τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ', ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι. καὶ ἐκεῖνο δ' εὖ οἶδ', ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔστω γάρ, καί τοι ἔγω γε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως, τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄντας. ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε

περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι. βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅς τις ἀθῶος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι, τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ, μὴ δὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων ὡς ἔοικεν ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐχ οἵαν ἔδει, τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι; σὺ τοίνυν ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν παρὰ τουτοισὶ πολιτευόμενον αἰτιᾷ. καὶ ταῦτ' εἰδὼς, ὅτι καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστα σοί. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι, εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεὶ, ἐν κοινῷ δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν. πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει τότε ἄριστα εἶναι καὶ μάλιστα σοι, οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρεχώρεις, ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον, πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκαλῶν ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω. παρὰ μὲν τοῖ-

τα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα. ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει. κινδυνεύεις δέ, εἴτε δεῖ σέ τι τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δέ, οὐχ ὁρᾷς, τύχῃ συμβεβιωκώς, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα, ὑμῖν ἀναγνῶ πάσας. παρανάγνωθι δὴ ἡμῖν καὶ σὺ τὰς ῥήσεις, ἃς ἐλυμαίνου, ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας. καὶ κάκ' ἀγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με. καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ πρεσβευτὴν καὶ τριταγωνιστήν. λέγε τὰς μαρτυρίας. Μαρτυρίαι.

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος, ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ, καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, οὐδὲ παρασχοίμην ἂν περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι τὸν πάντα χρόνον. τὸν δὲ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μέν, χρηστοῦ, τὸν δέ, μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδέν, οὐδὲ προαχθήσομαι. ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι

ὑποκριταῖς, σιμμύλῳ καὶ σωκράτει, ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς, καὶ ἐλαίας συλλέγων, ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε, ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος. ὑφ' ὧν τὰ πολλὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ἐξ ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι' ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι. ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι θρασὺς ὢν ὑφ' ἁπάντων ὦψαι. καίτοι, ὅς τις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι; πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω. οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν. ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα, τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ βεβιωμένα πράως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτησον τουτουσὶ, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δὲ ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι. πάν-

τρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων. ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τελούσῃ, τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἆλλα συνεσκευώρου. τὴν μὲν νύκτα, νεβρίζων, καὶ κρατηρίζων, καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς πιτύροις. καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέγειν, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον, ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος. καὶ ἔγωγε νομίζω, μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθρῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος ὕης ἄττης, ἄττης ὕης. ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν γραϊδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων, ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὐτὸν εὐδαιμονίσειε, καὶ τὴν αὐτοῦ τύχην; ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὅπως δήποτε, ἐῶ γὰρ τοῦτο, ἐπειδὴ γ' ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων ὑπογραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἀρχιδίοις. ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ' ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί' οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ. ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις

καὶ μὴν, εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρῇ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει, κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς, ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται. ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας, εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι, φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα. καὶ ἔχειν, ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν. ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων, ἀκόλουθα τούτοις πράττειν. χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας, μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι. ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον, ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μὴ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ, τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς, παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνὴρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκόπει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ. δι' ἣν, παῖς μὲν ὢν μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πα-

λῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. ὁ γὰρ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν; ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως κέχρηται τῷ λόγῳ, σκέψασθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην, ἀγαθὴν ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν δωδωναῖον ὑμῖν καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον μαντευόμενον. τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων, οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείραται καιρῷ; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων ἑλλήνων εἰ πρόειντο ἡμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι. τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ πάνθ' ὡς ἠβουλόμεθ' ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμήν, καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου, ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὖν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ. νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν. ὁ δέ, τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμήν, τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην, τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι;

οὐδὲν, ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ. ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ διὰ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀθηναίους, ἐσωζόμην δικαίως. τοῦτο γάρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων, καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ εὔορκα γνόντων δικαστῶν. οὐκοῦν ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελόμην ὅτε ἀπεψηφίζεσθέ μου, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν. ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφυγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύμην. ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τί προσῆκον, ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν κτησιφῶντα ὄνομα, οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον; οὐχ ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς; οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν; ναί φησιν. ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν; καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον, ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλόν εἰπεῖν ἐστί μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφὴν, ὥστε ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι, μηδὲν εἶναι τοῦ κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν. οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅς τις ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει παντε-

καὶ τῷ διδόναι, καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμά-
των. οὐκοῦν, τῶν μὲν δυνάμεων, οὔτε κύριος, οὔθ' ἡγε-
μὼν ἦν ἐγώ. ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πρα-
χθέντων, πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν, τῷ γε μὴ διαφθαρῆναι
χρήμασι, κεκράτηκα φιλίππου. ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμε-
νος νενίκηκε τὸν λαβόντα ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λα-
βὼν, μὴ δὲ διαφθαρεὶς, νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε
ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ πα-
ρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιοῦτα γράφειν τοῦτον περὶ
ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις, ταῦτα καὶ παραπλή-
σια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤ-
δη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος, εἰδὼς
καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς
δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκὼς, ἡνίκα οὐδ' ἀγνωμονῆ-
σαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμὲ, πρῶτον μὲν
περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχει-
ροτόνει. καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα ἐπράττε-
το, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ
τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίνετο.
ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτό-
νησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐ-
πιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας,
εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπαγόντων μοι, οὐ δι'
ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλιστα ὑπελάμβα-
νον ἀγνοηθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς
πρώτους χρόνους, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγώ.
καὶ οὔτ' ἀπόνοια σωσικλέους, οὔτε συκοφαντία φιλο-
κράτους, οὔτε διώνδου, καὶ μελάντου μανία, οὔτ' ἄλλο

τὴν παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποτε ὅπου πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ φιλίππου πρέσβεων. οὐκ ἐκ θετταλίας. οὐδ' ἐξ ἀμβρακίας, οὐκ ἐξ ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν θρᾳκῶν βασιλέων. οὐκ ἐκ βυζαντίου. οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν. οὐ τὰ τελευταῖα πρώην ἐκ θηβῶν. ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις. τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων. οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαιτεῖς εὐθύνας. οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λαμβάνετε. οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις, ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους. ἀγνοίας, φιλονεικίας. ἃ πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποίηται, καὶ οὐδεὶς μήποτε ἀνθρώπων εὕροι τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ὁντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ,

καὶ τῷ

πράγματα προδιδόντων, ὑπῆρχον ἕτοιμος. ἀλλ᾽ εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, εἴποτ᾽ ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο φιλίππῳ; καὶ ἅμα εὐβοίας, καὶ θηβῶν, καὶ βυζαντίου κύριος κατέστη; τί ποιεῖν ἄν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν, βουλόμενοι μεθ᾽ ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν ἑλλησπόντου διὰ βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστηκε, καὶ τῆς σιτοπομπείας τῆς τῶν ἑλλήνων κύριος γέγονε; πόλεμος δ᾽ ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν ἀττικὴν διὰ θηβαίων κεκόμισται; ἄπλους δ᾽ ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ᾽ ἔλεγον; καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεί, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τ᾽ ἀνθρώπιόν ἐστιν οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκός, οὐδ᾽ ἐλεύθερον. αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος. παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρός, ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιών, μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι, δι᾽ ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι. εἰ τὸ, καὶ τὸ, ἐποίησεν ἅνθρωπος οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ᾽ ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ

ἀξίου. προστίθετε ὑμεῖς, τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοί, καὶ ὅσα οὗτοι περιγίγνοιντο ἐμοῦ. πολλὰ δ' ἐγίγνετο τοιαῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπήειτε βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ τούτων ἐγὼ ἐλαττωμάτων, συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας ἀχαιοὺς, κορινθίους. θηβαίους. μεγαρέας. λευκαδίους. κερκυραίους. ἀφ' ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν. χρημάτων δὲ ὅσων ἠδυνήθην. ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς θηβαίους δίκαια αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδὲ ἀγανακτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο. αἰσχρὸν γάρ. ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν. εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς ἕλλησι περιστάντος, αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο, εἶτα κενὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισὶ, συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ', ὢν ἐν τῇ πόλει, καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιροὺς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἂν βουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματα, ἔδει δέχεσθαι. ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρή-

τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ. καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων. εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυες ὄν, εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντεις. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω. καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους· οὔτε γὰρ χίος, οὔτε ῥόδος, οὔτε κέρκυρα μεθ' ὑμῶν ἦν, χρημάτων δὲ σύνταξιν, εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα. καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα. ὁπλίτην δὲ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ μάλιστ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν τοὺς περιχώρους πάντας, ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω. μεγαρεῖς, θηβαίους, εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα. καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰπεῖν ἄλλ' οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολουθούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ τῶν εἰς τὸν πόλεμον, ὃ μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων. εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί. ἔπειτα χρημάτων εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ. οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί. ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμών, κύριος πάντων. ἐγὼ δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος, καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξετάσαι δίκαιον, τίνος κύριος ἦν; οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ,

ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ, θηβαίους μετὰ φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησα. ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τῇ ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπὶ τοῖς βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι. ἀντὶ δὲ τοῦ, τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον. ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸν ἑλλήσποντον ἔχειν φίλιππον λαβόντα βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκ ἐπιπροστίθημι, ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη φίλιππος, ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη. τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω. ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει. παραδείγματα πλάττων, καὶ ῥήματα, καὶ σχήματα μιμούμενος. πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς; γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγώ. ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα. ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄει, καὶ

καὶ τῶν ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς, μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι, διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους, καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν. οὐκ ἦν τότε ταῦτα. ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἐγγὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημένων ὑμῶν, καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάντες ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους φυγὼν, νῦν ὕστερον ἥκει. ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων, ὥς γέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς ὑπολαμβάνων. καὶ λόγων κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται. καὶ φησὶ προσήκειν, ἣν μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι. ὥσπερ δ' ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, κἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν ὡς ἔοικέν ἐστι φύσει, πᾶν ὅ, τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος, ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν, ὅτι γ' οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως. οὐ τιθεὶς ψήφους. οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός. ἀλλ' ἀναμιμνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία,

ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα μήτε πράττοντά τι πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μήτε δικαιότερον, διὰ ταῦτα ἐν ἅπασιν ἐμαυτὸν ἔταττον. λέγε δὴ τὰς ἐπιστολὰς Φιλίππου.

Ἐπιστολαί. Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία αἰσχίνη. ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε δι' ἐμέ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους. ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες. ὁ δὲ γραψάμενος διώνδας, τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα, τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐδὲ γραφέντα. Ψηφίσματα. Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβάς, καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν ἀριστόνικος, νῦν δὲ κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί. καὶ ταῦτ' αἰσχίνης, οὔτ' ἐδίωξεν αὐτός, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησε. καί τοι τότε τὸν δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα, καὶ τὸν ὑπερίδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως, ἢ τόνδ' ἐδίωκε. διατί; ὅτι τῷ μὲν, ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ, τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι, ταῦτα γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνί, καὶ τό, τοὺς νόμους μηκέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα. τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀνεκρίνετο ἀφ' ἑαυτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν οἶμαι τότε, ἃ νυνὶ ποιεῖ ἐκ παλαιῶν χρόνων

Ψηφίσματα θυσιῶν.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε. θηβαῖοι δὲ, ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοῖς βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείσθητέ μοι. ἀλλὰ μὴν, οἵας τότε ἠφίει φωνὰς ὁ φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς πελοπόννησον ἔπεμπε. καί μοι λέγε ταύτας λαβών. ἵν' εἰδῆτε ὅτι ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνη καὶ ταλαιπωρίαι, καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο. καί τοι, πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἄνδρες ἀθηναῖοι γεγόνασι ῥήτορες, ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ. καλλίστρατος ἐκεῖνος, ἀριστοφῶν, κέφαλος, θρασύβουλος. ἕτεροι μυρίοι. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διαπαντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν, εἰς οὐδὲν τῇ πόλει. ἀλλ' ὁ μὲν γράφων, οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν. ὁ δὲ πρεσβεύων, οὐκ ἂν ἔγραψεν. ὑπελείπετο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥαστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γίγνοιτο, ἀναφοράν. τί οὖν εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ τοὺς ἄλλους, ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ λέγω ταῦτα. ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι χώραν, οὐδὲ πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι. ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπων τις, ἃ δεῖ πράξειεν. ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν, ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ'

ἀνδρείας· ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης· τρίτον δὲ, σωφρο-
σύνης· καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑ-
μᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότε-
ρα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ Φίλιππον. καὶ τὰ παρ' αὐ-
τοῖς καὶ τὰ παρὰ πᾶσι δὲ ἐν πλείστῃ φυλακῇ, παῖ-
δας καὶ γυναῖκας ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες, σωφροσύνης πί-
στιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, κατά γε ὑμᾶς, ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνω-
κότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέ-
δου, οὐδεὶς οὐδὲν, οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν, οὕτω
σώφρονας παρέσχεσθε ὑμᾶς αὐτούς, δίς τε συμπαρα-
ταξάμενοι, τὰς πρώτας μάχας, τήν τε ἐπὶ τοῦ ποτα-
μοῦ, καὶ τὴν χειμερινὴν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐ-
τοὺς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε· τῷ κόσμῳ, ταῖς
παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ, ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλ-
λων, ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι. παρὰ δὲ ὑμῶν, θυσίαι
καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἔγω γε ἡδέως ἂν ἐροίμην
Αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράττετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ
ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις μεστὴ, πότερον συνέθυε καὶ συνηυ-
φραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσ-
μεναίνων ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, οἴκοι καθῆτο. εἰ
μὲν γὰρ παρῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ
δεινὰ ποιεῖ· μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐ-
τὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα
νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς;
εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ
δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυπεῖτο
ὁρῶν. λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ᾽ ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ᾽ ὅσα πώποτε ἐναντία ἐπράξατε θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ᾽ οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ φιλίππου, χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι. ὧν δ᾽ ὑφ᾽ ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν ὁποτέρως βούλονται. ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ᾽ ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν ἀττικήν. καὶ ἐδείκνυσαν ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον, τὰ ἐκ τῆς ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἆλλα ἀγαθὰ, εἰς τὴν βοιωτίαν ἥξοντα. ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν, τὰ ἐν τῇ βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταῦτα δὲ πάντα συντείνοντα, ἔλεγον. ἃ δ᾽ ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν τὰ μὲν καθ᾽ ἕκαστα, ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν, τοῦ βίου. ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε. ἃ δ᾽ οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. λέγε ταυτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις θηβαίων. Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε. ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο. ὥστ᾽ ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιὰν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι, τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια θηβαῖοι καθ᾽ ὑμῶν τὰ κάλλιστα. ἐν μὲν

νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις, εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα ἀποβλέποντας. καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τοῦ συμβόλου, τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι. ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικόμεθα εἰς τὰς θήβας, καταλαμβάνομεν φιλίππου καὶ θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις. καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ. τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις. καίτοι τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ' εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι. τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων, ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγώ, τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύεσθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ. τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων, μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἂν, ἢ καταρατότερος τούτου; λέγε τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπιστολή. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους, διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες

τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι. οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας. οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς, ἔθαψεν αἰσχίνη. οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους, δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι πέπρακται. τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε, καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος, τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες. ὧν τίνος προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ ὦ τριταγωνιστὰ τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει παριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔδει; τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως μέντ' ἂν ἀπέθανον. ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς ἄνδρες ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ, τάς τε ἰδίας δίκας, καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια, ἐπὶ τῶν ἰδίων

τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι. τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ' ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμενον κυρσίλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα, οὔτε στρατηγὸν, δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν, ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει, ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν, ἀποθνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη τοῦ θανάτου. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι, ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις. τῆς μέν τοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι, οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς

ἀκονιτὶ, περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντινοῦν οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σου. μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε, μὴ δ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη φίλιππος ἁπάντων. τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα, ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι. καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κινδύνων ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ θηβαίων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων λακεδαιμονίων, καὶ παρὰ τοῦ περσῶν βασιλέως, μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν ἑλλήνων προεστάναι. ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦτα ὡς ἔοικε τοῖς ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ' ἀνεκτὰ, οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἠδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι, προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν. ἀλλ' ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα, πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦτ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ' ἐπαινεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων

ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν εὑρέθης, καὶ ἅμα ἀρίστρατος ἐν νάξῳ, καὶ ἀριστόλαος ἐν θάσῳ οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως, τοὺς ἀθηναίων κρίνουσι φίλους, καὶ ἀθήνησιν αἰσχίνης δημοσθένους κατηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐν εὐδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος, ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ κἀξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν, ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει, πάρεστιν αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ ῥήγματα, καὶ τὰ σπάσματα ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ τότε κινεῖται. ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ. ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω. οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ προγόνων, ἢ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ. τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα τούτου, φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο

ἦν. ἀλλ' ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου, καὶ ὅρα,
εἰ μετὰ Θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις, οὕτως εἵμαρτο
πρᾶξαι, τί χρὴ προσδοκᾶν, εἰ μηδὲ τούτους ἔσχομεν
συμμάχους, ἀλλὰ Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ'
ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς; καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν
ὁδὸν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς τῆς μάχης γεγενημένης, τοσοῦ-
τος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που
τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι
χρῆν; ἆρ' οἴεσθε ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦ-
σαι, πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδωσαν τῆς
εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει. τότε δὲ οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε
μηδὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὐνοίᾳ, καὶ τῷ προβά-
λεσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κα-
τηγορεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ, πρὸς ὑ-
μᾶς ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν
καὶ ἀκροωμένους. ἐπεὶ πρός γε τοῦτον αὐτὸν τὸν κατά-
πτυστον, βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ
ἦν σοι πρόδηλα τὰ μέλλοντα αἰσχίνη μόνῳ τῶν ἄλλων,
ὅτε ἐβουλεύετο ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέ-
γειν. εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος
εἶ τοῖς ἄλλοις. ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατη-
γορεῖς, ἢ ἐγὼ σοῦ. τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολί-
της γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω, καὶ οὔπω περὶ τῶν
ἄλλων διαλέγομαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς
τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνή-
σας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος. σὺ δὲ οὔτε ἕτερα
εἶπες βελτίω τούτων, οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο, οὔτε
εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σεαυτὸν παρέσχες. ὅπερ δ' ἂν

ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον. εἰπέ. τίς ἢ λόγος, ὅν τινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων, ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία; τίς πρᾶξις, ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί. ἀλλὰ μὴν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν, ἔμελλεν ὡς ἐδόκει τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν. ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίνεται. ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ, τὴν τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς, εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τὴν μάχην. ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαντα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα, καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα ἐνεστησάμην, καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χειμὼν, μὴ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μείζων γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον, ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον, καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτε ἐκυβέρνων τὴν ναῦν φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγώ, οὔτε τῆς τύχης κύριος

ἦν; ἀλλ'

διοτίμου κοθωκίδης. Αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη. τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων, τοῦτο τὸ ψήφισμα, τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον, παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου, τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης, ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ, πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὐτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν ὅπερ εἶπον ἐκεῖνος ὁ καιρὸς, τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τίς δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γὰρ ἔσθ' ὅ, τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι μήτε ἦν, μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν. οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται, οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων, οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παρελθὼν, ἔλεγον.

τὸν φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας. παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν φίλιππον, ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐλευθερίας. καὶ ὅτι ὁ ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν ἕλλησι, καλὸν, ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ ἀθηναίων δῆμος τὸν θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ. ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας. καὶ γὰρ τοὺς ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς, κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέους ἐγγόνοις. καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκείνου ἐκπεσόντας, ὑπεδεξάμεθα. καὶ ἕτερα πολλὰ ἡμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναίων δῆμος, τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμφερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ ὅρκους δοῦναι, καὶ λαβεῖν. πρέσβεις. δημοσθένης, δημοσθένους παιανιεύς, ὑπερείδης, κλεάνδρου σφήττιος. μνησιθείδης, ἀντιφάνους φρεάρριος, δημοκράτης σωφίλου φλυεύς, κάλλαισχρος.

ναίων ὅσας, δορυαλώτους πεποίηκεν, οὐδὲν προαδι-
κηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ἔν τε τῷ παρόν-
τι, ἐπὶ πολὺ προάγει, τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι. καὶ
γὰρ ἑλληνίδας πόλεις, ἃς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ, καὶ
τὰς πολιτείας καταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραπο-
διζόμενος κατασκάπτει, εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ ἑλλή-
νων βαρβάρους κατοικίζει, ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους
ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πα-
τρίδος, οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ
κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκ
μακροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας, καὶ
ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν βαρβάρους
καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθη-
ναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι, νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνί-
δας πόλεις, τὰς μὲν, ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους
γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν
προγόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας καταδουλου-
μένους, διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθη-
ναίων, εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς
κατέχουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ
ἐνθυμηθεῖσι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείο-
νος ἐποιοῦντο τὴν τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν,
ἢ τὴν ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν
εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς
πυλῶν. καὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἵππαρχον, τὰς πε-
ζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν.
πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους ἕλληνας. πρῶ-
τον δὲ πάντων πρὸς θηβαίους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι

ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δὲ, οὐδὲ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δὲ, οὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα, τὸ τότε γενόμενον. καί τοι, τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων, καλέσαις βάταλον, σὲ δὲ μὴ δὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ ὃν ἐν κολυττῷ ποτε οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος, οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ, πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι, σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα, ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα δημοσθένους. Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους, φυλῆς πρυτανευούσης αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν. ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μακεδόνων βασιλεὺς, ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησιν νομιζόμενα εἶναι δίκαια, καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ, καὶ ἀθη-

περὶ ὧν ἂν λέγω γίνησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν
δόξειν, καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν.
τί οὖν φημι. δεῖν πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι
φόβον. εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ
θηβαίων. πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέ-
ροις αὐτοῖς ὁ κίνδυνος. ἔπειτα ἐξελθόντας ἐλευσῖνάδε
τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐ-
τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας. ἵνα ἐν τοῖς θήβαις φρονοῦσι τὰ
ὑμέτερα, ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν
δικαίων. ἰδοῦσιν, ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι φιλίππῳ
τὴν πατρίδα, πάρεσθ᾽ ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐ-
λατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι
βουλομένοις ὑπάρχεθ᾽ ὑμεῖς ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε,
ἄν τις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω
δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ
τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐκεῖσε βαδίζειν, καὶ
τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ᾽ ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς θή-
βας, πῶς χρήσασθε τῷ πράγματι τούτῳ, παραινῶ,
πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθε θηβαίων μη-
δέν; αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς, ἀλλ᾽ ἐπαγγείλασθε βοηθή-
σειν, ἐὰν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐ-
σχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλ-
λον προορωμένων. ἵν᾽ ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ
πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι,
καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πρά-
ξωμεν. ἐὰν δ᾽ ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι
μὲν ἑαυτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμάρτωσιν, ἡμῖν
δὲ μηδὲν αἰσχρὸν, μηδὲ ταπεινὸν, πεπραγμένον,

εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον. ἀλλὰ καὶ λέ-
γων καὶ γράφων, ἐξητασάμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν
αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς, ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώ-
σαντες χρόνον, πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πο-
λιτείας ἔσεσθε ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν, ὅτι τοὺς
μὲν ὡς ὑπαρχόντων θηβαίων φίλων φιλίππῳ, λίαν
θορυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡ-
γοῦμαι. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον,
οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡ-
μετέροις ὁρίοις. ὅτι μέν τοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήσηται τὰ
ἐν θηβαίοις ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦ-
τα, ἔφην, ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρή-
μασι θηβαίων, ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐ-
τρέπισται. τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ
νῦν ἐναντιουμένους, οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν
βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν ἐλάτειαν κατείληφε,
πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα. τοὺς
μὲν ἑαυτοῦ φίλους, θρασεῖς ποιῆσαι καὶ ἐπᾶραι.
τοὺς δ' ἐναντιουμένους, καταπλῆξαι. ἵν' ἢ συγχωρή-
σωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν.
εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς, ἔφην, ἐν τῷ παρόν-
τι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τού-
του μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν
οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο φίλιππος, ποιή-
σομεν. εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστη-
κότων αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων,
εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι, ἂν μέν τοι πεισθῆ-
τέ μοι, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν

ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυ-
τάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα πα-
ρήγαγον. κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀ-
γορεύειν βούλεται. παρῄει δ' οὐδεὶς, πολλάκις δὲ τοῦ
κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο οὐδεὶς, ἁπάν-
των μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥη-
τόρων. καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος φωνῆς
τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς
νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος
δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν
πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ
οἱ ἄλλοι ἀθηναῖοι ἀναστάντες, ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζε-
τε. πάντες γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε.
εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμ-
φότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους, οἱ με-
τὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες. καὶ γὰρ
εὐνοίᾳ, καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἐκεῖ-
νος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλού-
σιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς
πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς,
τίνος ἕνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ φίλιππος, καὶ τί βουλό-
μενος, ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς, μηδ' ἐξητακὼς πόῤῥω-
θεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν, οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν
μᾶλλον ἔμελλεν ὅ,τι χρὴ ποιεῖν εἴσεσθαι, οὐδ' ὑμῖν ἕξειν
συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐγὼ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ'
ἀκούσατε προσέχοντες τὸν νοῦν. ἑνὸς μὲν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι
μόνος τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγὼ, τὴν τῆς

βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταινοῦντας γενέσθαι εἰς τὰ αὐτὰ τοῖς παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον, ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας, ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον, ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, κατὰ πολλὰ, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ. ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπὴν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως. Ἔρρωσθε. Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων ὑμῶν καὶ τῶν θηβαίων. ἀλλὰ μὴν, τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον, ἴστε μὲν ἅπαντες. μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες, τούς τε ἐκ τῶν σκηνῶν, τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν. οἱ δὲ, τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν. καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις, τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον. ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε. καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο. καὶ μετὰ

καὶ τὸν δῆμον πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχὰς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται. καὶ γὰρ νῦν, οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς, νέαρχος σωσινόμου, πολυκράτης ἐπίφρονος, κῆρυξ, εὔνομος ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀποκρίσεις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. ἣν μὲν ἀπ᾽ ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ. καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλοὺς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτοὺς, βέλτιον δ᾽ αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ᾽ ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας, συνθηκῶν μνημονεύετε. καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ᾽ οὐδὲν ὑφ᾽ ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν, συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχὰς, ἄν περ τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες, τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔρρωσθε. Ἀποκρίσεις θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. ἐκομισάμην τὴν παρ᾽ ὑμῶν ἐπιστολὴν, δι᾽ ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε, πυνθάνομαι μέντοι, διότι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν,

λεις οὕτω συνέκρουον. εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν,
οὐδ᾽ ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν. οὕτω μέχρι πόρ-
ρω προήγαγον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ
πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες
καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. καί μοι λέγε ταῦτα λα-
βών. Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου, μηνὸς
ἐλαφηβολιῶνος, ἕκτῃ φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης
ἐρεχθηΐδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη. ἐπειδὴ φί-
λιππος, ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων,
τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν πα-
ρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ᾽ οὐδὲν ἡγούμενος
τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπι-
βάλλεται, καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοι-
νὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμπειν
πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ
παρακαλέσουσι αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμό-
νοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας. εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ
βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνο-
χὰς ποιήσασθαι, μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθη-
σαν ἐκ τῆς βουλῆς σῖμος ἀναγυράσιος, εὐθύδημος φλυά-
σιος. βουλαγόρας ἀλωπεκῆθεν. Ἕτερον ψή-
φισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου, μηνὸς μουνυ-
χιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη. ἐπειδὴ φί-
λιππος εἰς ἀλλοτριότητα θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπι-
βάλλεται καταστῆσαι, παρεσκεύασται δὲ καὶ παν-
τὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς ἀττικῆς πα-
ραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς
ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ

πολὺ τὸ σκότος ὡς ἔοικεν ἐστὶ παρ' ὑμῖν περὶ τῆς ἀλη-
θείας. συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρί-
δος τούτῳ πεπραγμένων ἀψαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναν-
τίον αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖχθαι. ἃ πολλῶν
μὲν ἕνεκα, εἰκότως ἀκούσετέ μου, μάλιστα δ' ὅτι αἰ-
σχρόν ἐστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν
ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μὴ δὲ τοὺς λό-
γους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ θηβαίους, σχεδὸν δὲ
καὶ ὑμᾶς, ὑπὸ τῶν τὰ φιλίππου πραττόντων καὶ διε-
φθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φο-
βερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν φίλιππον
ἐᾶν αὐξάνεσθαι παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθ' ἓν φυλαττο-
μένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοί-
μως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γενήσεται, παρατηρῶν
διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα
συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς ἀριστοφῶν-
τα, καὶ πάλιν εὔβουλον, πάντα τὸν χρόνον βουλομέ-
νους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων
πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦτο ὁμογνωμονοῦν-
τας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος, κολακεύων
παρηκολούθεις. τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσχύνῃ κατηγορῶν.
ἃ γὰρ περὶ θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ
μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον, ἢ ἐγὼ
ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε
ἐπάνειμι. ὅτι τὸν ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν
ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συ-
νεργῶν αὐτῷ τὴν πρὸς τοὺς θηβαίους ἔχθραν, συνέβη
τὸν φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πό-

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι, χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροί, οἱ καλούμενοι ὀζόλαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ κορίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι, πανδημεὶ χρησόμεθα, τοῖς συμβούλοις ἡμῖν μὴ κεχρημένοις, ἐπιζημίοις. Εὐτυχεῖτε. Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ; τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς; τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περιιόντες, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί. ὧν εἷς οὗτος ἐστίν, ὃν εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλητήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω. πλὴν

καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι, τῆς λοιπῆς μὴ ἐπιβαίνειν.

Ἕτερον δόγμα. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανεμόμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι, τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα, πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα. καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον, καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ταῦτα ἐγίγνετο, εἰσὶ γάρ, καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε. Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος, ἕκτῃ ἐπὶ δεκάτῃ. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολήν, ἣν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ φίλιππος, ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο. κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ, οὗτος ἦν. λέγε. Ἐπιστολὴ φιλίππου.

λεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον, ὁ κόττυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἦγε στρατιάν. ὡς δὲ οἱ μὲν, οὐκ ἦλθον. οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον, οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν, ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν, ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιρραίοις καὶ λοκροῖς. τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε. νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι. μάλιστα μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς. εἶτα μέν τοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη, δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους,

ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑποπτεύσεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς, καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δὲ ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ᾽ ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τὴν πρόφασιν ποιῶν, εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ᾽ ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος οἶμαι τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ᾽ ὑμῖν γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλαγόρας οὗτος, καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, πάντα τἆλλ᾽ ἀφεὶς καὶ παριδὼν, ἐπέραινεν ἐφ᾽ οἷς ἐμισθώθη. καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιῤῥαία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθὼν, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων, καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς, σφῶν αὐτῶν οὖσαν, γεωργεῖν ἔφασαν. οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶν. οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ᾽ ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ᾽ ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς; ἐπὶ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα. δεῖξον. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις. ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροὶ, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν. τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ᾽ ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πο-

τὸ πρὶν, καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα
ἀλλ' ἀδικοῦντα φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως.
ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολο
γεῖν. οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τὰ ἐναντία ἐμαρτύρει
τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ, καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦ-
τα. ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον ἀναξίνῳ τῷ
κατασκόπῳ συνιὼν, εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν ἐλήφ-
θη, καίτοι ὅς τις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μό
νος μόνῳ συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρ-
χε τῇ φύσει κατάσκοπος, καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι,
καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυ-
ρας. Μάρτυρες Κελέδημος κλέωνος, ὑπερίδης
καλλαίσχρου, νικόμαχος διοφάντου. μαρτυροῦσι δημο-
σθένει, καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι
αἰσχίνην ἀτρομήτου κοθωκίδην, συνερχόμενον νυκ-
τὸς εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν καὶ κοινολογούμενον ἀνα
ξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ φιλίππου. αὗ
ται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι, ἐπὶ νικίου, ἑκατομ-
βαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. Μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν
ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω, καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει.
πολλὰ ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους, τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ'
ἐπηρεάζων εὑρέθη, ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν
εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργήν. ἀλλὰ δε-
δώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν, τῷ βουλο-
μένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων, ὑπο-
σκελίζειν, καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις
ἡδονῆς καὶ χάριτος, τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀντικαλ-

με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δὲ ἡ φύσις ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε. καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε. καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν. καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ φιλίππῳ, θεάσεσθε. οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ᾽ ἀπαλλαγὴ φιλίππῳ, εἰ μὴ θηβαίους καὶ θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πόλει, ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ᾽ αὐτοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά, οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδέν, οὔτ᾽ εἰσήγετο, ὧν ἐδεῖτο αὐτῷ. ἦν δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείττων τότε ὑμῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς, μήτε θετταλῶν ἀκολουθούντων, μήτε θηβαίων διϊέντων. συνέβαινε δ᾽ αὐτῷ, τῷ πολέμῳ κρατοῦντι, τοὺς ὁποίους δή ποθ᾽ ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγοὺς, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε, αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις, κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας ἢ τοὺς θετταλοὺς, ἢ τοὺς θηβαίους, συμπείθοι βαδίζειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν, ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν, ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν, παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ; θεάσασθε ὡς εὖ. πόλεμον ποιῆσαι τοῖς ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν. εἰς γὰρ ταῦτ᾽ εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτον ἢ τῶν παρ᾽ ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων,

ἢ τῶν

ἐρεῖς. καλῶ δὲ ἐναντίον ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν
ἔχουσι τὴν ἀττικὴν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, ὃς
πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις.
εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι, καὶ εἶπον τότ' εὐ-
θὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν
μιαρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἁπτόμενον. ἔγνων
γὰρ εὐθέως ἔγνων, εὐτυχίαν μοι δοῦναι, καὶ σωτη-
ρίαν. εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονικείας ἰδίας ἕνε-
κα, αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων ἀγα-
θῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν ταῦτ' ἐπηρα-
μαι, καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ
γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν
ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγ-
μένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰργα-
σμένων αὐτῷ κακῶν, οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ, ὅ-
περ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους φω-
κέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀ-
παγγείλας. τὸν γὰρ ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς
ἐλάτειαν ἦλθε φίλιππος, καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν ἀμ-
φικτυόνων ἡγεμὼν, ὃς ἅπαντα ἀνέτρεψε τὰ τῶν
ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, καὶ πάν-
των εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. καὶ
τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν ἄγεις αἰ-
σχίνη, πόλεμον ἀμφικτυονικὸν, οἱ μὲν ἐκ παρακλή-
σεως συγκαθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ δὲ ἐθαύμα-
ζον, καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν

ἱδρῦσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείληφα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδίων, κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ' ἵνα ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσχίνης, οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλ[ετο]. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων, δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας, πότερόν σε τις αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν, ἢ ἐμὸν εἶναι φῇς; ἐμὸν δηλονότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν. οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῶος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις τούτων πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον, ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας, ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, ἐμοὶ δὲ προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με ὡς ἔοικε, καὶ περ οὐ φιλολοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν, καὶ τίνων, ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν καὶ λόγους τινὰς διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς, ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι. εἰ γὰρ αἰακὸς, ἢ ῥαδάμανθυς, ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος περίτριμμα ἀγορᾶς,

γοῦ τουτουί. νῦν δ' ὑμεῖν στρεβλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοὺς ἄλλους. τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὰ τότε τούτῳ πεπραγμένα χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας, ἀφ' ἧς πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προείλεσθε κἀκείνην, καὶ κυρίαν τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην, ὑπερίδην δὲ λέγειν προσέταξε, καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες. Μαρτυροῦσι δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, καλλίας σουνιεύς. ζήνων φλυεύς, κλέων φαληρεύς, δημόνικος μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς, ἐκρίναμεν ὑπερίδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν. καὶ ἀπεστάλη ὑπερίδης. Οὐκοῦν, ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλὴ, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν, ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γε, οὐ γάρ; οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάντιον, καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν, καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐκ εἶξα, οὐδ' ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς ἀν-

ἔτυχεν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται, ὀψὲ γάρ ποτε ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην, ἅμα ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς, τὸν μὲν πατέρα, ἀντὶ τρόμητος, ἐποίησεν ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ, γλαυκοθέαν, ὠνόμαζεν. ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν, καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν, πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ, καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστε ἐλεύθερος ἐκ δούλου, καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύῃ, καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν. ἐάσω. ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀναμνήσω. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν τὰ ὑμέτερα εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν, ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ, καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφεθῆναι ἐποίησε, καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος. καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ σεμνολό-

ἐκεῖ τότε ἂν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, ἐπῄνεσεν αὐτόν φησιν ἡ βουλή, ὑπεύθυνον ὄντα. οὐ περὶ τούτων γε οὐδενὸς ὢν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα φησί. καὶ διὰ αὐτό γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ, χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν, διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὅδε περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ' οὕτως ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν, ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν, εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο, εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος, πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι, ἢ διδόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει, διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν, εὐθύνας ὑφέξειν. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτά, λαβών, λέγε.

Ψήφισμα. Ἄρχων δημόνικος φλυεύς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, γνώμῃ βουλῆς. καὶ δήμου, καλλίας φρεάρριος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φίλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου

ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης οἰνηΐδος, κτησιφῶν λεωσθένους ἀναφλύστιος, εἶπεν. ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς, γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς, ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωροῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκἀγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην. οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι, ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ' ἐστὶν ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος, καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν, οὐχ ὁ τοιοῦτος; καὶ μὴν περὶ τοῦ γε ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι, παραλείπω, καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ, καὶ ἀναίσθητος, αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι, ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος, ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίνεται τὸ κήρυγμα.

τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν, λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπιχειρῇς; ἐπεὶ τόγε ἔργον οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἐβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών. οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην, καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους, ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲν, τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους. τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα, καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοὺς δευτέρους, καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον, εἰ δὲ μὴ, καταβαλόντα με ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ. τοσαῦτα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς, ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων, συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν, ἐπιτρίβουσιν. ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρ-

καὶ τάλαντα. Ἆρ' ἄγε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῖν δοκῶ; ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἄν, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθέλειν οἱ πλούσιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον, καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμόν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποτε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη. οὐ τριήρης, οὔτ' ἔξω καταληφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι. καί τοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους, ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο, τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν. ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο, ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι, καὶ τιμαὶ καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. Βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμὸν, οὐδὲ ταπεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταὐτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύμασι, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φανήσομαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ' ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τὰ φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα, ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων. Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ

πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογιζό-
μενοι. καὶ γάρ τοι, πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τού-
των, ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτων τὴν
ὀργὴν εἰς τἆλλα ἔχετε. ἂν δ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐ-
λευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε
μνησικακήσετε, οὔτε ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μό-
νον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θη-
βαίων τὴν Εὔβοιαν, οὐ περιείδετε, οὐδ' ὧν ὑπὸ Θεμί-
σωνος, καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδίκησθε, ἀνεμνή-
σθητε, ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελόντων τριη-
ράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν
ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων, καίτοι, καλὸν μὲν ἐποιή-
σατε, καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον. πολλῷ δ' ἔτι τούτου
κάλλιον, τὸ καταστάντες κυρίοι, καὶ τῶν σωμάτων,
καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς
ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε, ἐν οἷς ἐ-
πιστεύθητε, ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα
εἰπεῖν ἔχων, παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους, πε-
ζὰς στρατείας, καὶ πάλαι γεγονυίας, καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν
αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων ἕνεχ' Ἑλλήνων
ἐλευθερίας, καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ τε-
θεωρηκὼς ἐν τοσούτοις, τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλ-
λοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐ-
τῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κε-
λεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν, μνησικα-
κήσειν νὴ Δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προ-
φάσεις ζητεῖν, δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμ-
φέροντα; καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι

τῶν ὑπαρ-

τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς γ' εἴνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λακεδαιμονίων γῆς, καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς, καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνάς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον. καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κορινθίοις, καὶ θηβαίοις, τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων, ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο, οὐδ' ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχίνη, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ἑαυτούς. ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς, ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι, ὀρθῶς, καὶ καλῶς βουλευόμενοι. Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ. δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ,τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως. Ταῦτ' ἐποίουν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἳ λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε θηβαίοις ῥώμην, καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἷα,

ψει ὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο, κοινῷ βουλευτηρίῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ χερρόνησον, καὶ Βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν ἑλλήσποντον ὑπὸ φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμηθῆναι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ, καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν, καὶ τὴν φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γε φίλος, καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων. οὗ τί γένοιτ᾽ ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς δ᾽ οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ, καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες, οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε. ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν, ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαντες ἴσασι. δι᾽ ὅντινα δ᾽ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται σύμβουλον λέγω, καὶ ῥήτορα, πλὴν δι᾽ ἐμὲ, οὐδ᾽ ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν βυζαντίων ἐποιήσατο εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον τῷ, ψευδεῖς εἶν, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰ τὰ μάλιστ᾽ ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως, ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασι συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ᾽ ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν, καὶ ταῦτ᾽ ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ καὶ πόλιν κοινῇ, πρὸς τὰ κάλλιστα

καὶ τὰν χώραν δαϊόντων, καὶ δενδροκοπεόντων, βοηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἅμε ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων. καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν, καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως, δεδόχθω τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων, καὶ περινθίων, ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν πολιτείαν, ἐκ τᾶς γᾶς, καὶ οἰκείαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι πόθοδον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον, παρὰ τοῖς περὶ τὰ ἱερά. καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἦμεν πᾶσαν πρὸς τὰν λειτουργίαν, στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαίδεκα πήχεις ἐν τῷ Βοσπορείῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ τῷ δάμῳ τῶν Βυζαντίων καὶ περινθίων, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεωρίας εἰς τὰς ἐν τῇ ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τῷ στεφάνῳ, ᾧ συστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ᾽ ὑμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλλανες πάντες, ἀθηναίων ἀρετὰν, καὶ τὰν Βυζαντίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τὸν παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεφάνους.

Ψήφισμα χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστὸν, ἐλεοῦντα, μάδυτον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν πράξεων γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς, τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ, οὐκ ἐλλεί-

πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν προσῆκε ποιεῖν ἡμᾶς οὐκέτ' ἐρωτήσω. δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν. ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς Βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων, καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς δούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διήγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοί, ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι, τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε μηδὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν. Ψήφισμα Βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος, Βοσπορίχω, δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν. ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων, ἔν τε τοῖς προγενομένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ Βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλάς, καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται, ἔν τε τῷ παρεστακότι καιρῷ, φιλίππου τοῦ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναστάσει Βυζαντίων, καὶ περινθίων,

ρεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δ' ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου, ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην, εἶπεν Ἀριστόνικος Φρεάρριος. Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι. καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ' ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς ταῦτ' ἐπράχθη πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει. τῷ νικᾶν, ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοί, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ Φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις, ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ, καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐπεισάκτῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπείας κύριος γενέσθαι, παρελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης, Βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον, ὡς δ' οὐκ ἤθελον, οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι, λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματα βαλόμενος

παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν, οὓς ἡ μὲν πόλις, ὡς ἐχθροὺς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας, ἀπήλασε. σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ' ἀναλώσας, ἀλλ' οὐ σύγε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέ ποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν, ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναῤῥηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν αἰσχίνης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο. Καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ χαιρωνίδου ἡγεμόνος ἄρχοντος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρεάῤῥιος, εἶπεν. ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς, πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγο-

Εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα, οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν, τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται, ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε, τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ, καὶ τούτοις ἠναντιούμην, καὶ πρῶτον μὲν, τὴν εἰς Πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελοπόννησον παρεδύετο, εἶτα, τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκα Εὐβοίας ἥπτετο, εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς Ἐρετρίαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέστησε, μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη, καὶ Βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν, τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες, παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο, τῶν δὲ ἀδικουμένων, τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγένετο, τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι, τὸ πολλάκις, ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὑτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι, πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν, ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὠρεὸν, πολλὰ δὲ Κλείταρχος, ὥστ' ἔχειν Ἐρετρίαν, πολλὰ δ' αὐτὸς ὁ Φίλιππος, ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μηδὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, καὶ πάντων ἥκιστα, σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ Κλειτάρχου, καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι,

μὲν οὐδ᾽ ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ᾽ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ᾽ ὑμῶν πρεσβευταὶ, κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λεωδάμας. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἴτ᾽ οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου εἰς λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς, τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ, ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας, τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετάχθαι, ἢ τοῖς σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι, καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον, πρόσοδον ἔσεσθαι, οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν, οὔθ᾽ ὑμῖν, οὔτ᾽ ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς, ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην.

διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰ μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτοῦ. εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι, ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα, οὐκ εὔβουλος ἔγραψεν. οὐκ ἐγώ. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν. εἶθ᾽ ἡγήσιππος. εἶτα ἀριστοφῶν πάλιν. εἶτα φιλοκράτης, εἶτα κηφισοφῶν, εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι, ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν περὶ τούτων, λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα. Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος, ἕνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμῃ, πρυτάνεις, καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντων, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα, καὶ εἵλοντο τούσδε, κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον. πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην, πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος, ἀριστοφῶν κολλυτεὺς, πρόεδρος εἶπεν.

Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου, ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις, εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου, καὶ

ρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι, ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ, περὶ τούτων εἰπὼν, περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα, ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ' ἐγώ. καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων, μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γ' ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβὼν, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου. καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου κύπριος εἶπεν. ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς φίλιππον, οἱ παραγενόμενοι

ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματ' ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ, καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους. ὁμολογῶ, ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν. ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ. πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἁλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέῤῥιον δὲ καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέγονεν οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσὶ, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους, τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν. ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ,τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ, ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων πορθμὸν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ, φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ, κλείταρχον. καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν. καὶ πόλεις ἑλληνίδας, τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἰς τινὰς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν, ἠδίκει καὶ πα-

ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπρατ-
τεν ἐκεῖνος μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως
ἁπάντων, τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθε-
ρίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων
ἠδύνατο, πῶς οὐκ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβου-
λεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχο-
μαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν, ἀρχὴν
καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατα-
σκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει
λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖ-
στον διαφέρει. ὃς συνῄδειν ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου
μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα
ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης
ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα,
καὶ χρήματα ἀναλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν
ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων ἑλλή-
νων, οἱ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἀναλώκασιν ἕκαστοι. ἑώρων
δ' αὐτὸν τὸν φίλιππον πρὸς ὃν ὑμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ
ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον,
τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπη-
ρωμένον, πᾶν ὅ,τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώ-
ματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέ-
μενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν.
καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς
τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε
ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆ-
κεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυ-
μῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι. ὑμῖν δὲ οὖσιν

ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς. σὺ δὲ, πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διϊστὰς εἰς μέρη πολλά, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ᾽ ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς, ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν. δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς. ἃ δ᾽ ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ προῃσθάνετο ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιϊδεῖν γινόμενα. ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμένοις, ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ᾽ ἄν. πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος ᾤχετ᾽ εὐθὺς ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὐτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας,

τούτοις, εἴτε καὶ μή, ἔτι μὲν τοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι, βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτὰ, ἃ πέπρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν, καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις, ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε Φίλιππος ἐάσω. οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ καὶ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω. καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν, οὐ τισίν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως, φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν. οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβὼν, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτούς, καὶ στασιαστικῶς ἔτι χεῖρον διέθηκε. τοὺς μὲν

καὶ τὰν χώραν δαιόντος, καὶ δενδροκοπέοντος, βοαθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων. καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν, καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως, δεδόχθω τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων, καὶ περινθίων, ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν πολιτείαν, ἐκ τᾶς γᾶς, καὶ οἰκείαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι πόθ᾽ ὅλον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον, παρὰ τοῖς περὶ τὰ ἱερά. καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἦμεν πᾶσαν πρὸς τὰν λειτουργείαν, στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαίδεκα πήχεις ἐν τῷ Βοσπορίχῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ τῷ δάμῳ τῶν βυζαντίων καὶ περινθίων, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεωρίας εἰς τὰς ἐν τῇ ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρῦξαι τῷ στεφάνῳ, ᾧ συστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ᾽ ὑμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλληνες πάντες, ἀθηναίων ἀρετὰν, καὶ τὰν Βυζαντίων χαριστίαν. λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεύους.

Ψήφισμα χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστὸν, ἐλεοῦντα, μάον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μεγίστου ἀγαθῶν πράττειν γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ, οὐκ ἐλλεί-

πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν προσῆκε ποιεῖν ἡμᾶς οὐκέτ' ἐρωτήσω. δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν. ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς Βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων, καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς δούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διήγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοί, ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι, τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε μὴ δὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

Ψήφισμα Βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος, Βοσπορίχω, δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν. ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων, ἔν τε τοῖς προγινομένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ Βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς, καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται ἔν τε τῷ παρεστακότι καιρῷ, φιλίππου τοῦ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναστάσει Βυζαντίων, καὶ περινθίων,

ρεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δ' ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου, ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην, εἶπεν ἀριστόνικος φρεάῤῥιος. Ἔστιν οὖν ὅς τις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι. καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ' ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς ταῦτ' ἐπράχθη πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει. τῷ νικᾶν, ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους δ' αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοὶ, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁ φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις, ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ, καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαῤῥαγῶσί τινες τούτων, ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐπεισάκτῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπείας κύριος γενέσθαι, παρελθὼν ἐπὶ θράκης, βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον, ὡς δ' οὐκ ἤθελον, οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι, λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματα βαλόμενος

παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν, οὓς ἡ μὲν πόλις, ὡς ἐχθροὺς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας, ἀπήλασε. σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ' ἀναλώσας, ἀλλ' οὐ σύγε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν, ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναρρηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν αἰσχίνης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο. Καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε. Ψήφισμα.

Ἐπὶ χαιρωνίδου ἡγεμόνος ἄρχοντος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρεάρριος, εἶπεν. ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς, πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγο-

εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα, οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ᾽ αἰτίαν οὐδεμίαν κατ᾽ ἐμοῦ. τί ποτ᾽ οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν, τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται, ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε, τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ, καὶ τούτοις ἠναντιούμην, καὶ πρῶτον μὲν, τὴν εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς πελοπόννησον παρεδύετο, εἶτα, τὴν εἰς εὔβοιαν, ἡνίκα εὐβοίας ἥπτετο, εἶτα τὴν ἐπ᾽ ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς ἐρετρίαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέστησε, μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ᾽ οὓς χερρόνησος ἐσώθη, καὶ βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν, τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες, παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο, τῶν δὲ ἀδικουμένων, τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγένετο, τοῖς δ᾽ ὀλιγωρήσασι, τὸ πολλάκις, ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι, πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν, ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης, ὥστ᾽ ἔχειν ὠρεὸν, πολλὰ δὲ κλείταρχος, ὥστ᾽ ἔχειν ἐρετρίαν, πολλὰ δ᾽ αὐτὸς ὁ φίλιππος, ὥστε ταῦθ᾽ ὑπάρχειν ἐφ᾽ ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μηδὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, καὶ πάντων ἥκιστα σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλειτάρχου, καὶ τοῦ φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ᾽ ἀφικνούμενοι,

μὴν οὐδ' ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευταὶ, κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λεωδάμας. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἴτ' οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου εἰς λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς, τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ, ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας, τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετάχθαι, ἢ τοῖς σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι, καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον, πρόσοδον ἔσεσθαι, οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν, οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς, ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην.

διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰ μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτοῦ. εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι, ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα, εὔβουλος ἔγραψεν. οὐκ ἐγώ. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν. εἶθ᾽ ἡγήσιππος. εἶτα ἀριστοφῶν πάλιν. εἶτα φιλοκράτης, εἶτα κηφισοφῶν, εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι, ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν περὶ τούτων, λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα. Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος, ἔνη καὶ νέα, βουλῆς γνώμη, πρυτάνεις, καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντων, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα, καὶ εἵλοντο τούσδε, κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, [illegible]μόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον. πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην, πρυτανευούσης φυλῆς ἱπποθοαντίδος, ἀριστοφῶν κολ[illegible]εὺς, πρόεδρος εἶπεν.

Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου, ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις, εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου, καὶ

ρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι, ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγώ, περὶ τούτων εἰπών, περιείργασται δὲ ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα, ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ᾽ ἐγώ. καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων, μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου. καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου κύπριος, εἶπεν. ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ᾽ αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς φίλιππον, οἱ παραγενόμενοι

ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματ' ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ, καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ, ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν. ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ. πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἁλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέῤῥιον δὲ καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέγονεν οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσὶ, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους, τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν. ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ, τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ, ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων πορθμὸν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ, φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ, κλείταρχον. καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν. καὶ πόλεις ἑλληνίδας, τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν, ἠδίκει καὶ πα-

ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων, τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἠδύνατο, πῶς οὐκ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν, ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει. ὃς συνῄδειν ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρήματα ἀναλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, οἱ τὰ ὑπὲρ αὑτῶν ἀναλώκασιν ἕκαστοι. ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν φίλιππον πρὸς ὃν ὑμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ,τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι. ὑμῖν δὲ οὖσιν

ἐξαπατῶν, τοὺς δὲ διδούς. οὕτω δὲ, πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλά, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς, ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν. δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς. ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ προῃσθάνετο ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιϊδεῖν γινόμενα. ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμένοις, ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν. πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιὼν καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὐτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας,

τούτοις, εἴτε καὶ μή, ἔτι μὲν τοι καὶ τοὺς νόμους διεκτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι, βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτά, ἃ πέπρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τοῦ λόγου τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν, καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα δὲ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις, ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προύλαβε, καὶ κατέσχε φίλιππος ἐάσω. οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ καὶ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω. καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν, οὐ τισίν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως, φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν. οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβών, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτούς, καὶ στασιαστικῶς ἔτι χεῖρον διέθηκε. τοὺς μὲν

τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔστι δημοσθένης τειχοποιός. καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος. ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν. ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πνυκὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα. κλήτορες, κηφισοφῶν, κηφισοφῶντος, ῥαμνούσιος. κλέων κλέωνος, κοθωκίδης. Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων, πρῶτον οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολογήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν, περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς, καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με, καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι ἀγαθόν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ, στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς ἐν

καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ᾖ. τὴν
δὲ πονηρίαν εἰδὼς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ,
καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ. καὶ γὰρ, εἰ παρελήλυ-
θεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦ-
τα καιρὸς, ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου
λασθένης, φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν
ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας,
μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σῖμος, οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ
ὑβριζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, πᾶσα, ἡ οἰ-
κουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν
σικυῶνι, καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι;
ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων
τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις,
οὗτος ὑμῖν αἰσχίνη τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔ-
χειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ, καὶ διὰ τοὺς πολ-
λοὺς τούτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμα-
σιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῷοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐ-
τοὺς, πάλαι ἂν ἀπωλώλατε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πρα-
χθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι
πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι· αἴτιος δ' οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρα-
σίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων
κατασκεδάσας. ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους
τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς
ἴσως, οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε
μισθαρνίαν. καί τοι φιλίαν τε, καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει,
καὶ νῦν εἶπέ που λέγων ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων
ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς·

αὐτῷ, καί τινων τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἀεὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδιζόντων ἐκεῖσε διαφθειρομένων. ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες, ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ παρ' ὑμῖν ἀεί, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν. τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομένων ὑπὸ χρήμασι. τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δὲ, τῇ καθ' ἡμέραν ῥαστώνῃ, καὶ σχολῇ δελεαζομένων. καὶ τοιοῦτόν τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων. πλὴν οὐκ ἐφ' ἑαυτοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν ὑπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται. εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν, ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥαθυμίας, τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι. τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσι ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ τἆλλα ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν, χρήματα ἀναλίσκει. οὐδ' ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται. οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν.

κίσας ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν
πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων, καὶ τῶν
ἐν φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ ἕλ-
ληνες, ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι,
σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς
θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ βοιωτίᾳ, καὶ γεωρ-
γῶν τὰ ἐκείνων. ἐγὼ δὲ χαίρω, ὡς εὐθὺς ἐξῃτούμην
ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτω-
κα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν
ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ
τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα, τῶν νυνὶ πα-
ρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. ἐπειδὴ γὰρ ἐξη-
πάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ φιλίππου διὰ τούτων τῶν
ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ φιλίπ-
πῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπά-
τηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πό-
λεις αὐτῶν, τί ἐγένετο. οἱ μὲν κατάπτυστοι θετταλοί,
καὶ ἀναίσθητοι θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα, τὸν
φίλιππον ἡγοῦντο. πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ
φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ
ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες, ἤγε-
τε τὴν εἰρήνην ὅμως, οὐ γὰρ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μό-
νοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἕλληνες, ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμέ-
νοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην
ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμού-
μενοι. ὅτε γὰρ περιιὼν ὁ φίλιππος, ἰλλυριούς, καὶ
τριβαλλούς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων κατεστρέφετο
καὶ δυνάμεις πολλάς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑ-

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ
βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Ἴστε ἡμᾶς πα-
ρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ κατὰ τὴν φωκί-
δα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως
προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας.
τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα, κατακράτος λαβόντες καὶ ἐξαν-
δραποδισάμενοι, κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ
ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, γέγραφα ὑμῖν,
ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὅ-
λοις, οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συν-
θέμενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐ-
δὲ συμπεριειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς
ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὁμολο-
γημένοις, οὐδὲν προτερήσετε, ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδι-
κοῦντες. Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται
ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους.
ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυ-
πουμένων; ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετ-
ταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πι-
στεύσετε. οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βου-
λόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκεί-
νους λαβὼν, εἰς τὸ μηδ' ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα,
μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα
ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι. ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις
συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι κέχρηνται, ὁ δὲ
ταύτης καὶ πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνι-
στὴς, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ, καὶ φενα-

χρυσίον λαβεῖν. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς θηβαίους καὶ θετταλοὺς, τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων, ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι. ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ. ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους. ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μὴ τε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν. περὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγός. καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως. καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην. τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ. τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλὴν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην. ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὐτὴν ἐπιστολὴν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ, πρὸ τοῦ τοὺς
φωκέας ἀπολέσθαι, ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν
αὐτοῖς καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτὸν, ὥστε πάλιν
μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονὶ, οὐκ ἐπὶ κοινῇ μετὰ
τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλὰ ἰδίᾳ καθ' αὑτὸν, τοιαῦτα
πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλε
το. ἀξιῶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆ-
σθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος
αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδέ-
να ἐποιούμην ἕτερον. ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφη
μίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκα
στα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν
ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι' οὓς ἅ-
παντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέ-
ναι φίλιππον εἴσω πυλῶν. ἔσται γὰρ ἅπανθ' ὅσα βού-
λεσθ' ὑμεῖς ἐὰν ἔχηθ' ἡσυχίαν. καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ
τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενη
μένον. οἷς δὲ φίλος τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥή
ματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνο
μάζων, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ συμφέρειν. συμφέρειν δὲ φιλίπ
πῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς ἀναλγησί-
ας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν θηβαίων. ταῦ
τα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν
ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετα-
ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους
φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐ
τῶν. ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας,
μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ

κωθωλύσης ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι, καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴκης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν, παρόντων ἡμῶν. ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτὸν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία, τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν, τοιοῦτον ἐγένετο. ὑπὲρ οὗ καὶ τότε καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὁμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ φίλιππος ἕξειν, προλαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους, οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσαιτε τὸν τόπον. ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ

ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ᾽ ἀναγινώσκει. εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν. μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκοντας, ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν, ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅλα, ὥσπερ οὗτοι πεπρακέναι φιλίππῳ; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδώς, παρέβη. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους, ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ, ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν, μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ᾽ αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην, ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον. συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέθησαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκίδης, κηφισοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυεύς, κλέων

ἣν τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦ-
θα πάλιν σκέψασθε, τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλε-
το πράττειν. καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φι-
λίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράτ-
των ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ
μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην
τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον
πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν. οὗτοι δὲ,
οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ
τοῦτ' ἠδύνατο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φι-
λίππῳ μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρό
νον γενέσθαι τῶν ὅρκων. ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅτι
ὑμεῖς μὲν, οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ' ἀφ'
ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε
τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου. ὁ δὲ, τοῦτ' ἐκ
παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο, νομίζων,
ὅπερ ἦν ἀληθὲς, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι, πρὸ τοῦ
τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν.
οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα. ἃ ἐγὼ
προορώμενος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος,
τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν
οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμ
βάνειν. ἵν' ἐχόντων τῶν θρακῶν τῶν ὑμετέρων συμμά
χων τὰ χωρία ταῦθ' ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέῤῥιον,
καὶ τὸ μύρτιον, καὶ τὴν ἐργίσκην οὕτω γίγνοινθ' οἱ ὅρ
κοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τό-
πων, κύριος τῆς θρᾴκης κατασταίη. μὴ δὲ πολλῶν
μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας,

εἰς τοῦθ᾽ ἥκειν ἀναιδείας, ὥστε τολμᾶ λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ᾽ ὦ, τί ἄν εἰπών σέ τις, ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐτραγῴδεις καὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; καὶ μὴν, εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο. οὐδ᾽ ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς. οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ᾽ οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα, ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ. ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ᾽ ὑπῆρχεν ἅπασιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ᾽ αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν, οὐδ᾽ αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδέν, ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται, ἐπει-

τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ,τι ἂν δύνηται
ἀγαθὸν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παρά-
νομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γρα-
φὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶ-
τα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔτι δημοσθένης τειχο-
ποιός. καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος. ἔτι δὲ μὴ
ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις
τραγῳδῶν τῇ καινῇ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ,
ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν. ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πυ-
κνὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα.
κλήτορες, κηφισοφῶν, κηφισοφῶντος, ῥαμνούσιος.
κλέων κλέωνος, κοθωκίδης. Α μὲν διώκει τοῦ ψηφίσ-
ματος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστὶν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν
τούτων, πρῶτον οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάν-
τα δικαίως ἀπολογήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ
ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν, περὶ πάν-
των ἐρῶ καθέκαστον ἐφεξῆς, καὶ οὐδὲν ἑκὼν παρα-
λείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με, καὶ λέ-
γοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυ-
μον εἶναι ποιεῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, καὶ ἐπαινεῖν
ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι
νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, εὑρεθήσεται,
εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ
προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγρά-
ψαντα ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῶ, στεφανοῦν, καὶ ἀνει-
πεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινωνεῖν
μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε
ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς ἐν

ἀξιωθέντι, οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτε ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε. οὐχ οὕτω μαίνομαι. εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς, καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα. πόθεν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς. μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μισθωτὸς αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου δοκεῖ, ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη, καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ. ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης, ὅμως ἀκούσῃ δι' ἃ φημι, καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτὴν, λαβών. Γραφή. Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος, ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης, ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν, κατὰ κτησιφῶντος τοῦ λεωσθένους ἀναφλυστίου. ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ. καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς. ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, χρυσῷ στεφάνῳ, ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ, εἴς τε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας, καὶ τὸν δῆμον τὸν ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας. καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτιστα

καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ᾖ. τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ. καὶ γὰρ, εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς, ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου λασθένης, φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας, μέχρι τούτου εὔδικος καὶ σῖμος, οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, πᾶσα ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι, καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τούτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῶοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς, πάλαι ἂν ἀπωλώλατε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι. αἴτιος δ' οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας. ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχληνται δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν. καί τοι, φιλίαν τε καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς·

αὐτῷ, καὶ τινῶν τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδιζόντων ἐκεῖσε διεφθείροντο. ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες, ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προύλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ παρ' ὑμῖν ἀεί, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν. τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι. τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δὲ, τῇ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνῃ, καὶ σχολῇ δελεαζομένων. καὶ τοιοῦτόν τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων. πλὴν οὐκ ἐφ' ἑαυτοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν ὑπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται. εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν, ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥᾳθυμίας, τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι. τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ τἆλλα ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν, χρήματα ἀναλίσκει. οὐδ' ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται. οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν

κίστους ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων, καὶ τῶν ἐν φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ ἕλληνες, ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι, σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ βοιωτίᾳ, καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων. ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγίγνετο. οἱ μὲν κατάπτυστοι θετταλοί, καὶ ἀναίσθητοι θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα, τὸν φίλιππον ἡγοῦντο. πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες, ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως, οὐ γὰρ ἦν ὅ,τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἕλληνες, ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιϊὼν ὁ φίλιππος, ἰλλυριούς, καὶ τριβαλλούς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων κατεστρέφετο καὶ δυνάμεις πολλάς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑ-

Δημοσθένους, ὁ περὶ

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ κατὰ τὴν φωκίδα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας. τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα, κατὰ κράτος λαβόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι, κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις, οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὁμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε, ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες. Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους. ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων· ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε. οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβὼν, εἰς τὸ μηδοτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μὴ δ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι. ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι κέχρηνται, ὁ δὲ ταύτης καὶ πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ, καὶ φενα-

χρυσίον λαβεῖν. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς, τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, Φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ Καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων, ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμη, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι. ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ. ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους. ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν. περὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγός. καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως. καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην. τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ. τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλὴν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην. ἢ ταῦτ' ἐπηγγείλαθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὐτὴν ἐπιστολὴν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε Φίλιππος μετὰ ταῦτα.

ἀγωνία, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ, περὶ τοὺς
φωκέας ἀπολέσθαι, ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν
αὐτοῖς καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτὸν, ὥστε πάλιν
μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκ ἐπὶ κοινῇ μετὰ
τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλὰ ἰδίᾳ καθ᾽ αὑτὸν, τοιαῦτα
πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι᾽ ὧν ἅπαντ᾽ ἀπώλε
το. ἀξιῶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆ-
σθαι ὑμᾶς παρ᾽ ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος
αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ᾽ ἂν ἐγὼ λόγον οὐδέ-
να ἐποιούμην ἕτερον. ἁπάσαις δ᾽ αἰτίαις καὶ βλασφη
μίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκα
στα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν
ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι᾽ οὓς ἅ-
παντ᾽ ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέ-
ναι φίλιππον εἴσω πυλῶν. ἔσται γὰρ ἅπανθ᾽ ὅσα βού-
λεσθ᾽ ὑμεῖς ἐὰν ἔχητ᾽ ἡσυχίαν. καὶ ἀκούσεσθε δυεῖν ἢ
τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἧκε, φίλον αὐτὸν γεγενη
μένον. οἷς δὲ φίλος τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥή
ματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνο
μάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ συμφέρειν. συμφέρει δὲ φιλίπ
πῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς ἀναλγησί-
ας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν θηβαίων. ταῦ
τα δ᾽ ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ᾽ ὑποῦσαν
ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ-
ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους
φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐ
τῶν. ὑμᾶς δ᾽ ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας,
μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ

κοθωκίδης ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τῷ φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι, καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴκης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν, παρόντων ἡμῶν. ἢ οὐκ ἂν ὠρκίζομεν αὐτὸν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία, τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν, τοιοῦτον ἐγένετο. ὑπὲρ οὗ καὶ τότε καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ φίλιππος ἔξειν, προλαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους, οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσαιτε τὸν πορθμόν. ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ

ἐκ τούτων ῥαδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειρεῖν πράγμα-
σιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ᾽ ἀνα-
γινώσκει. εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις
ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με
ποιεῖν. μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκοντας,
ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν, ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρ-
χιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν ὀβο-
λοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμ-
φέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅλα, ὥς-
περ οὗτοι πεπρακέναι Φιλίππῳ; οὐ δήπου. λέγε
ταυτὶ μοι τὸ ψήφισμα ταυτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος
εἰδὼς, παρέβη. λέγε. Ψήφισμα. Ἐπὶ ἄρχον-
τος μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς
πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθέ-
νους παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας
πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους, ὁμολογου-
μένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ
τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελε-
σθῇ, ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσ-
βεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ
χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν, μηδεμίαν ἀναβολὴν
ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιπ-
πον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ᾽ αὐτοῦ καὶ δοῦναι
τὴν ταχίστην, ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐ-
τῷ πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον. συμπεριλαμβάνον-
τας, καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέθη-
σαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκίδης, κη-
φισοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυεύς, κλέων

δὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε, τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν. καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν. οὗτοι δὲ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ᾽ ἠδύνατο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων. ὑμῖν δ᾽ ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅτι ὑμεῖς μὲν, οὐκ ἀφ᾽ ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου. ὁ δὲ, τοῦτο ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο, νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθὲς, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι, πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν. οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμενος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν. ἵν᾽ ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ᾽ ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέρριον, καὶ τὸ μύρτιον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ᾽ οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θρᾴκης καταστάιη. μὴ δὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας,

εἰς τοῦθ' ἥκειν ἀναιδείας, ὥστε τολμᾶν λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ, τί ἂν εἰπών σέ τις, ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐτραγῴδεις καὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; καὶ μὴν, εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν Ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ Φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο. οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς. οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδέν' ἀπεσταλμένη τότε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα, ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς Φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, Εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ. ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν, οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται, ἐπει-

περὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν
ἐφ' ὑμᾶς, ὁ φίλιππος ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο, μηδὲ συ-
νέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ, βοή-
θειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς
τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους.
ἡ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγνοι-
αν, εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν. οἳ πόλεμον συ-
νεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ
τῶν κοινῇ πᾶσι συμφερόντων ὡς ἔργῳ φανερὸν γέ-
γονεν, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασι, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν
πάντων συνελάμβανον ὑμῖν. οἷς καὶ δικαίως καὶ
προσηκόντως ὀργιζόμενοι, ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ φι-
λίππῳ, ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ
ταῦτα, οὐ δι' ἐμὲ ὡς οὗτος διέβαλεν ἐπράχθη. τὰ δὲ
τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ τῶν
νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαί-
ως, αἴτια εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας
ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τινα
δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδικήματα, οὐδέν ἐστι
δήπου πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς
ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής. ὁ δ' ἐκ-
δεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώ-
σας ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχί-
νη κοινωνός, οὐκ ἐμός. οὐδὲ ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδό-
μενος. οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε ἕνεκα, ἐῶ
γὰρ τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι, εὔβουλος, καὶ κηφισοφῶν.
ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὅμως, τούτων τοιούτων ὄν-
των, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων,

ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν ζητεῖν, ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα, ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλισθ' ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ φιλοκράτους, ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα ἀναμνῆσαι ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμέ, οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε, πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες. θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι. οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔπειθ' ἡ πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει. καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον, ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες, κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν. ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ φίλιππος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ, τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματα ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν. εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο, καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου, οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς θηβαῖοι, φα-

πόλιν, οὔτι γε τηλικούτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ᾽ αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι, εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ᾽ ὑμῖν. εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δήπου κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι᾽ ἐμέ, ἐμὲ δ᾽ εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν, εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια. καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολογεῖτο ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ᾽ ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί, καὶ τοῦ ἀγῶνος ὅλου τὴν πρὸς ἐμέ πως ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ᾽ ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοί, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ᾽ ἔμοι γε δοκεῖ, καὶ μάλα εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν

δὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μὴ δ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευ
πεπολίτευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες, καταψηφίσασθε ἤ-
δη, εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου, καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ
μηδενὸς τῶν μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα
καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γινώσκετε, τούτῳ
μὲν, μὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε. δῆλον γὰρ ὡς
ὁμοίως, ἅπαντ' ἐπλάττετο. ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν
χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρό
τερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ, παράσχεσθε. κακοήθης δ'
ὢν αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν
πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα
με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ
ποιήσω τοῦτο, οὐχ οὕτω τετύφωμαι. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν
πεπολιτευμένων, ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλες, αὐτί
κα ἐξετάσω. τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην
οὑτωσὶ γεγενημένης, ὕστερον ἂν βουλομένοις ᾖ τούτοις
ἀκούειν, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα, πολ
λὰ καὶ δεινὰ, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχά
τας οἱ νόμοι τάττουσι τιμωρίας. τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶ-
νος ἡ προαίρεσις αὐτὴ, ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕ-
βριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ, καὶ πάν-
τα τὰ τοιαῦτα. τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν
τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δί
κην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγὺς, οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ
τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν. οὐδ' ἐν
ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν. οὔτε μὰ τοὺς
θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικὸν οὔτε δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄν
δρες ἀθηναῖοι. ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν

κρῖναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γέ μοι φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολὰς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατὴν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ πάντων. μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι καθάπερ ἐν ἀρχῇ, πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι. πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ', ὅ,τι μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε, μόνον κατηγόρησεν αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην. ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν. ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο. οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα, ἢ παρ' ὑμῖν, μὴ

διαμαρτεῖν. καὶ τοῦτο μὴ ἐλεῖν τὴν γραφήν. ἀλλ' ἐμοὶ μέν, οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἔστι δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν, ἀκούειν ἡδέως. τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοίνυν ὁ μέν ἐστι πρὸς ἡδονήν, τούτῳ δέδοται, ὃ δὲ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί, κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι, ἂν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν, ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν, ὅτι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος. οἶμαι δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταί, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἐμοί τε, καὶ κτησιφῶντι. καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί, πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι, λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν. ἄλλως τε, κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ. μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν. οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν, καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι,

ΔΗΜΟΣΘΕ´ΝΟΥΣ Ὁ ΠΕ-ΡῚ ΤΟΥ͂ ΣΤΕΦΑ´ΝΟΥ ΛΌΓΟΣ.

Ρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστ' ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι, περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε. ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ, ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ, τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει, καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται, καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι. πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα αἰσχίνου. δύο δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ μεγάλα. ἓν μὲν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι, οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας

τὸν κήρυκα, ὅτι στεφανοῖ δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα ἡ πόλις, ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή. διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο, καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ δημοσθένους ἀγῶνα παρανόμων ἐπήγγειλε κτησιφῶντι λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν δημοσθένην, καὶ μὴ δόντα λόγον, ὑπεύθυνον εἶναι. νόμος δὲ κελεύει τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος, τὸν κελεύοντα, ἐὰν μὲν ἵνα ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι. ἐὰν δὲ ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ὑπὲρ τοῦ δημοσθένους, ψευδεῖς. μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτης τῆς κατηγορίας αἰσχίνης κέχρηται. πρῶτον εἰπὼν, περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου. καὶ δεύτερον, περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων. καὶ τρίτον, περὶ τῆς πολιτείας. ἠξίωσε δὲ καὶ τὸν δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε τεχνικῶς ποιῶν. δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ λήγειν εἰς ταῦτα. μέσα δὲ τέθεικε, τὰ περὶ τῶν νόμων. καὶ τῷ μὲν περὶ τοῦ ὑπευθύνων, ἀντιτίθησι διανοίας. τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων, νόμον ἕτερον, ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτός. ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ Τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου λόγου.

Τεῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ ἀθηναίων προὐβάλετο, τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων, ἀῤῥαγέστερόν τε καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν, καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, οὐ λίθοις καὶ πλίνθοις τὰς ἀθήνας ὠχύρωσα, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ πολλῇ τινι συμμαχίᾳ τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δὲ, ἐκ θαλάττης. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον, οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο. πεπονηκότος γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα φυλῆς ἑκάστης. εἰς οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν περαίνεσθαι τοῦ ἔργου. τὸ γὰρ ἀνάλωμα, δημόσιον, εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει, ἐπήνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν προθυμίαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ. ἔθιμοι γὰρ ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν δημοσθένην, ἐν μὲν καιρῷ τοῖς διονυσίοις, ἐν δὲ τόπῳ, τῷ τοῦ διονύσου θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς πᾶσι τοῖς ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνήγαγε. καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν

αὐλῇ παρατεταγμένους πρὸς τὴν τούτων ἀσέλγειαν, τοὺς τῆς
πόλεως εὐεργέτας. σόλωνα μὲν τὸν καλλίστοις νόμοις
κοσμήσαντα τὴν δημοκρατίαν, ἄνδρα φιλόσοφον, καὶ
νομοθέτην ἀγαθὸν σωφρόνως ὥσπερ προσήκει αὐτῷ
δεόμενον ὑμῶν μηδενὶ τρόπῳ τοὺς δημοσθένους λόγους
περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν ὅρκων καὶ τῶν νόμων. ἀριστεί-
δην δὲ τὸν τοὺς φόρους τάξαντα τοῖς ἕλλησιν, οὗ τελευ-
τήσαντος τὰς θυγατέρας ἐξέδωκεν ὁ δῆμος σχετλιά-
ζοντα ἐπὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης προπηλακισμῷ.
Καὶ ἐπερωτῶντα εἰ οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ οἱ μὲν πατέρες
ὑμῶν ἄρθμιον τὸν ζελείτην κομίσαντα εἰς τὴν ἑλλάδα
τὸ ἐκ μήδων χρυσίον ἐπιδημήσαντα εἰς τὴν πόλιν πρό-
ξενον ὄντα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, παρ᾿ οὐδὲν μὲν ἦλ-
θον ἀποκτεῖναι. ἐξεκήρυξαν δ᾿ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐξ
ἁπάσης ἧς ἀθηναῖοι ἄρχουσιν. ὑμεῖς δὲ δημοσθένην
οὐ κομίσαντα τὸ ἐκ μήδων χρυσίον, ἀλλὰ δωροδοκήσαν-
τα καὶ ἔτι καὶ νῦν κεκτημένον χρυσῷ στεφάνῳ μέλλετε
στεφανοῦν; θεμιστοκλέα δὲ καὶ τοὺς ἐν μαραθῶνι τελευτή-
σαντας, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους τῶν
προγόνων οὐκ ἂν οἴεσθε ἀναστενάξαι, εἰ ὁ μετὰ τῶν βαρ-
βάρων ὁμολογῶν τοῖς ἕλλησιν ἀντιπράξαι στεφανωθή-
σεται; ἐγὼ μὲν οὖν ὦ γῆ, καὶ ἥλιε, καὶ ἀρετὴ, καὶ σύνεσις,
καὶ παιδεία, ᾗ διαγινώσκομεν τὰ καλὰ, καὶ τὰ αἰσχρὰ,
βεβοήθηκα, καὶ εἴρηκα. Καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ ἀξίως τοῦ
ἀδικήματος κατηγόρηκα, εἶπον ὡς ἐβουλόμην. εἰ δὲ ἐν-
δεεστέρως, ὡς ἐδυνάμην. Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων
λόγων, καὶ ἐκ τῶν παραλειπομένων, αὐτοὶ τὰ δίκαια
καὶ τὰ συμφέροντα ὑπὲρ τῆς πόλεως ψηφίσασθε.

Τέλος.

μάτων διὰ τῆς πολιτείας πλέοντα τιμωρήσετε, καὶ τὸν καιρὸν μέμνησθε ἐν ᾧ τὴν ψῆφον φέρετε. ἡμερῶν μὲν ὀλίγων μέλλει τὰ πύθια γίνεσθαι, καὶ τὸ συνέδριον τὸ τῶν ἑλλήνων συλλέγεσθαι. διαβέβληται δ' ἡμῶν ἡ πόλις ἐκ τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων περὶ τοὺς νῦν καιρούς. δόξετε δὲ ἐὰν μὲν τοῦτον στεφανώσητε ὁμογνώμονες εἶναι τοῖς παραβαίνουσι τὴν κοινὴν εἰρήνην. ἐὰν δὲ τοὐναντίον τούτου πράξητε, ἀπολύσετε τὸν δῆμον τῶν αἰτιῶν. Μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ οἰκείας τῆς πόλεως βουλεύεσθε. καὶ τὰς φιλοτιμίας μὴ νέμετε, ἀλλὰ κρίνετε, καὶ τὰς δωρεὰς εἰς βελτίω σώματα καὶ ἀξιολογωτέρους ἄνδρας ἀπόθεσθε. Καὶ μὴ μόνον τοῖς ὠσίν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄμμασι διαβλέψαντες εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς βουλεύσασθε, τίνες ὑμῶν εἰσιν βοηθήσοντες δημοσθένει. πότερον οἱ συγκυνηγέται, ἢ οἱ συγγυμνασταὶ αὐτοῦ ὅτ' ἦν ἐν ἡλικίᾳ. ἀλλὰ μὰ τὸν δία τὸν ὀλύμπιον, οὐχ ὗς ἀγρίους κυνηγετῶν, οὐδὲ τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας ἐπιμελούμενος διατετέλεκε. ἀλλ' ἐπασκῶν τέχνας ἐπὶ τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους διαγεγένηται, ἀλλ' εἰς τὴν ἀλαζονείαν ἀποβλέψαντες ὅταν φῇ βυζάντιον μὲν ἐκ τῶν χειρῶν πρεσβεύσας ἐξελέσθαι τῶν φιλίππου, ἀποστῆσαι δὲ ἀκαρνᾶνας, ἐκπλῆξαι δὲ θηβαίους δημηγορήσας, οἴεται γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι, ὥστε καὶ ταῦτα ἀναπεισθήσεσθαι ὥσπερ πειθὼ τρέφοντας, ἀλλ' οὐ συκοφάντην ἄνθρωπον ἐν τῇ πόλει.

Οταν δ' ἐπὶ τελευτῆς ἤδη τοῦ λόγου συνηγόρους τοὺς κοινωνοὺς τῶν δωροδοκημάτων αὐτῷ παρακαλῇ, ὑπολαμβάνετε ὁρᾶν ἐπὶ τοῦ βήματος οὗ νῦν ἑστηκὼς ἐγὼ λέγω,

αἱ δ' ἐπιστολαὶ καὶ αἱ πρεσβεῖαι ἀφικνοῦνται εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας. οὐ παρὰ τῶν τυχόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ παρὰ τῶν πρωτευόντων ἐν τῇ ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ εὐρώπῃ, καὶ ἐφ' οἷς ἐστὶν ἐκ τῶν νόμων ζημία θάνατος. ταῦτά τινες οὐκ ἐξαρνοῦνται πράττειν, ἀλλ' ὁμολογοῦσιν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀλλήλοις παραναγινώσκουσιν, καὶ παρακελεύονται ὑμῖν οἱ μὲν βλέπειν εἰς τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα ὡς φύλακες τῆς δημοκρατίας, ἕτεροι δ' αἰτοῦσι δωρεὰς ὡς σωτῆρες τῆς πόλεως ὄντες, ὁ δὲ δῆμος ἐκ τῆς ἀθυμίας τῶν συμβεβηκότων ὥσπερ παραγεγηρακὼς ἢ παρανοίας ἑαλωκὼς, αὐτὸ μόνον τοὔνομα τῆς δημοκρατίας περιποιεῖται, τῶν δ' ἔργων ἑτέροις παρακεχώρηκεν. ἔπειτ' ἀπέρχεσθε ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν οὐ βουλευσάμενοι, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῶν ἐράνων τὰ περιόντα νειμάμενοι. ὅτι δ' οὐ ληρῶ, ἐκεῖθεν τὸν λόγον θεωρήσατε. Ἐγένετό τις (ἄχθομαι δὲ πολλάκις μεμνημένος τὰς ἀτυχίας τῆς πόλεως) ἐν τοῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης, ὃς ἐκπλεῖν μόνος εἰς σάμον ἐγχειρήσας ὡς προδότης τῆς πατρίδος αὐθημερὸν ὑπὸ τῆς ἐξ ἀρείου πάγου βουλῆς θανάτῳ ἐζημιώθη. ἕτερος δ' ἰδιώτης ἐκπλεύσας εἰς ῥόδον, ὅτι τὸν φόβον ἀνάνδρως ἤνεγκε πρώην ποτὲ εἰσηγγέλθη, καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῷ ἐγένοντο. εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώρισ' ἂν ἢ ἀπέθανεν. ἀντιθῶμεν δὴ τὸ νῦν γινόμενον. ἀνὴρ ῥήτωρ ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιος, ἔλιπε μὲν τὴν ἀπὸ στρατοπέδου τάξιν. ἀπέδρα δ' ἐκ τῆς πόλεως. οὗτος στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ καὶ κηρύττεσθαι οἴεται δεῖν. οὐκ ἀποπέμψετε τὸν ἄνθρωπον ὡς κοινὴν τῶν ἑλλήνων συμφορὰν, ἢ συλλαβόντες ὡς λῃστὴν τῶν πραγμάτων ἐπ' ὀνο-

εὐνοίας, ἄνθρωπος ἀσχήμων ὢν τῷ βίῳ καὶ βδελυρός. ὁ δέ γε νεώτερος ταῦτ' ἰδὼν διεφθάρη. δίκην τις δέδωκε πονηρὸς καὶ πορνοβοσκός, ὥσπερ κτησιφῶν; οἱ δέ γε ἄλλοι πεπαίδευνται. τἀναντία τις ψηφισάμενος τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἐπανελθὼν οἴκαδε παιδεύει τὸν υἱόν. ὁ δέ γε εἰκότως οὐ πείθεται. ἀλλὰ τὸ νουθετεῖν ἐνταῦθα ἐνοχλεῖν ἤδη δικαίως ὀνομάζεται. ὡς οὖν μὴ μόνον κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ θεωρούμενοι, οὕτω τὴν ψῆφον φέρετε εἰς ἀπολογισμόν. τοῖς μὲν νῦν οὐ παροῦσι τῶν πολιτῶν, ἐπερησομένοις δὲ ὑμᾶς τί ἐδικάζετε. εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι τοιαύτη δόξει ἡ πόλις εἶναι, ὁποῖός τις ἂν ᾖ ὁ κηρυττόμενος. ἔστι δὲ ὄνειδος μὴ τοῖς προγόνοις ὑμᾶς, ἀλλὰ τῇ τοῦ δημοσθένους ἀνανδρίᾳ προσεικασθῆναι. πῶς οὖν ἄν τις τὴν τοιαύτην αἰσχύνην ἐκφύγοι; ἐὰν τοὺς προκαταλαμβάνοντας τὰ κοινὰ καὶ φιλάνθρωπα τῶν ὀνομάτων, ἀπίστους ὄντας τοῖς ἤθεσι φυλάξησθε. ἡ γὰρ εὔνοια καὶ τὸ τῆς δημοκρατίας ὄνομα κεῖται μὲν ἐν μέσῳ, φθάνουσι δ' ἐπ' αὐτὰ καταφεύγοντες τῷ λόγῳ ὡς ἐπιπολὺ οἱ τοῖς ἔργοις πλεῖστον ἀπέχοντες. ὅταν οὖν λάβητε ῥήτορα ξενικῶν στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἐν τοῖς ἕλλησιν ἐπιθυμοῦντα, ἐπανάγειν αὐτὸν κελεύετε, καὶ τὸν λόγον ὥσπερ τὰς βεβαιώσεις τῶν κηρυγμάτων ὁ νόμος κελεύει ποιεῖσθαι εἰς βίον ἀξιόχρεων καὶ τρόπον σώφρονα. ὅτῳ δὲ ταῦτα μὴ μαρτυρεῖται, μὴ βεβαιοῦτε αὐτῷ τοὺς ἐπαίνους, καὶ τῆς δημοκρατίας ἐπιμελήθητε, ἤδη διαφευγούσης ὑμᾶς. ἢ οὐ δεινὸν ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὅτι τὸ μὲν βουλευτήριον καὶ ὁ δῆμος παρορᾶται,

καὶ τιμόθεον, καὶ πυθοῦ παρ' αὐτῶν διὰ τί τὰς δω-
ρεὰς αὐτοῖς ἔδωσαν καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν. ἅπαν-
τες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται, ὅτι χαβρίᾳ μὲν διὰ
τὴν περὶ νάξον ναυμαχίαν, ἰφικράτει δὲ ὅτι μόραν
λακεδαιμονίων ἀπέκτεινε. τιμοθέῳ δὲ διὰ τὸν περί-
πλουν τὸν εἰς κέρκυραν. καὶ ἄλλοις ὧν ἑκάστῳ πολλὰ
καὶ καλὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἔργα πέπρακται. δη-
μοσθένει δ' ἐάν τις ἐρωτᾷ διὰ τί; ὅτι δωρο-
δόκος; ὅτι δειλός; ὅτι τὴν τάξιν ἔλιπε; καὶ πότερον
τοῦτον τιμήσετε, ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀτιμώσετε, καὶ τοὺς ὑπὲρ
ὑμῶν ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας. οὓς νομίζετε ὁρᾶν
σχετλιάζοντας εἰ οὗτος στεφανωθήσεται; καὶ γὰρ ἂν εἴη δει-
νὸν ὦ ἀθηναῖοι εἰ τὰ μὲν ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν σί-
δηρον τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα, ἐάν τινα ἐμπεσόντα ἀ-
ποκτείνῃ ὑπερορίζομεν, καὶ ἐάν τις αὑτὸν διαχρήσηται
τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος
θάπτομεν, δημοσθένην δὲ ὦ ἀθηναῖοι τὸν γράψαντα
μὲν τὴν πανυστάτην ἔξοδον, προδόντα δὲ τοὺς στρατιώ-
τας τοῦτον ὑμεῖς τιμήσετε; οὐκοῦν ὑβρίζονται μὲν οἱ τε-
λευτήσαντες. ἀθυμότεροι δὲ οἱ ζῶντες γίνονται. ὁρῶν-
τες τῆς ἀρετῆς ἆθλον τὸν θάνατον κείμενον. τὴν δὲ
μνήμην ἐπιλείπουσαν. τὸ δὲ μέγιστον ἐὰν ἐπερωτῶ-
σιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι πρὸς ποῖον παράδειγμα χρὴ αὐ-
τοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι. τί κρινεῖτε; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐχ
αἱ παλαῖστραι, οὐδὲ τὰ διδασκαλεῖα, οὐδ' ἡ μουσικὴ
μόνον παιδεύει τοὺς νεωτέρους. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰ
δημόσια κηρύγματα. κηρύττεταί τις ἐν τῷ θεάτρῳ
ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς ἕνεκα καὶ ἀνδραγαθίας καὶ

σαυ; διὰ ἐννέα δὲ τάλαντα ἀργυρίου πάντων
ἀρκάδων ἐξεληλυθότων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἑτοίμων
ὄντων βοηθεῖν, ἡ πρᾶξις οὐ γεγένηται. Σὺ δὲ
πλουτεῖς, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ταῖς σαυτοῦ χορηγεῖς,
καὶ τὸ κεφάλαιον τὸ μὲν βασιλικὸν χρυσίον παρὰ
τούτῳ. οἱ δὲ κίνδυνοι παρ' ὑμῖν. ἄξιον δ' ἐστὶ καὶ τὴν
ἀπαιδευσίαν αὐτῶν θεωρῆσαι. εἰ γὰρ τολμήσειε
κτησιφῶν μὲν δημοσθένην παρακαλεῖν λέξοντα εἰς
ὑμᾶς, οὗτος δ' ἀναβὰς ἑαυτὸν ἐγκωμιάσει, βαρύτε-
ρον τῶν ἔργων ὧν πεπόνθατε τὸ ἀκρόαμα γίνεται.
ὅπου γὰρ τοὺς μὲν ὄντως ἄνδρας ἀγαθοὺς οἷς πολλὰ
καὶ καλὰ σύνισμεν ἔργα ἂν τοὺς καθ' ἑαυτῶν ἐπαίνους
λέγωσιν οὐ φέρομεν. ὅταν δὲ ἄνθρωπος αἰσχύνη τῆς
πόλεως γεγονὼς ἑαυτὸν ἐγκωμιάζῃ, τίς ἂν τὰ τοιαῦ-
τα καρτερήσειεν ἀκούων; Ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀναι-
σχύντου πραγματείας ἐὰν σωφρονῇς ἀποστήσῃ, ποίη-
σαι δὲ ὦ κτησιφῶν διὰ σαυτοῦ τὴν ἀπολογίαν, οὐ γὰρ
δή που τοῦτό γε σκήψῃ ὡς οὐ δυνατὸς εἶ λέγειν, καὶ γὰρ
ἂν ἄτοπόν σοι συμβαίνοι εἰ πρώην μέν ποθ' ὑπέμεινας
πρεσβευτὴς ὡς κλεοπάτραν τὴν φιλίππου θυγατέ-
ρα χειροτονεῖσθαι συναχθεσθησόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ μο-
λοττῶν βασιλέως ἀλεξάνδρου τελευτῇ, νυνὶ δὲ οὐ φή-
σεις δύνασθαι λέγειν. ἔπειτα γυναῖκα μὲν ἀλλοτρί-
αν πενθοῦσαν δύνασαι παραμυθεῖσθαι. γράψας δὲ
μισθοῦ ψήφισμα οὐκ ἀπολογήσῃ; ἢ τοιοῦτός ἐστιν ὃν
γέγραφας στεφανοῦσθαι, οἷος μὴ γινώσκεσθαι ὑπὸ τῶν
εὖ πεπονθότων ἂν μή τις σοι συνείπῃ. ἐπερώτησον
δὴ τοὺς δικαστὰς, εἰ ἐγίνωσκον χαβρίαν καὶ ἰφικράτην,

λέγχεις. τὰς μὲν γὰρ περὶ τὴν ἀμφισσέας καὶ τὴν Εὐβοέας δωροδοκίας παραλείπω. ὅταν δὲ τῆς πρὸς θηβαίους συμμαχίας τὰς αἰτίας ἀνατιθῇς δημοσθένει, τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας ἐξαπατᾷς, τοὺς δὲ εἰδότας καὶ αἰσθανομένους ὑβρίζεις. Αφελὼν γὰρ τὸν καιρὸν καὶ τὴν δόξαν τὴν τούτων δι᾽ ἣν ἐγένετο ἡ συμμαχία, οἴει λανθάνειν ἡμᾶς, τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα δημοσθένει περιτιθείς. ἡλίκον δ᾽ ἐστὶ τὸ ἀλαζόνευμα τοῦτο, ἐγὼ πειράσομαι μεγάλῳ σημείῳ διδάξαι. ὁ γὰρ τῶν περσῶν βασιλεὺς, οὐ πολλῷ πρότερον χρόνῳ πρὸ τῆς ἀλεξάνδρου διαβάσεως εἰς τὴν ἀσίαν κατέπεμψε τῷ δήμῳ καὶ μάλα ὑβριστικὴν καὶ βάρβαρον ἐπιστολήν. ἐν ᾗ τά τε δὴ ἄλλα καὶ μάλ᾽ ἀπαιδεύτως διελέχθη, καὶ ἐπὶ τελευτῆς ἐνέγραψεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἐγώ φησιν ὑμῖν χρυσίον οὐ δώσω, μή με αἰτεῖτε, οὐ γὰρ λήψεσθε. οὗτος μέντοι ὁ αὐτὸς ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν νυνὶ παρόντων αὐτῷ κινδύνων οὐκ αἰτούντων ἀθηναίων αὐτὸς ἑκὼν κατέπεμψε τριακόσια τάλαντα τῷ δήμῳ. ἃ σωφρονῶν οὐκ ἐδέξατο. ὁ δὲ κομίζων ἦν τὸ χρυσίον καιρὸς καὶ φόβος, καὶ χρεία συμμάχων. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν θηβαίων συμμαχίαν ἐξειργάσατο. σὺ δὲ τὸ μὲν τῶν θηβαίων ὄνομα καὶ τὸ τῆς δυστυχεστάτης συμμαχίας ἐνοχλεῖς ἀεὶ λέγων. τὰ δ᾽ ἑβδομήκοντα τάλαντα ὑποσιωπᾷς.

Α προλαβὼν τοῦ βασιλικοῦ χρυσίου ἀπεστέρησας. οὐ δι᾽ ἔνδειαν μὲν χρημάτων, ἕνεκα πέντε ταλάντων οἱ ξένοι τοῖς θηβαίοις τὴν ἄκραν οὐ παρέδο-

τας φύσεις ἤνεγκε τὸ δημόσιον αἱ ῥᾳδίως οὕτω κατέλυσαν τὸν δῆμον, ἔχαιρε γὰρ κολακευόμενος. ἔπειτ' αὐτὸν οὐχ οὓς ἐφοβεῖτο, ἀλλ' οἷς ἑαυτὸν ἐνεχείριζε κατέλυσαν. ἔνιοι δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν τριάκοντα ἐγένοντο, καὶ πλείους ἢ χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, πρὶν τὰς αἰτίας ἀκοῦσαι ἐφ' αἷς ἔμελλον ἀποθνήσκειν. καὶ οὐδ' ἐπὶ τὰς ταφὰς καὶ ἐκφορὰς τῶν τελευτησάντων, εἴων τοὺς προσήκοντας παραγίνεσθαι. οὐχ ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς ἕξετε τοὺς πολιτευομένους; οὐ ταπεινώσαντες ἀποπέμψετε τοὺς νῦν ἐπηρμένους; Οὐ μέμνησθ' ὅτι οὐδεὶς πώποτε πρότερον ἐπέθετο τῇ τοῦ δήμου καταλύσει πρὶν ἂν μείζω τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ; Ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε ὦ ἀθηναῖοι ἀναλογησαίμην ἐναντίον ὑμῶν πρὸς τὸν γράψαντα τὸ ψήφισμα διὰ ποίας εὐεργεσίας ἀξιοῖ δημοσθένην στεφανῶσαι. εἰ μὲν γὰρ λέγεις ὅθεν τὴν ἀρχὴν τοῦ ψηφίσματος ἐποιήσω, ὅτι τὰς τάφρους τὰς περὶ τὰ τείχη καλῶς ἐτάφρευσε, θαυμάζω σου. Τοῦ γὰρ ταῦτα ἐξεργασθῆναι καλῶς τὸ γεγενῆσθαι τούτων αἴτιον, μείζω κατηγορίαν ἔχει. οὐ γὰρ περιχαρακώσαντα χρὴ τὰ τείχη, οὐδὲ τὰς τάφρους, οὐδὲ τὰς δημοσίας ταφὰς ἀνελόντα τὸν ὀρθῶς πεπολιτευμένον δωρεὰς αἰτεῖν.

Ἀλλ' ἀγαθοῦ τινος αἴτιον γεγενημένον τῇ πόλει. εἰ δὲ ἥξεις ἐπὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ψηφίσματος ἐν ᾧ τετόλμηκας γράφειν ὡς ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ διατελεῖ λέγων καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων ἀφελὼν τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν κόμπον τοῦ ψηφίσματος, ἅψαι τῶν ἔργων, ἐπίδειξον ἡμῖν, ὅ,τι

λους ἔτρεπεν. κτησιφῶν δ' ὑμᾶς οἴεται δεῖν ἀφελόντας τὴν ἀδοξίαν ἀπὸ δημοσθένους περιθεῖναι τῷ δήμῳ.

Καὶ φατὲ μὲν εὐτυχεῖς εἶναι ὥσπερ καὶ ἐστὲ καλῶς ποιοῦντες. ψηφιεῖσθε δὲ ὑπὸ μὲν τῆς τύχης ἐγκαταλελεῖφθαι, ὑπὸ δημοσθένους δὲ εὖ πεπονθέναι, καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον ἐν τοῖς αὐτοῖς δικαστηρίοις, τοὺς μὲν τὰς τῶν δώρων γραφὰς ἁλισκομένους, ἀτιμοῦτε, ὃν δ' αὐτοὶ μισθοῦ πολιτευόμενον σύνιστε, στεφανώσετε; καὶ τοὺς μὲν κριτὰς τοὺς ἐκ διονυσίων ἐὰν μὴ δικαίως τοὺς κυκλίους χοροὺς κρίνωσι ζημιοῦτε. αὐτοὶ δὲ οὐ κυκλίων χορῶν κριταὶ καθεστηκότες ἀλλὰ νόμων καὶ πολιτικῆς ἀρετῆς, τὰς δωρεὰς οὐ κατὰ τοὺς νόμους οὐδ' ὀλίγοις καὶ τοῖς ἀξίοις, ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ δώσετε; ἔπειτ' ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου ὁ τοιοῦτος κριτὴς ἑαυτὸν μὲν ἀσθενῆ πεποιηκὼς, ἰσχυρὸν δὲ τὸν ῥήτορα; ἀνὴρ γὰρ ἰδιώτης ἐν πόλει δημοκρατουμένῃ νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει. ὅταν δ' ἑτέρῳ ταῦτα παραδῷ, καταλέλυκεν αὐτὸς τὴν αὐτοῦ δυναστείαν. Ἔπειθ' ὁ μὲν ὅρκος ὃν ὀμωμοκὼς δικάζει συμπαρακολουθῶν αὐτὸν λυπεῖ. δι' αὐτὸν γὰρ οἶμαι γέγονε τὸ ἁμάρτημα. ἡ δὲ χάρις πρὸς ὃν ἐχαρίζετο, ἄδηλος γεγένηται. ἡ γὰρ ψῆφος ἀφανὴς φέρεται. δοκοῦμεν δ' ἔμοιγε ὦ ἀθηναῖοι ἀμφότερα, καὶ κατορθοῦν καὶ παρακινδυνεύειν εἰς τὴν πολιτείαν οὐ σωφρονοῦντες. Ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν νῦν καιρῶν οἱ πολλοὶ τοῖς ὀλίγοις προΐεσθε τὰ τῆς δημοκρατίας ἰσχυρὰ, οὐκ ἐπαινῶ. ὅτι δ' οὐ γεγένηται φορὰ καθ' ἡμᾶς ῥητόρων πονηρῶν ἅμα καὶ τολμηρῶν, εὐτυχοῦμεν. πρότερον μὲν γὰρ τοιαύ-

ἑαυτῷ μὲν οὐδὲν ἂν διαπέπρακται δυναμένῳ φρά-
σαι. τὸν δὲ κατήγορον ὁρᾷ δυνάμενον καὶ τὰ μὴ πε-
πραγμένα ὑφ᾽ αὐτοῦ πεῖσαι τοὺς ἀκούοντας ὡς διῴ-
κηκεν. ὅταν δ᾽ ἐξ ὀνομάτων συγκείμενος ἄνθρωπος
καὶ τούτων πικρῶν καὶ περιέργων ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἁπλό-
τητα καὶ τὰ ἔργα καταφύγῃ, τίς ἂν ἀνάσχοιτο, οὗ τὴν
γλῶσσαν ὥσπερ τῶν αὐλῶν ἐάν τις ἀφέλοιτο λοιπὸν οὐ-
δέν ἐστι. Θαυμάζω δ᾽ ἔγωγε ὑμῶν ὦ Ἀθηναῖοι καὶ ζη-
τῶ πυθέσθαι πρὸς τί ἂν ἀποβλέποντες ἀποψηφίσαισθε
τὴν γραφήν. πότερον ὡς τὸ ψήφισμά ἐστιν ἔννομον,
ἀλλ᾽ οὐδεμία πώποτε γνώμη παρανομωτέρα γεγένηται.
ἀλλ᾽ ὡς ὁ τὸ ψήφισμα γράψας οὐκ ἐπιτήδειός ἐστι δί-
κην δοῦναι; οὐκ ἄρα εἰσὶ παρ᾽ ὑμῖν εὔθυναι βίου εἰ
τοῦτον ἀφήσετε. Ἐκεῖνο δ᾽ οὐ λυπηρὸν εἰ πρότερον
μὲν ἐνεπίμπλατο ἡ ὀρχήστρα χρυσῶν στεφάνων οἷς ὁ
δῆμος ἐστεφανοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸ ξενικοῖς
στεφάνοις ταύτην ἀποδεδόσθαι τὴν ἡμέραν, ἐκ δὲ τῶν
Δημοσθένους πολιτευμάτων ὑμεῖς μὲν ἀστεφάνωτοι
καὶ ἀκήρυκτοι γίνεσθε. οὗτος δὲ κηρυχθήσεται; καὶ
εἰ μέν τις τῶν τραγικῶν ποιητῶν τῶν μετὰ ταῦτα ἐ-
πεισαγόντων, ποιήσειεν ἐν τραγῳδίᾳ τὸν Θερσίτην
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων στεφανούμενον, οὐδεὶς ἂν ὑμῶν ὑ-
πομείνειεν ὅτι φησὶν Ὅμηρος ἄνανδρον αὐτὸν εἶναι
καὶ συκοφάντην. αὐτοὶ δ᾽ ὅταν τὸν τοιοῦτον ἄνθρω-
πον στεφανῶτε, οὐκ οἴεσθε ἐν ταῖς τῶν Ἑλλήνων δόξαις
συρίττεσθαι. οἱ μὲν γὰρ πατέρες ὑμῶν τὰ ἔνδοξα καὶ
λαμπρὰ τῶν πραγμάτων ἀνετίθεσαν τῷ δήμῳ. τὰ δὲ
ταπεινὰ καὶ καταδεέστερα εἰς τοὺς ῥήτορας τοὺς φαύ-

τοὺς δ' εὖ φρονοῦντας κωλύει διαβάλλων συμβουλεύειν. ἀποδρὰς δ' ἐκ τῶν κινδύνων καὶ τὴν πόλιν ἀνηκέστοις κακοῖς περιβαλὼν, ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι ἐπ' ἀρετῇ. ἀγαθὸν μὲν πεποιηκὼς μηδέν. πάντων δὲ τῶν κακῶν αἴτιος γεγονώς. ἐπερωτῶν δὲ συκοφαντηθέντας ἐκ τῆς πολιτείας ἐπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν ὅτε ἐνῆν σώζεσθαι. διὰ τί αὐτὸν οὐκ ἐκώλυσαν ἐξαμαρτάνειν. ἀποκρίνοιντο δὲ τὸ πάντων τελευταῖον, ὅτι τῆς μάχης ἐπιγιγνομένης οὐκ ἐσχολάζομεν περὶ τὴν σὴν εἶναι τιμωρίαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως ἐπρεσβεύομεν. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀπέχρη σοι δίκην μὴ δεδωκέναι, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς αἰτεῖς καταγέλαστον ἐν τοῖς Ἕλλησι τὴν πόλιν ποιῶν. ἐνταῦθ' ἐνέστην καὶ τὴν γραφὴν ἀπήνεγκα. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι Δημοσθένην λέξειν, ἐφ' ᾧ νυνὶ μέλλω λέγειν ἀγανακτῶ μάλιστα. ἀφομοιοῖ γάρ μου τὴν φύσιν ταῖς σειρῆσιν ὡς ἔοικε. καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνων οὐ κηλεῖσθαί φησι τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' ἀπόλλυσθαι, διόπερ οὐκ εὐδοκιμεῖν τὴν τῶν εἰρημένων μουσικήν. καὶ δὴ καὶ τὴν τῶν ἐμῶν λόγων ἐμπειρίαν καὶ τὴν φύσιν μου γεγενῆσθαι ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀκουόντων, καί τοι τὸν λόγον τοῦτον ὅλως μὲν ἔγωγ' οὐδενὶ πρέπειν ἡγοῦμαι περὶ ἐμοῦ λέγειν. τῆς γὰρ αἰτίας αἰσχρὸν τὸν αἰτιώμενον οὐ δεῖ τὸ ἔργον μὴ ἔχειν ἐπιδεῖξαι. εἰ δ' ἦν ἀναγκαῖον ῥηθῆναι, οὐ Δημοσθένους ἦν ὁ λόγος, ἀλλ' ἀνδρὸς στρατηγοῦ, μεγάλα μὲν τῇ πόλει κατειργασμένου, λέγειν δὲ ἀδυνάτου καὶ τὴν τῶν ἀντιδίκων διὰ τοῦτο ἐζηλωκότος φύσιν, ὅτι σύνοιδεν

ἀδικήσαντι, ἀλλὰ τοῖς ἐπεξιοῦσι. πολὺν μὲν τὸν ἀλέξανδρον καὶ φίλιππον ἐν ταῖς διαβολαῖς φέρων, αἰτιώμενος δέ τινας ἐμποδίζειν τοὺς τῆς πόλεως καιρούς, ἀεὶ τὸ παρὸν λυμαινόμενος. τὸ δὲ μέλλον καταπαγγελλόμενος. οὕτω τελευταῖον εἰσαγγέλλεσθαι μέλλων ὑπ' ἐμοῦ τὴν ἀναξίνου σύλληψιν τοῦ ὠρείτου κατεσκεύασας, τοῦ τὰ ἀγοράσματα ὀλυμπιάδι ἀγοράζοντος, καὶ τὸν αὐτὸν ἄνδρα διεστρέβλωσας τῇ σαυτοῦ χειρί, γράψας αὐτὸν θανάτῳ ζημιῶσαι. καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν ὠρεῷ κατήγου. καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἔφαγες καὶ ἔπιες καὶ ἔσπεισας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλες. ἄνδρα φίλον καὶ ξένον ποιούμενος καὶ τοῦτον ἀπέκτεινας, καὶ περὶ τούτων ἐν ἅπασιν ἀθηναίοις ἐξελεγχθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, καὶ κληθεὶς ξενοκτόνος οὐ τὸ ἀσέβημα ἠρνήσω; ἀλλ' ἀπεκρίνω ἐφ' ᾧ ἀνεβόησεν ὁ δῆμος, καὶ ὅσοι ξένοι περιέστασαν τὴν ἐκκλησίαν, ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. ἐπιστολὰς δὲ σιγῶ ψευδεῖς. καὶ κατασκόπων συλλήψεις. καὶ βασάνους ἐπ' αἰτίαις ἀνοήτοις, ἢ ἀγνώστοις. ὡς ἐμοῦ μετά τινων ἐν τῇ πόλει νεωτερίζειν βουλομένου, ἔπειτα ἐπερωτᾶν με ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλει, τίς ἂν εἴη τοιοῦτος ἰατρός, ὅστις τῷ νοσοῦντι μεταξὺ μὲν ἀσθενοῦντι μηδὲν συμβουλεύοι, τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὰ ἔνατα διεξίοι πρὸς τοὺς οἰκείους, ἃ ἐπιτηδεύσας ὑγιὴς ἂν ἐγένετο. σαυτὸν δ' οὐκ ἀνερωτᾷς, τίς ἂν εἴη δημαγωγὸς τοιοῦτος, ὅστις τὸν μὲν δῆμον θωπεῦσαι δύναιτο, τοὺς δὲ καιροὺς ἐν οἷς ἦν σῴζεσθαι τὴν πόλιν ἀποδοῖτο.

δεινούμενον ἀλεξάνδρου, εἰ γε μὴ τοῦτο ἐνύπνιον ἐγὼ
καὶ δημοσθένης ἴσμεν. Ἐπιτιμᾷς δέ μοι εἰ μὴ συ
νεχῶς ἀλλὰ διαλείπων πρὸς τὸν δῆμον προσέρχομαι.
καὶ τὴν ἀξίωσιν ταύτην οἴει λανθάνειν ἡμᾶς. μετα-
φέρων οὐκ ἐκ δημοκρατίας, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας πολιτείας.
ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐχ ὁ βουλόμενος, ἀλλ' ὁ
δυναστεύων κατηγορεῖ. ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ὁ
βουλόμενος, καὶ ὅταν αὐτῷ δόξῃ. καὶ τὸ μὲν διὰ χρόνου
λέγειν σημεῖόν ἐστιν ἐπὶ τῶν καιρῶν καὶ τοῦ συμφέρον-
τος ἀνδρὸς πολιτευομένου. τὸ δὲ μηδὲ μίαν παραλι
πεῖν ἡμέραν, ἐργαζομένου καὶ μισθαρνοῦντος. ὑπὲρ
δὲ τοῦ μηδέπω κεκρίσθαι ὑπ' ἐμοῦ μηδὲ τῶν ἀδικη-
μάτων τιμωρίαν ὑποσχεῖν. ὅταν καταφεύγῃς ἐπὶ
τοὺς τοιούτους λόγους, ἢ τοὺς ἀκούοντας ἐπιλήσμονας
ὑπολαμβάνεις, ἢ σαυτὸν παραλογίζῃ. τὰ μὲν γὰρ
περὶ τοὺς ἀμφισσέας ἠσεβημένα σοι καὶ τὰ περὶ τὴν
εὔβοιαν δωροδοκηθέντα, χρόνων ἐγγεγενημένων ἐν οἷς
ὑπ' ἐμοῦ φανερῶς ἐξηλέγχου, ἴσως ἐλπίζεις τὸν δῆμον
ἀμνημονεῖν. τὰ δὲ περὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς τριηράρ
χους ἁρπάγματα, τίς ἂν ἀποκρύψαι χρόνος δύναιτ'
ἄν, ὅτε νομοθετήσας περὶ τῶν τριακοσίων νεῶν, καὶ
σαυτὸν πείσας ἀθηναίους ἐπιστάτην τάξαι τοῦ ναυτι-
κοῦ, ἐξηλέγχθης ὑπ' ἐμοῦ ἑξήκοντα καὶ πέντε νεῶν
ταχυναυτουσῶν τριηράρχους ὑφῃρημένος πλέον τῆς
πόλεως ἡμῶν ἀφανίζων ναυτικὸν, ἢ ὅτε ἀθηναῖοι τὴν
ἐν νάξῳ ναυμαχίαν πρὸς λακεδαιμονίους καὶ πόλιν
ἐνίκησαν. οὕτω δὲ ταῖς αἰτίαις ἐνέφραξας τὰς κα-
τὰ σαυτοῦ τιμωρίας, ὥστε τὸν κίνδυνον εἶναι μὴ σοὶ τῷ
ἀδικήσαντι,

διατριβὰς κατὰ μέμφεται, καὶ κατὰ τῆς δὲ τῆς κρίσεως εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ λόγου, φέρει τινὰ αἰτίαν λέγων ὡς ἐγὼ τὴν γραφὴν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐγραψάμην, ἀλλ᾿ ἐνδεικνύμενος ἀλεξάνδρῳ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν. καὶ νὴ δι᾿ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλει με ἀνερωτᾶν, διὰ τί τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς πολιτείας αὐτοῦ ψέγω, τὰ δὲ καθέκαστον οὐκ ἐκώλυον, οὐδ᾿ ἐγραφόμην, ἀλλὰ διαλιπὼν καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν οὐ πυκνὰ προσιὼν ἀπήνεγκα τὴν γραφήν. ἐγὼ δὲ οὔτε τὰς δημοσθένους διατριβὰς ἐζήλωκα, οὔτ᾿ ἐπὶ ταῖς ἐμαυτοῦ αἰσχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαυτῷ ἀῤῥήτους εἶναι βουλοίμην, οὔτε τὰ αὐτὰ τούτῳ δημηγορήσας, ἐδεξάμην ἂν ζῆν, τὴν δ᾿ ἐμὴν σιωπὴν ὦ δημόσθενες, ἡ τοῦ βίου μετριότης παρεσκεύασεν. ἀρκεῖ γάρ μοι μικρά. καὶ μειζόνων αἰσχρῶς οὐκ ἐπιθυμῶ, ὥστε καὶ σιγῶ καὶ λέγω βουλευσάμενος, ἀλλ᾿ οὐκ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει δαπάνης. σὺ δ᾿ οἶμαι λαβὼν μὲν σεσίγηκας, ἀναλώσας δὲ κέκραγας. λέγεις δὲ οὐχ ὁπόταν σοι δοκεῖ, οὐδ᾿ ἃ βούλει, ἀλλ᾿ ὁπόταν οἱ μισθοδόται σοι προστάττωσιν. οὐκ αἰσχύνῃ γὰρ ἀλαζονευόμενος ἃ παραχρῆμα ἐξελέγχῃ ψευδόμενος. ἀπηνέχθη γὰρ ἡ κατὰ τοῦδε τοῦ ψηφίσματος γραφή. ἣν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀλλ᾿ ὑπὲρ τῆς εἰς ἀλέξανδρον ἐνδείξεώς με φῂς ἀπενεγκεῖν. ἔτι φιλίππου ζῶντος πρὶν ἀλέξανδρον εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῆναι, οὔπω σοῦ τὸ περὶ παυσανίαν ἐνύπνιον ἑωρακότος, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀθηνᾶν καὶ τὴν ἥραν νύκτωρ διειλεγμένου; πῶς ἂν οὖν ἐγὼ πρὸς ἐ-

κεφαλὴν, ἀλλὰ πρόσοδον κέκτηται. περὶ δὲ κτησι-
φῶντος τοῦ γράψαντος τὴν γνώμην βραχέα βούλομαι
εἰπεῖν. τὰ δὲ πολλὰ ὑπερβήσομαι. ἵνα καὶ πεῖραν
ὑμῶν λάβω, εἰ δύνασθε τοὺς σφόδρα πονηροὺς κἂν μή
τις προείπῃ διαγνώσκειν. ὃ δ' ἐστι κοινὸν καὶ δίκαιον
κατ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι, πρὸς ὑμᾶς τοῦτ'
ἐρῶ. Περιέρχονται τὴν ἀγορὰν ἀληθεῖς κατ' ἀλλή-
λων ἔχοντες δόξας, καὶ λόγους οὐ ψευδεῖς λέγοντες.
ὁ μὲν γὰρ κτησιφῶν οὐ τὸ καθ' ἑαυτὸν φησὶ φοβεῖ-
σθαι, ἐλπίζει γὰρ δόξειν ἰδιώτης εἶν, ἀλλὰ τὴν τοῦ
δημοσθένους ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίαν φησὶ φο-
βεῖσθαι, καὶ τὴν ἐμπληξίαν καὶ δειλίαν. ὁ δὲ δημο-
σθένης εἰς αὐτὸν μὲν ἀποβλέπων, θαρρεῖν φησιν.
τὴν δὲ τοῦ κτησιφῶντος πονηρίαν καὶ περιοβοσκί-
αν ἰσχυρῶς δεδιέναι. τοὺς δὴ κατεγνωκότας ἀλλή-
λων ἀδικεῖν, μηδαμῶς ὑμεῖς οἱ κοινοὶ κριταὶ τῶν ἐγ-
κλημάτων ἀπολύσητε. περὶ δὲ τῶν εἰς ἐμαυτὸν λοιδο-
ριῶν βραχέα βούλομαι προειπεῖν. πυνθάνομαι γὰρ
λέξειν δημοσθένην ὡς ἡ πόλις ὑπ' αὐτοῦ μὲν ὠφέ-
ληται, πολλὰ δὲ ὑπ' ἐμοῦ καταβέβλαπται, καὶ τὸν
φίλιππον καὶ τὸν ἀλέξανδρον καὶ τὰς ἀπὸ τούτων αἰ-
τίας ἀνοίσειν ἐπ' ἐμέ. οὕτω γάρ ἐστιν ὡς ἔοικε δεινὸς δη-
μιουργὸς λόγων, ὥστε οὐκ ἀπόχρη αὐτῷ, εἴ τι πεπο-
λίτευμαι παρ' ὑμῖν ἐγὼ ἢ εἴ τινας δημηγορίας εἴρηκα
τούτων κατηγορεῖν. ἀλλὰ καὶ τὴν ἡσυχίαν αὐτὴν
τοῦ βίου διαβάλλει, καὶ τῆς σιωπῆς μου κατηγορεῖ. ἵνα
μηδεὶς αὐτῷ τόπος ἀσυκοφάντητος παραλίπηται,
καὶ τὰς ἐν τοῖς γυμνασίοις μετὰ τῶν νεωτέρων μου

ἐν πειραιεῖ, ἀλλ' ἐξορμεῖς ἐκ τῆς πόλεως. ἐφόδια δὲ
περιέθηκας τῇ σαυτοῦ ἀνανδρίᾳ τὸ βασιλικὸν χρυ-
σίον καὶ τὰ δημόσια δωροδοκήματα. ὅλως δέ τι τὰ
δάκρυα; τίς ἡ κραυγή; τίς ὁ τόνος τῆς φωνῆς; οὐχ ὁ μὲν
τὴν γραφὴν φεύγων ἐστὶ κτησιφῶν, ὁ δὲ ἀγὼν οὐκ ἀτίμη-
τος. σὺ δ' οὔτε περὶ τῆς οὐσίας, οὔτε περὶ τοῦ σώμα-
τος, οὔτε περὶ τῆς ἐπιτιμίας ἀγωνίζῃ, ἀλλὰ περὶ
τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδή; περὶ χρυσῶν στεφάνων καὶ
κηρυγμάτων ἐν τῷ θεάτρῳ παρὰ τοὺς νόμους. ὃν ἐχρῆν
εἰ καὶ μανεὶς ὁ δῆμος ἢ τῶν καθεστηκότων ἐπιλελησμέ-
νος ἐπὶ τοιαύτης ἀκαιρίας ἐβούλετο στεφανοῦν αὐτὸν
παρελθόντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰπεῖν. ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τὸν μὲν στέφανον δέχομαι· τὸν δὲ καιρὸν ἀποδοκιμά-
ζω ἐν ᾧ τὸ κήρυγμα γίνεται. οὐ γὰρ δεῖ ἐφ' οἷς ἡ πόλις
ἐπένθησε καὶ ἐκείρατο, ἐπὶ τούτοις ἐμὲ στεφανοῦσθαι.
ἀλλ' οἶμαι ταῦτα μὲν ἂν εἴποι ἀνὴρ ὄντως βεβιωκὼς
μετ' ἀρετῆς. ἃ δὲ σὺ λέξεις, εἴποι ἂν κάθαρμα ζηλο-
τυποῦν ἀρετήν. οὐ γὰρ δὴ μὰ τὸν ἡρακλέα τοῦτό γε
ὑμῶν οὐδεὶς φοβηθήσεται μὴ ὁ δημοσθένης ἀνὴρ με-
γαλόψυχος καὶ τὰ πολεμικὰ διαφέρων ἀποτυχὼν τῶν
ἀριστείων, οἴκαδε ἐπανελθὼν ἑαυτὸν διαχρήσεται, ὃς
τοσοῦτον καταγελᾷ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ὥς
τε τὴν μιαρὰν κεφαλὴν ταύτην καὶ ὑπεύθυνον ἣν
οὗτος παρὰ πάντας τοὺς νόμους γέγραφε στεφανῶσαι
μυριάκις κατατέτμηκε. καὶ τούτων μισθοὺς εἴληφε
τραύματος ἐκ προνοίας γραφὰς γραφόμενος, καὶ κα-
τακεκονδύλισται, ὥς τε αὐτὸν οἶμαι τὰ τῶν κονδύλων
ἴχνη τῶν μειδίου ἔχειν ἔτι φανερά. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐ

ἐπιορκεῖ δὲ πάντων προχειρότατα ἀνθρώπων. οὐκ ἂν θαυμάσαιμι δὲ εἰ μεταβαλλόμενος τοῖς ἔξω περιεστηκόσι λοιδορήσεται. φάσκων τοὺς μὲν ὀλιγαρχικοὺς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας διηκριβωμένους ἥκειν πρὸς τὸ τοῦ κατηγόρου βῆμα. τοὺς δὲ δημοτικοὺς πρὸς τὸ τοῦ φεύγοντος, ὅταν δὴ ταῦτα λέγῃ πρὸς τοὺς στασιαστικοὺς λόγους, ἐκεῖνο αὐτῷ ὑποβάλλετε. ὅτι ὦ Δημόσθενες, εἰ σοὶ ἦσαν ὅμοιοι οἱ ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγόντες, οὐκ ἄν ποτε δημοκρατία κατέστη. νῦν δ' ἐκεῖνοι μὲν μεγάλων κακῶν συμβάντων, ἔσωσαν τὴν πόλιν, τὸ κάλλιστον ἐκ παιδείας ῥῆμα φθεγξάμενοι, μὴ μνησικακεῖν. σὺ δὲ ἑλκοποιεῖς, καὶ μᾶλλόν σοι μέλει τῶν αὐθημερῶν λόγων ἢ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, ὅταν δ' ἐπίορκος ὢν, εἰς τὴν διὰ τῶν ὅρκων πίστιν καταφυγγάνῃ, ἐκεῖνο ἀπομνημονεύσατε αὐτῷ, ὅτι τῷ πολλάκις μὲν ἐπιορκοῦντι ἀεὶ δὲ πρὸς τοὺς αὐτοὺς μεθ' ὅρκων ἀξιοῦντι πιστεύεσθαι, δυοῖν θάτερον ὑπάρξαι δεῖ, ὧν οὐδέτερόν ἐστι Δημοσθένει ὑπάρχον, ἢ τοὺς θεοὺς καινοὺς, ἢ τοὺς ἀκροατὰς μὴ τοὺς αὐτούς. περὶ δὲ τῶν δακρύων καὶ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ὅταν ὑμᾶς ἐπερωτᾷ ποῖ καταφύγω ἄνδρες ἀθηναῖοι, περιγράψατέ με ἐκ τῆς πολιτείας. οὐκ ἔστιν ὅποι ἀναπτήσομαι, ἀνθυποβάλλετε αὐτῷ. ὁ δὲ δῆμος ὁ ἀθηναίων ποῖ καταφύγῃ Δημόσθενες; ἢ πρὸς ποίαν συμμάχων παρασκευήν; πρὸς ποῖα χρήματα; τί προβαλλόμενος ὑπὲρ τοῦ δήμου πεπολίτευσαι; ἃ μὲν γὰρ ὑπὲρ σεαυτοῦ βεβούλευσαι, ἅπαντες ὁρῶμεν, ἐκλιπὼν μὲν τὸ ἄστυ οὐκ οἰκεῖς ὡς δοκεῖς

ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀνάρρησιν γίνεσθαι. οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ μελλόντων τραγῳδῶν εἰσιέναι, ταῦτα δ' εἰπὼν, μικρὰ μὲν περὶ τῶν ἰδίων εἶπον, τὰ δὲ πλεῖστα περὶ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων λέγω, οὕτω δὴ καὶ τὸν δημοσθένην ἀξιώσατε ἀπολογεῖσθαι, πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον πρῶτον καὶ τὸν περὶ τῶν κηρυγμάτων δεύτερον, τρίτον δὲ τὸ μέγιστον λέγω, ὡς οὐδὲ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς. ἐὰν δ' ὑμῶν δέηται συγχωρῆσαι αὐτῷ περὶ τῆς τάξεως τοῦ λόγου κατεπαγγελλόμενος ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας λύσει τὸν παράνομον, μὴ συγχωρεῖτε. μὴ δ' ἀγνοεῖθ' ὅτι πάλαισμα τοῦτ' ἐστὶ δικαστηρίου. οὐ γὰρ εἰσαῦθίς ποτε βούλεται πρὸς τὸν παράνομον ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἔχων δίκαιον εἰπεῖν ἑτέρων παρεμβολῇ πραγμάτων εἰς λήθην ὑμᾶς βούλεται τῆς κατηγορίας ἐμβαλεῖν, ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὁρᾶτε τοὺς πύκτας περὶ τῆς στάσεως πρὸς ἀλλήλους διαγωνιζομένους, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῷ τοῦ λόγου μάχεσθε, καὶ μὴ ἐᾶτε αὐτὸν ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους περιΐστασθαι, ἀλλ' ἐγκαθήμενοι καὶ ἐνεδρεύοντες ἐν τῇ ἀκροάσει, εἰσελαύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς τοῦ πράγματος λόγους, καὶ τὰς ἐκτροπὰς αὐτοῦ τῶν λόγων ἐπιτηρεῖτε. ἀλλ' ἃ δὴ συμβήσεται ὑμῖν ἐὰν τοῦτον τὸν τρόπον τὴν ἀκρόασιν ποιεῖσθε, ταῦθ' ὑμῖν ἤδη δίκαιός εἰμι προειπεῖν. ἐπεισάξει γὰρ τὸν γόητα καὶ βαλαντιοτόμον, καὶ διατετμηκότα τὴν πολιτείαν. οὗτος κλαίει μὲν ῥᾳδίως, ἢ ἄλλοι γελῶσιν.

φεύγοντος τῆς δικαίας ἀπολογίας εἰσεληλύθατε ἀκροασόμενοι, ἀλλὰ τῶν ἐθελόντων δικαίως ἀπολογεῖσθαι; ἐὰν δὲ ὑπερπηδήσας τὴν δικαίαν ἀπολογίαν Δημοσθένη παρακαλῇ, μάλιστα μὲν μὴ προσδέχεσθε κακοῦργον ἄνθρωπον οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρήσειν, μὴ δ᾽ ἐν ἀρετῇ τοῦθ᾽ ὑμῶν μηδεὶς καταλογιζέσθω ὃς ἂν ἐπανερωτωμένου Κτησιφῶντος εἰ καλέσαι Δημοσθένη πρῶτος ἀναβοήσει, κάλει κάλει. ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς. ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς. ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς. ἂν δ᾽ ἄρα ὑμῖν δόξῃ ἀκούειν, ἀξιώσατε τὸν Δημοσθένη τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπολογεῖσθαι ὅνπερ κἀγὼ ὧδέ πως κατηγόρηκα, ἵνα καὶ ὑπομνήσω ὑμᾶς. οὔτε τὸν ἴδιον βίον τοῦ Δημοσθένους πρότερον διεξῆλθον οὔτε τῶν δημοσίων ἀδικημάτων οὐδενὸς πρότερον ἐμνήσθην, ἄφθονα δήπου καὶ πολλὰ ἔχων λέγειν, ἢ πάντων γ᾽ ἂν εἴην ἀπορώτατος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοὺς νόμους ἀπέδειξα ἀπαγορεύοντας μὴ στεφανοῦν τοὺς ὑπευθύνους, ἔπειτα τὸν ῥήτορα ἐξήλεγξα γράψαντα Δημοσθένην ὑπεύθυνον ὄντα στεφανοῦν. οὐδὲν προβαλλόμενον, οὐδὲ προσγράψαντα, ἐπειδὰν δῷ τὰς εὐθύνας, ἀλλὰ παντελῶς καὶ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καταπεφρονηκότα, καὶ τὰς ἐσομένας πρὸς ταύτας προφάσεις εἶπον, ἃς ἀξιῶ καὶ ὑμᾶς διαμνημονεύειν, δεύτερον δ᾽ ὑμῖν διεξῆλθον τοὺς περὶ τῶν κηρυγμάτων νόμους, ἐν οἷς διαῤῥήδην ἀπείρηται τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττεσθαι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ὁ δὲ ῥήτωρ ὁ φεύγων τὴν γραφὴν οὐ τοὺς νόμους μόνον παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναῤῥήσεως καὶ τὸν τόπον κελεύων οὐκ

ὅστις δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ψῆφον αἰτεῖ, ὅρκον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ, ὧν οὔτε αἰτῆσαι οὐδὲν ὅσιον οὐδενί, οὔτ᾽ αἰτηθέντα ἑτέρῳ δοῦναι. κελεύσατε οὖν αὐτοὺς ἐάσαντας ὑμᾶς τὴν πρώτην ψῆφον κατὰ τοὺς νόμους διενεγκεῖν, ἀπαντᾶν εἰς τὴν τίμησιν, ὅλως δ᾽ ἔγωγε ὦ ἀθηναῖοι ὀλίγου δέω εἰπεῖν ὡς καὶ νόμον δεῖ τεθῆναι ἐπὶ ταῖς γραφαῖς μόνον τῶν παρανόμων, μὴ ἐξεῖναι μήτε τῷ κατηγόρῳ συνηγόρους παρέχεσθαι, μήτε τῷ τὴν γραφὴν τῶν παρανόμων φεύγοντι, οὐ γὰρ ἀόριστόν ἐστι τὸ δίκαιον, ἀλλ᾽ ὡρισμένον τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ τεκτονικῇ ὅταν εἰδέναι βουλώμεθα τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μή, τὸν κανόνα προσφέρομεν ᾧ διαγινώσκεται, οὕτω καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς τῶν παρανόμων παράκειται κανὼν τοῦ δικαίου, τουτὶ τὸ σανίδιον καὶ ψήφισμα καὶ οἱ παραγεγραμμένοι νόμοι. ταῦτα συμφωνοῦντα ἀλλήλοις ἐπιδείξας κατάβαινε. καὶ τί δεῖ σε δημοσθένην παρακαλεῖν. ὅταν δὲ ὑπερπηδήσας τὴν δικαίαν ἀπολογίαν παρακαλεῖς κακοῦργον ἄνθρωπον καὶ τεχνίτην λόγων, κλέπτεις τὴν ἀκρόασιν, βλάπτεις τὴν πόλιν, καταλύεις τὴν δημοκρατίαν. τίς οὖν ἐστιν ἀποτροπὴ τῶν τοιούτων λόγων ἐγὼ ἐρῶ. ἐπειδὰν προσελθὼν ἐνταυθοῖ κτησιφῶν διεξέλθῃ πρὸς ὑμᾶς τοῦτο δὴ τὸ συντεταγμένον αὐτῷ προοίμιον, ἔπειτ᾽ ἐνδιατρίβῃ καὶ μὴ ἀπολογῆται, ὑπομνήσατ᾽ αὐτὸν ἄνευ θορύβου τὸ σανίδιον λαβεῖν, καὶ τοὺς νόμους τῷ ψηφίσματι παραναγνῶναι. ἐὰν δὲ μὴ προσποιῆται ὑμῶν ἀκούειν, μηδὲ ὑμεῖς ἐκείνου ἐθέλετε ἀκούειν, οὐ γὰρ τῶν

ἐγράφοντο γὰρ ἀλλήλους παρανόμων οὐ μόνον οἱ διαπολιτευόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους, εἴ τι ἐξαμαρτάνοιεν εἰς τὴν πόλιν. ἐκεῖθεν δὲ τοῦτο γνώσεσθε. ἀρχῖνος γὰρ ὁ ἐκ κοίλης ἐγράψατο παρανόμων θρασύβουλον τὸν στειριέα γράψαντά τι παρὰ τοὺς νόμους στεφανῶσαι ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ φυλῆς, καὶ εἷλε νεωστὶ γεγενημένων αὐτῷ τῶν εὐεργεσιῶν ἃς οὐχ ὑπελογίζοντο οἱ δικασταί. ἡγοῦντο γὰρ ὥσπερ τότε αὐτοὺς φεύγοντας ἀπὸ φυλῆς θρασύβουλος κατήγαγεν, οὕτω νῦν μένοντας ἐξελαύνειν παρὰ τοὺς νόμους γράφοντά τι. ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλ' ἅπαν τοὐναντίον γίνεται. οἱ γὰρ ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ὑμῶν καὶ τῶν τὰς σιτήσεις τινὲς εὑρημένων ἐν τῷ πρυτανείῳ. ἐξαιτοῦνται τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων. οὓς ὑμεῖς ἀχαρίστους εἶναι δικαίως ἂν ὑπολαμβάνοιτε. εἰ γάρ τις ἐν δημοκρατίᾳ τετιμημένος ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἣν οἱ θεοὶ καὶ οἱ νόμοι σώζουσι, τολμᾷ βοηθεῖν τοῖς παράνομα γράφουσι καταλύει τὴν πολιτείαν ὑφ' ἧς τετίμηται. τίς οὖν ἀποδέδεικται λόγος ἀνδρὶ δικαίῳ συνηγόρῳ καὶ σώφρονι ἐγὼ λέξω. εἰς τρία μέρη διαιρεῖται ἡ ἡμέρα ὅταν εἰσίη γραφὴ παρανόμων εἰς τὸ δικαστήριον. ἐγχεῖται γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ὕδωρ τῷ κατηγόρῳ, καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τῇ δημοκρατίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον ὕδωρ, τῷ τὴν γραφὴν φεύγοντι καὶ τοῖς εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λέγουσιν. ἐπειδὰν δὲ τῇ πρώτῃ ψήφῳ μὴ λυθῇ τὸ παράνομον, ἤδη τὸ τρίτον ὕδωρ ἐγχεῖται τῇ τιμήσει καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὀργῆς τῆς ὑμετέρας. ὅς τις μὲν οὖν ἐν τῇ τιμήσει τὴν ψῆφον αἰτεῖ, τὴν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν παραιτεῖται·

ἀλλ' ἦσαν πολὺ χαλεπώτεροι οἱ δικασταὶ τοῖς παράνομα γράφουσιν αὐτοῦ τοῦ κατηγόρου, καὶ πολλάκις ἀνεπόδιζον τὸν γραμματέα καὶ ἐκέλευον πάλιν ἀναγινώσκειν τοὺς νόμους καὶ τὸ ψήφισμα, καὶ ἡλίσκοντο οἱ παράνομα γράφοντες οὐκ εἰ πάντας παραπηδήσαιεν τοὺς νόμους, ἀλλ' εἰ μίαν μόνον συλλαβὴν παραλλάξαιεν. τὸ δὲ νυνὶ γινόμενον πρᾶγμα ὑπερκαταγέλαστόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ παράνομον, οἱ δὲ δικασταὶ ὥσπερ ἐπῳδὴν ἢ ἀλλότριόν τι πρᾶγμα ἀκροώμενοι πρὸς ἑτέρῳ τινὶ τὴν γνώμην ἔχουσιν. ἤδη δ' ἐκ τῶν τεχνῶν τῶν δημοσθένους, αἰσχρὸν ἔθος ἐν τοῖς δικαστηρίοις παραδέχεσθε. μετενήνεκται γὰρ ὑμῶν τὰ τῆς πόλεως δίκαια. ὁ μὲν γὰρ κατήγορος ἀπολογεῖται. ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν κατηγορεῖ, οἱ δὲ δικασταὶ ἐνίοτε ὧν μέν εἰσι κριταί, ἐπιλανθάνονται, ὧν δὲ οὐκ εἰσὶ δικασταὶ περὶ τούτων ἀναγκάζονται τὴν ψῆφον φέρειν. λέγει δὲ ὁ φεύγων ἂν ἄρα ποτὲ ἅψηται τοῦ πράγματος οὐχ ὡς ἔννομα γέγραφεν, ἀλλ' ὡς ἤδη ποτὲ καὶ πρότερον ἄλλος τοιαῦτα γράψας, ἀπέφυγεν. ἐφ' ᾧ καὶ νυνὶ μέγα φρονεῖν ἀκούω κτησιφῶντα. ἐτόλμα δ' ἐν ὑμῖν ποτε σεμνύνεσθαι ἀριστοφῶν ἐκεῖνος ὁ ἀζηνιεὺς λέγων ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. ἀλλ' οὐχὶ ὁ κέφαλος ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ὁ δοκῶν δημοτικώτατος γεγονέναι, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐφιλοτιμεῖτο λέγων ὅτι πλεῖστα πάντων γεγραφὼς ψηφίσματα, οὐδὲ μίαν πώποτε γραφὴν πέφευγε παρανόμων, καλῶς οἶμαι σεμνυνόμενος.

ἴον πύκτην, ἀλλὰ τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἀγωνιστὰς ὥσπερ ἡμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι τοῖς μὲν πύκταις ἐστὶν ὁ ἀγὼν πρὸς ἀλλήλους. τοῖς δ' ἀξιοῦσι στεφανοῦσθαι πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρετήν ἧς ἕνεκα στεφανοῦνται, δεῖ γὰρ τὸν κήρυκα ἀψευδεῖν ὅταν τὴν ἀνάρρησιν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιῆται πρὸς τοὺς ἕλληνας. μὴ οὖν ἡμῖν ὡς παταικίωνος ἄμεινον πεπολίτευσαι διέξιθι. ἀλλ' ἐφικόμενος τῆς ἀνδραγαθίας, οὕτω τὰς χάριτας τὸν δῆμον ἀπαίτει. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ἐπίγραμμα ὃ ἐπιγέγραπται τοῖς ἀπὸ φυλῆς τὸν δῆμον καταγαγοῦσι. ἐπίγραμμα.

Τοὺς δ' ἀρετῆς ἕνεκα στεφάνοις ἐγέραιρε παλαίχθων
Δῆμος ἀθηναίων. οἵ ποτε τοὺς ἀδίκοις.
Θεσμοῖς ἄρξαντας πρῶτοι πόλεως καταπαύειν
Ηρξαν κίνδυνον σώμασιν ἀράμενοι.

Οτι τοὺς παρὰ τοὺς νόμους ἄρξαντας κατέλυσαν, διὰ τοῦτ' αὐτούς φησιν ὁ ποιητὴς τιμηθῆναι. ἔναυλον γὰρ ἦν ἔτι τότε πᾶσιν, ὅτι τηνικαῦτα ὁ δῆμος κατελύθη ἐπειδή τινες τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων ἀνεῖλον, καὶ γάρ τοι ὡς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμαυτοῦ ἐπυνθανόμην ὃς ἔτη βιοὺς ἐνενήκοντα καὶ πέντε ἐτελεύτησεν, ἁπάντων μετασχὼν τῶν πόνων τῇ πόλει, οὓς πολλάκις πρὸς ἐμὲ διεξῄει ἐπὶ σχολῆς. ἔφη γὰρ ὅτε ἀρτίως κατεληλύθει ὁ δῆμος, εἴ τις εἰσήει γραφὴν παρανόμων εἰς δικαστήριον εἶναι ὅμοιον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔργον. τί γὰρ ἀνοσιώτερόν ἀνδρὸς παράνομα λέγοντος καὶ πράττοντος; καὶ τὴν ἀκρόασιν, ὡς ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐποιοῦντο ὥσπερ νῦν γίνεται,

ταύτην; ἥττησιν, ἀλλ' ὁ δῆμος οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' αὐτὶ τοῦ ὀνόματος συνεχώρησεν αὐτῷ πρώτῳ γραφῆναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας. ἐν τοίνυν τῷ μητρῴῳ παρὰ τὸ βουλευτήριον ἣν ἔδοτε δωρεὰν τοῖς ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγοῦσιν, ἔστιν ἰδεῖν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας ἀρχῖνος ὁ ἐκ κοίλης εἷς τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον. ἔγραψε δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς εἰς θυσίαν καὶ ἀναθήματα δοῦναι χιλίας δραχμάς, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἔλαττον ἢ δέκα δραχμαὶ κατ' ἄνδρα ἕκαστον, ἔπειτα κελεύει στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ αὐτῶν ἕκαστον, ἀλλ' οὐ χρυσῷ. τότε μὲν γὰρ ἦν ὁ τοῦ θαλλοῦ στέφανος τίμιος. νυνὶ δὲ καὶ ὁ χρυσοῦς καταπεφρόνηται, καὶ οὐδὲ τοῦτ' εἰκῆ πρᾶξαι κελεύει. ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν βουλὴν σκεψαμένην ὅσοι αὐτῶν ἐπὶ φυλῆς ἐπολιορκήθησαν ὅτε λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προσέβαλον τοῖς καταλαβοῦσι φυλήν, οὐχ ὅσοι τὴν τάξιν ἔλιπον ἐν χερωνείᾳ τῶν πολεμίων ἐπιόντων. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα περὶ δωρεᾶς τοῖς ἀπὸ φυλῆς.

Παρανάγνωθι καὶ ὃ γέγραφε κτησιφῶν δημοσθένει τῷ τῶν μεγίστων κακῶν αἰτίῳ. Ψήφισμα. τούτῳ τῷ ψηφίσματι ἐξαλείφεται ἡ τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον δωρεά. εἰ τοῦτ' ἔχει καλῶς, ἐκεῖνο αἰσχρῶς. εἰ ἐκεῖνοι κατὰ ἀξίαν ἐτιμήθησαν, οὗτος ἀνάξιος ὢν στεφανοῦται. καί τοι πυνθάνομαί γ' αὐτὸν μέλλειν λέγειν ὡς οὐ δίκαια ποιῶ παραβάλλων αὐτῷ τὰ τῶν προγόνων ἔργα. οὐδὲ γὰρ φιλάμμονα φήσει τὸν πύκτην ὀλυμπίασι στεφανωθῆναι, νικήσαντα γλαῦκον τὸν παλαιὸν ἐκεῖ

ἵνα μὴ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ τοῦ δήμου δοκεῖ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων εἴσεσθε. ἐπιγέγραπται γὰρ ἐπὶ μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἑρμῶν.

Ην ἄρα κἀκεῖνοι ταλακάρδιοι οἵ ποτε μήδων.
Παισὶν ἐπ' ἠιόνι στρυμόνος ἀμφὶ ῥοάς
Λιμόν τ' αἴθωνα κρατερόν τ' ἐπάγοντες ἄρηα
Πρῶτοι δυσμενέων εὗρον ἀμηχανίην.

ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ.

Ηγεμόνεσσι δὲ μισθὸν ἀθηναῖοι τάδε δῶκαν
Αντ' εὐεργεσίης καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
Μᾶλλόν τις τάδ' ἰδὼν καὶ ἐπεσσομένων ἐθελήσει
Αμφὶ ξυνοῖσι πράγμασι μόχθον ἔχειν.

Επὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπιγέγραπται ἑρμῇ.

Εκ ποτε τῆσδε πόληος ἅμ' ἀτρείδῃσι μενεσθεὺς
Ηγεῖτο ζάθεον τρωϊκὸν ἂμ πεδίον,
Ον ποθ' ὅμηρος ἔφη δαναῶν πύκα χαλκοχιτώνων,
Κοσμήτορα μάχης ἔξοχον ἄνδρα μολεῖν.
Οὕτως οὐδὲν ἀεικὲς ἀθηναίοισι καλεῖσθαι
Κοσμητὰς πολέμου τ' ἀμφὶ καὶ ἠνορέης.

Εστι που τὸ τῶν στρατηγῶν ὄνομα; οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ δήμου. προσέλθετε οὖν τῇ διανοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν ποικίλην. ἁπάντων γὰρ ὑμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὰ ὑπομνήματα, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκειται. τί οὖν ἐστιν ὦ ἀθηναῖοι ὃ ἐγὼ λέγω. ἐνταῦθα ἡ ἐν μαραθῶνι μάχη γέγραπται. τίς οὖν ἦν ὁ στρατηγός; οὑτωσὶ μὲν ἐρωτηθέντες ἅπαντες ἀποκρίναισθε ἂν ὅτι μιλτιάδης. ἐκεῖ δὲ οὐκ ἐπιγέγραπται. πῶς οὐκ ᾔτησε τὴν δωρεάν

βουλομένοις καὶ τοῖς διαπεπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθείρετε. ὅτι δὲ ὀρθῶς λέγω, ἔτι μικρῷ σαφέστερον ὑμᾶς βούλομαι διδάξαι. πότερον ὑμῖν ἀμείνων ἀνὴρ εἶναι δοκεῖ θεμιστοκλῆς ὁ στρατηγήσας ἐν τῇ περὶ σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ τὸν πέρσην ἐνικᾶτε; ἢ δημοσθένης ὁ τὰς τάξεις λιπών, μιλτιάδης δὲ ὁ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην τοὺς βαρβάρους νικήσας, ἢ οὗτος. ἔτι δ' οἱ ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγόντες. ἀριστείδης δ' ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος· ὁ τὴν ἀνόμοιον ἔχων ἐπωνυμίαν δημοσθένει, ἀλλ' ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους, οὐδ' ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἄξιον ἡγοῦμαι μεμνῆσθαι τοῦ θηρίου τούτου καὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ἐπιδειξάτω τοίνυν δημοσθένης ἐν τῷ αὐτοῦ λόγῳ εἴπου γέγραπταί τινα τούτων τῶν ἀνδρῶν στεφανῶσαι. ἀχάριστος ἄρ' ἦν ὁ δῆμος; οὐκ. ἀλλὰ μεγαλόφρων, κἀκεῖνοί γε οἱ μὴ οὕτω τετιμημένοι τῆς πόλεως ἄξιοι. οὐ γὰρ ᾤοντο δεῖν ἐν τοῖς γράμμασι τιμᾶσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ μνήμῃ τῶν εὖ πεπονθότων, ἢ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου μέχρι τῆς δὲ τῆς ἡμέρας ἀθάνατος οὖσα διαμένει. δωρεὰς δὲ τίνας ἐλάμβανον, ἄξιόν ἐστι μνησθῆναι. ἦσάν τινες κατὰ τοὺς τότε καιροὺς οἱ πολὺν πόνον ὑπομείναντες χρόνον καὶ μεγάλους κινδύνους ἐπὶ τῷ στρυμόνι ποταμῷ ἐνίκων μαχόμενοι μήδους, οὗτοι δεῦρο ἀφικόμενοι τὸν δῆμον ᾔτησαν δωρεάν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δῆμος τιμὰς μεγάλας ὡς τότ' ἐδόκει, τρεῖς λιθίνους ἑρμᾶς στῆσαι ἐν τῇ στοᾷ τῇ τῶν ἑρμῶν, ἐφ' ᾧ τε μὴ ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἑαυτῶν,

δι' ἀληθῆ λέγω μεγάλα νῦν οἶμαι σημεῖα δείξειν ὑμῖν.
εἰ γάρ τις ὑμᾶς ἐρωτήσειε, πότερον ὑμῖν ἐνδοξοτέρα
δοκεῖ ἡ πόλις εἶναι ἐπὶ τῶν νυνὶ καιρῶν, ἢ ἐπὶ τῶν προ-
γόνων, ἅπαντες ἂν ὁμολογήσετε ἐπὶ τῶν προγόνων, ἄν-
δρες δὲ πότερον τότε ἀμείνους ἦσαν ἢ νυνί. τότε μὲν
διαφέροντες, νυνὶ δὲ πολλῷ καταδεέστεροι. δωρεαὶ δὲ
καὶ στέφανοι καὶ κηρύγματα καὶ σιτήσεις ἐν πρυτα-
νείῳ, πότερον τότε ἦσαν πλείους, ἢ νυνί; τότε μὲν ἦν
σπάνια τὰ καλὰ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα τί-
μιον, νῦν δ' ἤδη καταπέπλυται τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ στε-
φανοῦν ἐξ ἔθους, ἀλλ' οὐκ ἐκ προνοίας ποιεῖσθε. οὐκοῦν ἄ-
τοπον οὑτωσὶ διαλογιζομένοις, τὰς μὲν δωρεὰς νῦν
πλείους εἶναι, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τότε μᾶλ-
λον ἢ νῦν ἰσχύειν, καὶ τοὺς ἄνδρας νῦν μὲν χείρους εἶναι,
τότε δ' ἀμείνους. ἐγὼ δὲ τοῦθ' ὑμᾶς ἐπιχειρήσω διδά-
σκειν. Οἴεσθέ ποτε ὦ ἀθηναῖοι ἐθελῆσαί τινα ἐ-
πασκεῖν εἰς τὰ ὀλύμπια εἰς ἄλλον τινὰ τῶν στεφανι-
τῶν ἀγώνων, παγκράτιον ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν βαρυτέ-
ρων ἄθλων. εἰ ὁ στέφανος ἐδίδοτο μὴ τῷ κρατίστῳ,
ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ, οὐδέποτ' ἠθέλησεν ἐπα-
σκεῖν. νῦν δ' οἶμαι διὰ τὸ σπάνιον καὶ τὸ περιμάχητον
καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀείμνηστον ἐκ τῆς νίκης ἐθέλουσί τι-
νες τὰ σώματα παρακαταθέμενοι καὶ τὰς μεγίστας τα-
λαιπωρίας ὑπομείναντες διακινδυνεύειν. ὑπολά-
βετε τοίνυν ὑμᾶς αὐτοὺς εἶναι ἀγωνοθέτας πολιτικῆς
ἀρετῆς. κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δω-
ρεὰς ὀλίγοις καὶ ἀξίοις καὶ κατὰ τοὺς νόμους διδῶ-
τε, πολλοὺς ἀγωνιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς. ἐὰν δὲ τῷ

ὁμολογεῖ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ὑμεῖς σύνιστε, λοιπὸν ὑπομνῆσαι τοὺς περὶ τούτων κειμένους νόμους. Ὁ γὰρ σόλων ὁ παλαιὸς νομοθέτης ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ᾤετο δεῖν ἐνέχεσθαι τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν λελοιπότα τὴν τάξιν. καὶ τὸν δειλὸν ὁμοίως. εἰσὶ γὰρ καὶ δειλίας γραφαί. καίτοι θαυμάσειεν ἄν τις ὑμῶν, εἰ εἰσὶ φύσεως γραφαί. εἰσί. τίνος ἕνεκα; ἵνα ἕκαστος ὑμῶν τὰς ἐκ τῶν νόμων ζημίας φοβούμενος μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους, ἀμείνων ἀγωνιστὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὑπάρχῃ. ὁ μὲν τοίνυν νομοθέτης, τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν δειλὸν καὶ τὸν λιπόντα τὴν τάξιν, ἔξω τῶν περιῤῥαντηρίων τῆς ἀγορᾶς ἐξείργει, καὶ οὐκ ἐᾷ στεφανοῦσθαι οὐδὲ εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ. σὺ δὲ τὸν ἀστεφάνωτον ἐκ τῶν νόμων κελεύεις ἡμᾶς στεφανοῦν καὶ τῷ σαυτοῦ ψηφίσματι τὸν οὐ προσήκοντα εἰσκαλεῖς τοῖς τραγῳδοῖς εἰς τὴν ὀρχήστραν, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ διονύσου τὸν τὰ ἱερὰ διὰ δειλίαν προδεδωκότα. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανᾷ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως. ἐκεῖνο μέμνησθε, ὅταν φῇ δημοτικὸς εἶναι, θεωρεῖτ' αὐτοῦ μὴ τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸν βίον, καὶ σκοπεῖτε μὴ τίς φησιν εἶναι, ἀλλὰ τίς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ στεφάνων ἀνεμνήσθην καὶ δωρεῶν ἕως ἔτι μέμνημαι, προλέγω ὑμῖν ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ μὴ καταλύσετε τὰς ἀφθόνους ταύτας δωρεὰς καὶ τοὺς εἰκῇ διδομένους στεφάνους, οὔθ' οἱ τιμώμενοι χάριν ὑμῖν εἴσονται, οὔτε τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐπανορθωθήσεται, τοὺς μὲν γὰρ πονηροὺς οὐ μή ποτε βελτίους ποιήσετε. τοὺς δὲ χρηστοὺς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθυμίαν ἐμβαλεῖτε. ὅτι

μὴ πολλοῖς ἀπέχθωμαι, τὴν δὲ ἑτέραν ἔγημε παριδὼν τοὺς τῆς πόλεως νόμους δημοσθένης ὁ παιανιεύς. ἐξ ἧς ὑμῖν ὁ περίεργος καὶ συκοφάντης γεγένηται δημοσθένης. οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρός, πολέμιος ἂν εἴη τῷ δήμῳ. θάνατον γὰρ αὐτοῦ τῶν προγόνων κατέγνωτε. τὰ δὲ ἀπὸ τῆς μητρὸς, σκύθης, βάρβαρος, ἑλληνίζων τῇ φωνῇ. ὅθεν καὶ τὴν πονηρίαν οὐκ ἐπιχώριός ἐστι. περὶ δὲ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, τίς ἐστιν; ἐκ τριηράρχου λογογράφος ἀνεφάνη. τὰ πατρῷα καταγελάστως προέμενος, ἄπιστος δὲ καὶ περὶ ταῦτα δόξας εἶναι, καὶ τοὺς λόγους ἐκφέρων τοῖς ἀντιδίκοις, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸ βῆμα, πλεῖστον δ' ἐκ τῆς πόλεως εἰληφὼς ἀργύριον, ἐλάχιστα περιεποιήσατο. νῦν μέντοι τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἐπικέκλυκε τὴν δαπάνην αὐτοῦ. ἔστι δ' οὐδὲ τοῦθ' ἱκανόν. οὐδεὶς γὰρ πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περιεγένετο. καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸν βίον οὐκ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πορίζεται, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμετέρων κινδύνων. περὶ δ' εὐγνωμοσύνην καὶ λόγου δύναμιν, πῶς πέφυκε; δεινῶς λέγειν, κακῶς βιῶναι. οὕτω γὰρ κέχρηται καὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι καὶ παιδοποιίᾳ, ὥστε με μὴ βούλεσθαι λέγειν ἃ τούτῳ πέπρακται. ἤδη γάρ ποτε εἶδον μισηθέντας τοὺς τὰ τῶν πλησίον αἰσχρὰ λίαν σαφῶς λέγοντας, ἔπειτα, τί συμβαίνει τῇ πόλει. οἱ μὲν λόγοι καλοί. τὰ δ' ἔργα φαῦλα. πρὸς δὲ ἀνδρίαν βραχύς μοι λείπεται λόγος, εἰ μὲν γὰρ ἠρνεῖτο μὴ δειλὸς εἶναι ἢ ὑμεῖς μὴ συνῄδειτε αὐτῷ, διατριβὴν ὁ λόγος ἄν μοι παρέσχεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς

ὁμολογεῖ

εὐγένειαν ἵνα αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον ὑπάρχῃ, ἢ τὸ γ' ἀναγκαιότατον μηδὲ μίαν ἔχθραν, ἵνα μὴ βοηθῶν τοῖς τῶν προγόνων ἀτυχήμασι, κακῶς ἐπιχειρῇ ποιεῖν τὴν πόλιν. τρίτον σώφρονα καὶ μέτριον χρὴ πεφυκέναι αὐτὸν πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν. ὅπως μὴ διὰ τὴν ἀσέλγειαν τῆς δαπάνης δωροδοκῇ κατὰ τοῦ δήμου. τέταρτον εὐγνώμονα καὶ δυνατὸν εἰπεῖν. καλὸν γὰρ τὴν μὲν διάνοιαν προαιρεῖσθαι τὰ βέλτιστα, τὴν δὲ παιδείαν τὴν τοῦ ῥήτορος καὶ τὸν λόγον πείθειν τοὺς ἀκούοντας. εἰ δὲ μή, τὴν εὐγνωμοσύνην ἀεὶ προτακτέον τοῦ λόγου. πέμπτον ἀνδρεῖον εἶναι τὴν ψυχήν, ἵνα μὴ παρὰ τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πολέμους ἐγκαταλίπῃ τὸν δῆμον. τὸν δ' ὀλιγαρχικόν, πάντα τἀναντία τούτων ἔχειν. τί γὰρ δεῖ πάλιν διεξιέναι. σκέψασθε δή, τί τούτων ὑπάρχει Δημοσθένει, ὁ δὲ λογισμὸς ἔστω ἐπὶ πᾶσι δικαίοις. τούτῳ πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος. οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι. τὰ δ' ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρός, πῶς ἔχει αὐτῷ, ἐγὼ φράσω. γύλων ἦν ἐκ κεραμέων, οὗτος προδοὺς τοῖς πολεμίοις νύμφαιον τὸ ἐν τῷ πόντῳ τότε τῆς πόλεως ἐχούσης τὸ χωρίον τοῦτο, φυγὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐγένετο θανάτου καταγνωσθέντος αὐτοῦ τὴν κρίσιν οὐχ ὑπομείνας, καὶ ἀφικνεῖται εἰς βόσπορον, κἀκεῖ λαμβάνει δωρεὰν παρὰ τῶν τυράννων τοὺς ὠνομασμένους κήπους, καὶ γαμεῖ γυναῖκα πλουσίαν μὲν νὴ δία καὶ χρυσίον ἐπιφερομένην πολύ, σκύθιν δὲ τὸ γένος. ἐξ ἧς γίνονται αὐτῷ θυγατέρες δύο. ἃς ἐκεῖνος δεῦρο μετὰ πολλῶν χρημάτων ἀποστείλας συνῴκισε τὴν μὲν ἑτέραν ὁτῳδήποτε, ἵνα

μορραφούμεθα, ἐπὶ τὰ στενά. τινὲς πρῶτον ὥσπερ τὰς βελόνας διείρουσι. ταῦτα δὲ τί νος ἐστὶν ὦ κίναδος ῥήματα ἢ θαύματα; καὶ πάλιν ὅτε κύκλῳ περιδινῶν σεαυτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἔλεγες ὡς ἀντιπράττων ἀλεξάνδρῳ, ὁμολογῶ τὰ λακωνικὰ συστῆσαι. ὁμολογῶ θετταλοὺς καὶ περραιβοὺς ἀφιστάναι. σὺ γὰρ ἂν κώμην ἀποστήσαις; σὺ γὰρ ἂν προσέλθοις μὴ ὅτι πρὸς πόλιν, ἀλλὰ πρὸς οἰκίαν, ὅπου κίνδυνος πρόσεστιν; ἀλλ' εἰ μέν που χρήματα ἀναλίσκεται προσκαθεζήσῃ, πρᾶξιν δὲ ἀνδρὸς οὐ πράξεις. ἐὰν δ' αὐτόματόν τι συμβῇ προσποιήσῃ. καὶ σαυτὸν ἐπὶ τὸ γεγενημένον ἐπιγράψεις. ἂν δ' ἔλθῃ φόβος τις ἀποδράσῃ. ἐὰν δὲ θαρρήσωμεν, δωρεὰς αἰτήσεις, καὶ χρυσοῖς στεφάνοις στεφανοῦσθαι, ναί. ἀλλὰ δημοτικός ἐστιν. ἐὰν μὲν τοίνυν πρὸς τὴν εὐφημίαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἀποβλέπητε ἐξαπατηθήσεσθε, ὥσπερ καὶ πρότερον. ἐὰν δ' εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐκ ἐξαπατηθήσεσθε. ἐκείνως δὲ ἀπολάβετε παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον. ἐγὼ μὲν μεθ' ὑμῶν λογιοῦμαι, ἃ δεῖ ὑπάρξαι ἐν τῇ φύσει τῷ δημοτικῷ ἀνδρὶ καὶ σώφρονι καὶ πάλιν ἀντιθήσω ποῖόν τινα εἰκὸς ἐστὶν εἶναι τὸν ὀλιγαρχικὸν ἄνθρωπον καὶ φαῦλον, ὑμεῖς δ' ἀντιθέντες ἑκάτερα τούτων, θεωρήσατ' αὐτὸν μὴ ὁποτέρου τοῦ λόγου, ἀλλ' ὁποτέρου τοῦ βίου ἐστίν. Οἶμαι τοίνυν ἅπαντας ἂν ὑμᾶς ὁμολογήσειν τάδε δεῖν ὑπάρξαι τῷ δημοτικῷ. πρῶτον μὲν ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι καὶ πρὸς πατρὸς καὶ μητρός. ἵνα μὴ διὰ τὴν πρὸς τὸ γένος ἀτυχίαν, δυσμενὴς ᾖ τοῖς νόμοις, οἳ σώζουσι τὴν δημοκρατίαν. δεύτερον δ' ἀπὸ τῶν προγόνων

πάντων ἐνδεὴς ὢν ὡς ἔφησθα σύ, αὐτίκα μάλα δ' ἤμελλεν ὡς ἦν ὁ παρὰ σοῦ λόγος συμπατηθήσεσθαι ὑπὸ τῆς περσικῆς ἵππου, τὴν δὲ σὴν ἀηδίαν ἡ πόλις οὐκ ἐχώρει, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἃς ἐξηρτημένος ἐκ τῶν δακτύλων περιῄεις ἐπιδεικνύων τισὶ τὸ ἐμὸν πρόσωπον, ὡς ἐκπεπληγμένου καὶ ἀθυμοῦντος, καὶ χρυσοκέρων ἀποκαλῶν, καὶ κατεστέφθαι φάσκων εἴ τι πταῖσμα συμβήσεται ἀλεξάνδρῳ, οὐδ' ἐν τούτῳ ἔπραξας οὐδέν, ἀλλ' εἰς ἕνα καιρὸν ἀνεβάλλου καλλίω;

Ὑπερβὰς τοίνυν ἅπαντα ταῦτα, ὑπὲρ τῶν νυνὶ καθεστηκότων λέξω, λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ τὸ ξενικὸν ἐπέτυχον μάχῃ καὶ διέφθειραν τοὺς περὶ κόρραγον στρατιώτας, ἠλεῖοι δ' αὐτοῖς συμμετεβάλοντο καὶ ἀχαιοὶ πάντες, πλὴν πελληναίων, καὶ ἀρκαδία πᾶσα πλὴν μεγάλης πόλεως. αὕτη δ' ἐπολιορκεῖτο καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπίδοξος ἦν ἁλῶναι. ὁ δ' ἀλέξανδρος ἔξω τῆς ἄρκτου καὶ τῆς οἰκουμένης ὀλίγου δεῖν πάσης μεθειστήκει. ὁ δὲ ἀντίπατρος πολὺν χρόνον συνῆγε στρατόπεδον, τὸ δ' ἐσόμενον ἄδηλον ἦν. ἐνταῦθ' ἡμῖν ἀπόδειξιν ποίησαι ὦ δημόσθενες, τί ποτ' ἦν ἃ ἔπραξας, καὶ τί ποτ' ἦν ἃ ἔλεγες, καὶ εἰ βούλει παραχωρῶ σοι τοῦ βήματος, ἕως ἂν εἴπῃς. ἐπειδὴ δὲ σιγᾷς, ὅτι μὲν ἀπορεῖς, συγγνώμην ἔχω σοι. ἃ δὲ τότ' ἔλεγες, ἐγὼ νῦν λέξω. Οὐ μέμνησθε αὐτοῦ τὰ μιαρὰ καὶ ἀπίθανα ῥήματα, ἅ πῶς ποθ' ὑμεῖς ὦ σιδήρεοι ἐκαρτερεῖτε ἀκροώμενοι, ὅτ' ἔφη παρελθὼν ἀμπελουργοῦσί τινες τὴν πόλιν, ἀνατετμήκασί τινες τὰ κλήματα τοῦ δήμου, ὑποτέτμηται τὰ νεῦρα τῶν πραγμάτων φορ

οἱ πρεσβεύσαντες πρὸς ἀλέξανδρον καὶ τὸ πρᾶγμα εἰκότως πιστεύεται. ἔστι τις ἀριστίων πλαταϊκὸς ὁ τοῦ ἀριστοβούλου τοῦ φαρμακοπώλου υἱός, εἴ τις ἄρα καὶ ὑμῶν γινώσκει, οὗτός ποτε ὁ νεανίσκος ἑτέρων τὴν ὄψιν διαφέρων γενόμενος, ᾤκησε πολὺν χρόνον ἐν τῇ δημοσθένους οἰκίᾳ, ὅ, τι δὲ πράττων ἢ πάσχων, ἀμφίβολος ἡ αἰτία, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδαμῶς εὔσχημον ἐμοὶ λέγειν. οὗτος ὡς ἐγὼ ἀκούω ἠγνοημένος ὅστις καί πως ποτέ ἐστι βεβιωκὼς τὸν ἀλέξανδρον ὑποτρέχει, καὶ πλησιάζει ἐκείνῳ. διὰ τούτου γράμματα πέμψας δημοσθένης ὡς ἀλέξανδρον, ἄδειάν τινα εὕρηται καὶ διαλλαγάς. καὶ πολλὴν κολακείαν πεποίηται. ἐκεῖθεν δὲ θεωρήσατε ὡς ὅμοιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα τῇ αἰτίᾳ, εἰ γάρ τι τούτων ἐφρόνει δημοσθένης καὶ πολεμικῶς εἶχεν ὥσπερ καί φησι πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, τρεῖς αὐτῷ καιροὶ κάλλιστοι παραγεγόνασιν, ὧν οὐδενὶ φαίνεται κεχρημένος. εἷς μὲν ὁ πρῶτος ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν οὐ πάλαι καθεστηκὼς ἀλέξανδρος ἀπαρασκεύων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὄντων εἰς τὴν ἀσίαν διέβη, ἤκμαζε δ' ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασι καὶ πεζῇ στρατιᾷ. ἀσμένως δ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν κοινὴν συμμαχίαν προσεδέξατο διὰ τοὺς ἐπιφερομένους αὐτῷ κινδύνους, εἶπάς ἵνα ἐνταῦθα λόγον δημόσθενες, ἢ ἔγραψάς τι ψήφισμα; βούλει σε θῶ καὶ φοβηθῆναι καὶ χρήσασθαι τῷ ἑαυτοῦ τρόπῳ; καίτοι ῥητορικὴν δειλίαν δημόσιος καιρὸς οὐκ ἀναμένει, ἀλλ' ἐπειδὴ πάσῃ τῇ δυνάμει δαρεῖος καταβεβήκει, ὁ δ' ἀλέξανδρος ἦν ἀπειλημμένος ἐν κιλικίᾳ

γησε, καταγαγούσης δὲ αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν τῆς ἀ-
προσδοκήτου σωτηρίας, τοὺς μὲν πρώτους χρόνους ὑ-
πότρομος ἦν ὁ ἄνθρωπος, καὶ παριὼν ἡμιθνὴς ἐπὶ τὸ
βῆμα, εἰρηνοφύλακα ὑμᾶς ἐκέλευεν αὑτὸν χειροτονεῖν.
Ὑμεῖς δὲ κατὰ μὲν τοὺς πρώτους χρόνους, οὐδ᾽ ἐπὶ τὰ
ψηφίσματα εἰᾶτε τὸ δημοσθένους ἐπιγράφειν ὄνομα,
ἀλλὰ ναυσικλεῖ τοῦτο προσετάττετε. νυνὶ δ᾽ ἤδη καὶ
στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ. ἐπειδὴ δ᾽ ἐτελεύτησε φίλιππος,
ἀλέξανδρος δ᾽ εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστη, πάλιν αὖ-
τος τερατευόμενος, ἱερὰ μὲν ἱδρύσατο παυσανίου,
εἰς αἰτίαν δὲ εὐαγγελίων καὶ θυσίας τὴν βουλὴν κα-
τέστησεν. ἐπωνυμίαν ἀλεξάνδρῳ μαργίτην ἐτίθετο.
ἀπετόλμα δὲ λέγειν ὡς οὐ κινηθήσεται ἐκ μακεδο-
νίας, ἀγαπᾶν γὰρ αὐτὸν ἔφη ἐν πέλλῃ περιπατοῦν-
τα, καὶ τὰ σπλάγχνα φυλάττοντα. καὶ ταυτὶ λέγειν
ἔφη οὐκ εἰκάζων, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι αἵματός
ἐστιν ἡ ἀρετὴ ὠνία. αὐτὸς οὐκ ἔχων αἷμα. καὶ θεωρῶν
τὸν ἀλέξανδρον οὐκ ἐκ τῆς ἀλεξάνδρου φύσεως, ἀλλ᾽
ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀνανδρίας. ἤδη δ᾽ ἐψηφισμένων θετ-
ταλῶν ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν καὶ τοῦ
νεανίσκου τὸ πρῶτον παροξυνθέντος, εἰκότως ἐπειδὴ
περὶ θήβας ἦν τὸ στρατόπεδον πρεσβευτὴς ὑφ᾽ ὑμῶν
χειροτονηθεὶς ἀποδρὰς ἐκ μέσου τοῦ κιθαιρῶνος ἧκεν ὑ-
ποστρέψας, οὔτ᾽ ἐν εἰρήνῃ, οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ χρήσιμον ἑ-
αυτὸν παρέχων, καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν
τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὐδ᾽ εἰάσατε κριθῆναι ἐν τῷ τῶν ἑλ-
λήνων συνεδρίῳ, οὗτος δ᾽ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν εἴ-
περ ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγεται, ὡς γάρ φασιν οἱ πάραλοι καὶ

λακεδαιμονίους θηβαίους, οὓς φυγόντας διὰ τοῦτον ὑποδέδεχθε τῇ πόλει. ὧν ἱερὰ καὶ τέκνα καὶ τάφους ἀπώλεσεν ἡ δημοσθένους δωροδοκία, καὶ τὸ βασιλικὸν χρυσίον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν οὐ παρεγένεσθε, ταῖς γε διανοίαις ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφοράς, καὶ νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν, τειχῶν κατασκαφάς. ἐμπρήσεις οἰκιῶν, ἀγομένας γυναῖκας καὶ παῖδας εἰς δουλείαν, πρεσβύτας ἀνθρώπους, πρεσβύτιδας γυναῖκας, ὀψὲ μεταμανθάνοντας τὴν ἐλευθερίαν. κλαίοντας, ἱκετεύοντας ὑμᾶς, ὀργιζομένους, οὐ τοῖς τιμωρουμένοις, ἀλλὰ τοῖς τούτων αἰτίοις. ἐπισκήπτοντας μηδενὶ τρόπῳ τὸν τῆς ἑλλάδος ἀλιτήριον στεφανοῦν. ἀλλὰ καὶ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην τὴν συμπαρακολουθοῦσαν τῷ ἀνθρώπῳ φυλάξασθαι, οὔτε πόλις γὰρ οὔτ' ἰδιώτης ἀνὴρ οὐδεὶς πώποτε καλῶς ἀπήλλαξε δημοσθένει συμβούλῳ χρησάμενος. Ὑμεῖς δ' ὦ ἀθηναῖοι οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ ἐπὶ μὲν τοὺς πορθμέας τοὺς εἰς σαλαμῖνα πορθμεύοντας νόμον ἔθεσθε, ἐάν τις αὐτῶν ἄκων ἐν τῷ πόρῳ πλοῖον ἀνατρέψῃ τούτῳ μὴ ἐξεῖναι πάλιν πορθμεῖ γενέσθαι. ἵνα μηδεὶς αὐτοσχεδιάζῃ εἰς τὰ τῶν ἑλλήνων σώματα. τὸν δὲ τὴν ἑλλάδα καὶ τὴν πόλιν ἄρδην ἀνατετραφότα, τοῦτον ἐάσετε πάλιν ἀπευθύνειν τὰ κοινά. ἵνα δ' οὕτω καὶ περὶ τοῦ τετάρτου καιροῦ καὶ τῶν νυνὶ καθεστηκότων πραγμάτων, ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπομνῆσαι βούλομαι, ὅτι δημοσθένης οὐ τὴν ἀπὸ στρατοπέδου μόνον τάξιν ἔλιπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως τριήρη προσλαβὼν ὑμῶν καὶ τοὺς ἕλληνας ἠργυρολό-

λεως ἀγνωμοσύνη. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀλγήσειεν ἄνθρωπος
ἕλλην ἢ καὶ παιδευθεὶς ἐλευθέρως, ἀναμνησθεὶς ἐν
τῷ θεάτρῳ ἐκεῖνό γε εἰ μηδὲν ἕτερον, ὅτι ταύτῃ πο
τὲ τῇ ἡμέρᾳ μελλόντων ὥσπερ νυνὶ τῶν τραγῳδῶν
γίνεσθαι ὅτ' εὐνομεῖτο μᾶλλον ἡ πόλις καὶ βελτίοσι
προστάταις ἐχρῆτο, προσελθὼν ὁ κῆρυξ καὶ παραστησάμε
νος τοὺς ὀρφανοὺς ὧν οἱ πατέρες ἦσαν ἐν τῷ πολέμῳ
τετελευτηκότες, νεανίσκους πανοπλίᾳ κεκοσμημέ
νους, ἐκήρυττε τὸ κάλλιστον κήρυγμα καὶ προτρεπτικώ-
τατον πρὸς ἀρετήν. ὅτι τοὺς δὲ τοὺς νεανίσκους ὧν οἱ
πατέρες ἐτελεύτησαν ἐν τῷ πολέμῳ ἄνδρες ἀγα
θοὶ γενόμενοι μέχρι μὲν ἥβης ὁ δῆμος ἔτρεφε. νυνὶ
δὲ καθοπλίσας τῇδε τῇ πανοπλίᾳ ἀφίησιν ἀγαθῇ
τύχῃ τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ καλεῖ εἰς προεδρί-
αν. Τότε μὲν ταῦτ' ἐκήρυττεν, ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλὰ πα
ραστησάμενος τὸν τῆς ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον,
τί ποτ' ἂν ἐρεῖ, ἢ τί φθέγξεται; καὶ γὰρ ἂν αὐτὰ διεξίῃ
τὰ ἐκ τοῦ ψηφίσματος προστάγματα, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς
ἀληθείας αἰσχρὸν σιωπήσεται, ἀλλ' οὐ τἀναντία δόξει
τῇ τοῦ κήρυκος φωνῇ φθέγγεσθαι; ὅτι τόνδε τὸν ἄν
δρα εἰ δὴ καὶ οὗτος ἀνήρ, στεφανοῖ ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀ-
θηναίων, ἀρετῆς ἕνεκα τὸν κάκιστον; ἀνδραγαθίας ἕ-
νεκα τὸν ἄνανδρον καὶ λελοιπότα τὴν τάξιν; μὴ πρὸς
τοῦ διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ἱκετεύω ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι,
μὴ τρόπαιον ἵστατε ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν ἐν τῇ τοῦ διονύ-
σου ὀρχήστρᾳ. μὴ δ' αἱρεῖτε παρανοίας ἐναντίον τῶν
ἑλλήνων τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, μὴ δ' ὑπομιμνή-
σκετε τῶν ἀνιάτων καὶ ἀνηκέστων κακῶν τοὺς τα-

ἐνταῦθα παντάπασιν ἔκφρων ἐγένετο, καὶ παρελ-
θὼν ἐπὶ τὸ βῆμα προδότας τῶν Ἑλλήνων τοὺς Βοιωτάρ-
χας ἀπεκάλεσε, καὶ γράψειν ἔφη ψήφισμα ὁ τοῖς πο-
λεμίοις οὐδέποτ' ἀντιβλέψας πέμπειν ὑμᾶς πρέσ-
βεις εἰς Θήβας αἰτήσοντας Θηβαίους δίοδον ἐπὶ Φίλιπ-
πον, ὑπεραισχυνθέντες δὲ οἱ ἐν Θήβαις ἄρχοντες μὴ
δόξωσιν ὡς ἀληθῶς εἶν προδόται τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ μὲν
τῆς εἰρήνης ἀπετρέποντο. ἐπὶ δὲ τὴν παράταξιν ὥρ-
μησαν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἄξιόν ἐστιν
ἐπιμνησθῆναι, οὓς οὗτος ἀθύτων καὶ ἀκαλλιερήτων
ὄντων τῶν ἱερῶν, ἐκπέμψας ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυ-
νον ἐτόλμησε τοῖς δραπέταις ποσὶ καὶ λελοιπόσι τὴν
τάξιν, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν τάφον τῶν τετελευτηκότων
ἐγκωμιάζειν τὴν ἐκείνων ἀρετήν. ὦ πρὸς μὲν τὰ μεγά-
λα καὶ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, ἁπάντων ἀνθρώ-
πων ἀχρηστότατε, πρὸς δὲ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τόλμαν
θαυμασιώτατε, ἐπιχειρήσεις ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα
βλέπων εἰς τὰ τούτων πρόσωπα λέγειν· ὡς δεῖ σε
ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς στεφανοῦσθαι. ἐὰν δ'
οὗτος λέγῃ, ὑμεῖς ὑπομενεῖτε, καὶ συναποθανεῖται
τοῖς τελευτήσασιν ὡς ἔοικε καὶ ἡ ὑμετέρα μνήμη.
γένεσθε δή μοι μικρὸν χρόνον τὴν διάνοιαν μὴ ἐν τῷ
δικαστηρίῳ ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ νομίσατε ὁρᾶν
προϊόντα τὸν κήρυκα καὶ τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος
ἀνάρρησιν μέλλουσαν γίνεσθαι καὶ λογίσασθε πότερ'
οἴεσθε τοὺς οἰκείους τῶν τελευτησάντων πλείω δάκρυα
ἀφήσειν ἐπὶ ταῖς τραγῳδίαις καὶ τοῖς ἡρωϊκοῖς πά-
θεσι τοῖς μετὰ ταῦτα ἐπεισιοῦσιν, ἢ ἐπὶ τῇ τῆς πό-

μέγιστόν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν, φιλίππου γὰρ οὐ κατα-
φρονοῦντος τῶν ἑλλήνων οὐδ᾽ ἀγνοοῦντος, οὐ γὰρ ἦν
ἀσύνετος ἔτι περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἐν ἡμέ-
ρας σμικρῷ μέρει διαγωνιεῖται, καὶ διὰ ταῦτα βου-
λομένου ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην καὶ πρεσβείας ἀποστέλ-
λειν μέλλοντος καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν θήβαις φοβου-
μένων τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, εἰκότως. οὐ γὰρ ῥήτωρ
ἀστράτευτος καὶ λιπὼν τὴν τάξιν αὐτοὺς ἐνουθέτη-
σεν, ἀλλ᾽ ὁ φωκικὸς πόλεμος δεκαετὴς γεγονὼς
ἀείμνηστον παιδείαν αὐτοὺς ἐπαίδευσε. τούτων δὲ ἐ-
χόντων οὕτως, αἰσθόμενος δημοσθένης καὶ τοὺς βοιω-
τάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην ἰδίᾳ ποιεῖ-
σθαι, χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ φιλίππου λαβόντας,
ἀβίωτον ἡγησάμενος εἶναι εἴ τινος ἀπολειφθήσεται
δωροδοκίας, ἀναπηδήσας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐδενὸς ἀν-
θρώπων λέγοντος, οὔθ᾽ ὡς δεῖ ποιεῖσθαι πρὸς φίλιπ-
πον εἰρήνην, οὔθ᾽ ὡς οὐ δεῖ, ἀλλ᾽ ὡς ᾤετο τοῦτο κήρυγ-
μά τι τοῖς βοιωτάρχαις προκηρύττων, ἀναφέρειν
αὐτῷ τὰ μέρη τῶν λημμάτων, διώμνυτο τὴν ἀθη-
νᾶν, ἣν ὡς ἔοικε φειδίας ἐνεργολαβεῖν εἰργάσατο καὶ
ἐνεπιορκεῖν δημοσθένει, ἦ μὴν εἴ τις ἐρεῖ ὡς χρὴ πρὸς
φίλιππον εἰρήνην ποιήσασθαι, ἀπάξειν εἰς τὸ δεσμω-
τήριον ἐπιλαβόμενος τῶν τριχῶν ἀπομιμούμενος τὴν
κλεοφῶντος πολιτείαν ὃς ἐπὶ τοῦ πρὸς λακεδαιμο-
νίους πολέμου ὡς λέγεται τὴν πόλιν ἀπώλεσεν. ὡς
δ᾽ οὐ προσεῖχον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες οἱ ἐν ταῖς θήβαις,
ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ὑμετέρους ἀνέστρεψαν
ἐξεληλυθότας ἵνα βουλεύσησθε περὶ τῆς εἰρήνης,

λόμενος, καὶ μετενέγκας εἰς θήβας εἰς τὴν καδμεί-
αν τὴν κοινωνίαν τῶν πράξεων τοῖς Βοιωτάρχαις συν
θέμενος, καὶ τηλικαύτην αὐτὸς αὐτῷ δυναστείαν
κατεσκεύασεν, ὥστ' ἤδη παριὼν ἐπὶ τὸ βῆμα πρεσ-
βεύειν μὲν ἔφη ὅποι ἂν αὐτῷ δοκῇ κἂν μὴ ὑμεῖς ἐκ-
πέμπητε. εἰ δέ τις αὐτῷ τῶν στρατηγῶν ἀντείποι
καταδουλούμενος τοὺς ἄρχοντας καὶ συνεθίζων μη-
δὲν αὐτῷ ἀντιλέγειν διαδικασίαν ἔφη γράψειν τῷ
βήματι πρὸς τὸ στρατήγιον. πλείω γὰρ ὑμᾶς ἀγα-
θὰ ὑφ' ἑαυτοῦ ἔφη ἀπὸ τοῦ βήματος πεπονθέναι, ἢ ὑ-
πὸ τῶν στρατηγῶν ἐκ τοῦ στρατηγίου. μισθοφορῶν δ'
ἐν τῷ ξενικῷ κεναῖς χώραις καὶ τὰ στρατιωτικὰ χρή-
ματα κλέπτων, καὶ τοὺς μυρίους ξένους ἐκμισθώσας
ἀμφισσεῦσι πολλὰ διαμαρτυρομένου καὶ σχετλιάζον-
τος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐμοῦ προσέμιξε φέρων ἀναρ-
πασθέντων τῶν ξένων τὸν κίνδυνον ἀπαρασκεύῳ
τῇ πόλει. τί γὰρ ἂν οἴεσθε φίλιππον ἐν τοῖς τότε και-
ροῖς εὔξασθαι, οὐ χωρὶς μὲν πρὸς τὴν πολιτικὴν δύ
ναμιν. χωρὶς δ' ἐν ἀμφίσσῃ πρὸς τοὺς ξένους διαγωνίσα-
σθαι, ἀθύμους δὲ τοὺς ἕλληνας λαβεῖν τηλικαύτης πλη-
γῆς γεγενημένης. καὶ τηλικούτων κακῶν αἴτιος γεγε-
νημένος δημοσθένης, οὐκ ἀγαπᾷ εἰ μὴ δίκην δέδω
κεν, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθήσεται ἀ-
γανακτεῖ. οὐδ' ἱκανόν ἐστιν αὐτῷ ἐναντίον ὑμῶν κη-
ρύττεσθαι, ἀλλ' εἰ μὴ τῶν ἑλλήνων ἐναντίον ἀναῤῥηθή-
σεται τοῦτ' ἀγανακτεῖ. οὕτως ὡς ἔοικε πονηρὰ φύ-
σις μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπερ-
γάζεται συμφοράς. τρίτον δὲ καὶ τῶν προειρημένων

μηκέτι βούλεσθαι ὑμῖν τίσι δεῖ ποιεῖσθαι τὴν συμμαχίαν, ἀλλ' ἀγαπᾶν μόνον εἰ γίνεται, τοῦτο δὲ πελαβὼν, ἔκδοτον μὲν τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἐποίησε Θηβαίοις, γράψας ἐν τῷ ψηφίσματι ἐάν τις ἀφιστῆται πόλις ἀπὸ Θηβαίων, βοηθεῖν Ἀθηναίους Βοιωτοῖς τοῖς ἐν Θήβαις, τοῖς ὀνόμασι κλέπτων καὶ μεταφέρων τὰ πράγματα ὥσπερ εἴωθεν ὡς τοὺς Βοιωτοὺς ἔργῳ κακῶς πάσχοντας τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν τὴν Δημοσθένους, ἀγαπήσοντας, ἀλλ' οὐ μᾶλλον ἐφ' οἷς κακῶς πεπόνθεσαν ἀγανακτήσοντας. Δεύτερον δὲ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἀναλωμάτων τὰ μὲν δύο μέρη ὑμῖν ἀνέθηκεν οἷς ἦσαν ἀπωτέρω οἱ κίνδυνοι. τὸ δὲ τρίτον μέρος Θηβαίοις, δωροδοκῶν ἐφ' ἑκάστοις τούτων, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τὴν μὲν κατὰ θάλασσαν ἐποίησε κοινὴν, τὸ δ' ἀνάλωμα ἴδιον ὑμέτερον. Τὴν δὲ κατὰ γῆν εἰ μὴ δεῖ ληρεῖν ἄρδην φέρων ἀνέθηκε Θηβαίοις. ὥστε παρὰ τὸν γενόμενον πόλεμον μὴ κύριον γενέσθαι στρατοκλέα τὸν ἡμέτερον στρατηγὸν βουλεύσασθαι περὶ τῆς τῶν στρατιωτῶν σωτηρίας.

Καὶ ταῦτ' οὐκ ἐγὼ μὲν κατηγορῶ ἕτεροι δὲ παραλείπουσιν, ἀλλὰ κἀγὼ λέγω καὶ πάντες ἐπιτιμῶσι. Καὶ ὑμεῖς σύνιστε καὶ οὐκ ὀργίζεσθε. ἐκεῖνο γὰρ πεπόνθατε πρὸς Δημοσθένη συνειθίσθε ἤδη τὰ ἀδικήματα αὐτοῦ ἀκούειν, ὥστε οὐ θαυμάζετε. δεῖ δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ἀγανακτεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι εἰ χρὴ τὰ λοιπὰ τῇ πόλει καλῶς ἔχειν. Δεύτερον δὲ καὶ πολὺ τούτου μεῖζον ἀδίκημα ἠδίκησεν ὅτι τὸ βουλευτήριον τὸ τῆς πόλεως καὶ τὴν δημοκρατίαν ἄρδην ἔλαθεν ὑφε-

πλὴξ καὶ δυνατὸς εἰπεῖν, καὶ πολλὰ κεκινδυνευ-
κὼς ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ θηβαίους. δημαγωγὸς ἀριστο-
φῶν ὁ ἀζηνιεὺς, πλεῖστον χρόνον τὴν τοῦ βοιωτιάζειν
ὑπομείνας αἰτίαν, ἕτερος πύρανδρος ὁ ἀναφλύστιος
ὃς ἔτι καὶ νῦν ζῇ. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε αὐτοὺς ἐδυ
νήθη προτρέψασθαι εἰς τὴν ὑμετέραν φιλίαν. τὸ δ' αἴ
τιον, οἶδα μὲν, λέγειν δ' οὐδὲν δέομαι διὰ τὰς ἀτυ
χίας αὐτῶν. ἀλλ' οἶμαι ἐπειδὴ φίλιππος αὐτῶν ἀφε
λόμενος νίκαιαν θετταλοῖς παρέδωκε καὶ τὸν πόλεμον
ὃν πρότερον ἐξήλασεν ἐκ τῆς χώρας τῆς τῶν βιωτῶν,
τοῦτον πάλιν τὸν αὐτὸν πόλεμον ἐπήγαγε διὰ τῆς φω
κίδος ἐπ' αὐτὰς τὰς θήβας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐλά-
τειαν καταλαβὼν ἐχαράκωσε, καὶ φρουρὰν εἰσήγα-
γεν ἐνταῦθ' ἤδη ἐπεὶ τὸ δεινὸν ἥπτετο αὐτῶν μετεπέμ
ψαντο ἀθηναίους, καὶ ὑμεῖς ἐξήλθετε καὶ εἰσήειτε εἰς τὰς
θήβας, ἐν τοῖς ὅπλοις διεσκευασμένοι, καὶ οἱ ἱππεῖς
καὶ οἱ πεζοὶ πρὶν περὶ συμμαχίας μίαν μόνην συλ-
λαβὴν γράψαι δημοσθένη. ὁ δ' εἰσάγων ἦν ὑμᾶς εἰς
τὰς θήβας καιρὸς καὶ φόβος, καὶ χρεία συμμαχίας ἀλλ'
οὐ δημοσθένης. ἐπεὶ περί γε ταύτας τὰς πράξεις
τρία τὰ πάντων μέγιστα δημοσθένης εἰς ὑμᾶς ἐξημάρ
τηκε. πρῶτον μὲν ὅτι φιλίππου τῷ μὲν ὀνόματι πο-
λεμοῦντος ὑμῖν, τῷ δ' ἔργῳ πολὺ μᾶλλον μισοῦντος
θηβαίους ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα δεδήλωκε, καὶ τί δεῖ
πλείω λέγειν; ταῦτα μὲν τὰ τηλικαῦτα τὸ μέγε-
θος ἀπεκρύψατο. προσποιησάμενος δὲ μέλλειν τὴν
συμμαχίαν γενήσεσθαι οὐ διὰ τοὺς καιροὺς, ἀλλὰ διὰ τὰς
αὑτοῦ πρεσβείας. πρῶτον μὲν συνέπεισε τὸν δῆμον

οἶμαι ἡμᾶς παῖδας ὄντας, τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας ἐκμανθάνειν, ἵν' ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρώμεθα.

Πολλάκι δὲ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
Οσκεν ἀλιτραίνῃ καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίων,
Λοιμὸν ὁμοῦ καὶ λιμόν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί,
Η τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Η νέας ἐν πόντῳ κρονίδης ἀπτίνυται αὐτῶν.

Ἐὰν δὲ περιελόντες τοῦ ποιητοῦ τὸ μέτρον, τὰς γνώμας ἐξετάζητε, οἶμαι ὑμῖν δόξειν οὐ ποιήματα ἡσιόδου εἶναι, ἀλλὰ χρησμὸν εἰς τὴν δημοσθένους πολιτείαν. καὶ γὰρ ναυτικὴ καὶ πεζὴ στρατιὰ καὶ πόλεις ἄρδην εἰσὶν ἀνηρπασμέναι ἐκ τῆς τούτου πολιτείας. Ἀλλ' οἶμαι οὔτε φρυνώνδας, οὔτε εὐρύβατος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος καὶ γόης ἐγένετο, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι ὅσοι βούλεσθε ἀκούειν τἀληθῆ, τολμᾷ λέγειν βλέπων εἰς τὰ πρόσωπα τὰ ὑμέτερα ὡς ἄρα θηβαῖοι τὴν συμμαχίαν ἡμῖν ἐποιήσαντο, οὐ διὰ τὸν καιρόν, οὐ διὰ τὸν φόβον τὸν περιστάντα αὐτούς. οὐ δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὰς δημοσθένους δημηγορίας, καίτοι πολλὰς μὲν τούτου πρότερον πρεσβείας ἐπρέσβευσαν εἰς θήβας οἱ μάλιστα οἰκείως ἐκείνοις διακείμενοι. πρῶτος μὲν οὗτος στρατηγὸς θρασύβουλος ὁ κολλυτεύς, ἀνὴρ ἐν θήβαις πιστευθεὶς ὡς οὐδεὶς ἕτερος. πάλιν θράσων ὁ ἐρχιεὺς πρόξενος ὢν θηβαίοις, λεωδάμας ὁ ἀχαρνεὺς οὐχ ἧττον δημοσθένους λέγειν δυνάμενος, ἀλλ' ἔμοι γε καὶ ἡδίων ἔντως, καὶ οὗτος ἀρχίδημος ὁ

ἀνθρώπων ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δυομένου, νῦν οὐ περὶ τοῦ κύριος ἑτέρων εἶναι διαγωνίζεται, ἀλλ' ἤδη περὶ τῆς τοῦ σώματος σωτηρίας. καὶ τοὺς αὐτοὺς ὁρῶμεν τῆς τε δόξης ταύτης καὶ τῆς ἐπὶ τοὺς πέρσας ἡγεμονίας ἠξιωμένους, οἳ καὶ τὸ ἐν δελφοῖς ἱερὸν ἠλευθέρωσαν. θῆβαι δὲ πόλις ἀστυγείτων μεθ' ἡμέραν μίαν ἐκ μέσης τῆς ἑλλάδος ἀνήρπασται, εἰ καὶ δικαίως περὶ τῶν ὅλων οὐκ ὀρθῶς βουλευσάμενοι, ἀλλὰ τήν γε θεοβλάβειαν καὶ τὴν ἀφροσύνην οὐκ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ δαιμονίως κτησάμενοι. λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ ταλαίπωροι προσαψάμενοι μόνον τούτων τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς περὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ κατάληψιν, οἱ τῶν ἑλλήνων ποτὲ ἀξιοῦντες ἡγεμόνες εἶναι, νῦν ὁμηρεύσοντες καὶ τῆς συμφορᾶς ἐπίδειξιν ποιησόμενοι, μέλλουσιν ὡς ἀλέξανδρον ἀναπέμπεσθαι, τοῦτο πεισόμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πατρὶς ὅτι ἂν ἐκείνῳ δόξῃ. καὶ ἐν τῇ τοῦ κρατοῦντος καὶ προηδικημένου μετριότητι κριθήσονται.

Η δ' ἡμετέρα πόλις ἡ κοινὴ καταφυγὴ τῶν ἑλλήνων πρὸς ἣν ἀφικνοῦντο πρότερον ἐκ τῆς ἑλλάδος αἱ πρεσβεῖαι κατὰ πόλεις ἕκαστοι παρ' ὑμῶν τὴν σωτηρίαν εὑρησόμενοι, νῦν οὐκ ἔτι περὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀγωνίζεται. ἀλλ' ἤδη περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους, καὶ ταῦθ' ἡμῖν συμβέβηκεν ἐξ ὅτου δημοσθένης πρὸς τὴν πολιτείαν εἰσελήλυθεν. εὖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων ἡσίοδος ὁ ποιητὴς ἀποφαίνεται. λέγει γάρ που παιδεύων τὰ πλήθη καὶ συμβουλεύων ταῖς πόλεσι τοὺς πονηροὺς τῶν δημαγωγῶν μὴ προσδέχεσθαι. λέξω δὲ κἀγὼ τὰ ἔπη. διὰ τοῦτο γὰρ

νουν ἡμῖν οἱ θεοὶ φυλάξασθαι, μονονουχὶ ἀνθρώπων φω-
νὰς προσκτησάμενοι; οὐδεμίαν δὲ πώποτε ἔγωγε
μᾶλλον πόλιν ἑώρακα ὑπὸ μὲν τῶν θεῶν σῳζομένην
ὑπὸ δὲ τῶν ῥητόρων ἐνίων ἀπολλυμένην, οὐχ ἱκανὸν
ἦν τὸ τοῖς μυστηρίοις φανὲν σημεῖον φυλάξασθαι ἡ τῶν
μυστῶν τελευτή; οὐ περὶ τούτων ἀμεινιάδης μὲν προὔ-
λεγεν εὐλαβεῖσθαι, καὶ πέμπειν εἰς δελφοὺς ἐπερη-
σομένους τὸν θεόν, ὅ,τι χρὴ πράττειν; δημοσθένης δὲ
ἀντέλεγε φιλιππίζειν τὴν πυθίαν φάσκων ἀπαί-
δευτος ὤν, καὶ ἀπολαύων καὶ ἐμπιπλάμενος τῆς δε-
δομένης ὑφ' ἡμῶν αὐτῷ ἐξουσίας; οὐ τὸ τελευταῖον ἀ-
θύτων καὶ ἀκαλλιερήτων τῶν ἱερῶν ἐξέπεμψε τοὺς στρα-
τιώτας ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυνον; καίτοι γε πρώην
ἀπετόλμησε λέγειν ὅτι παρὰ τοῦτο φίλιππος οὐκ ἦλ-
θεν ἡμῶν ἐπὶ τὴν χώραν ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ καλὰ τὰ ἱε-
ρά; τίνος οὖν ζημίας ἄξιος εἶ τυχεῖν ὦ τῆς ἑλλάδος
ἀλιτήριε; εἰ γὰρ ὁ μὲν κρατῶν οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν τῶν
κρατουμένων χώραν, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ καλὰ τὰ ἱερά,
σὺ δ' οὐδὲν προειδὼς τῶν μελλόντων ἔσεσθαι πρὶν καλ-
λιερῆσαι τοὺς στρατιώτας ἐξέπεμψας, πότερον στε-
φανοῦσθαί σε δεῖ ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως ἀτυχίαις, ἢ ὑ-
περορίζεσθαι; τοιγάρτοι τί τῶν ἀνελπίστων καὶ ἀπροσ-
δοκήτων ἐφ' ἡμῶν οὐ γέγονεν; οὐ γὰρ βίον γε ἡμεῖς ἀν-
θρώπινον βεβιώκαμεν, ἀλλ' εἰς παραδοξολογίαν τοῖς
ἐσομένοις μεθ' ἡμᾶς ἔφυμεν, οὐχ ὁ μὲν τῶν περσῶν βα-
σιλεὺς ὁ τὸν ἄθω διορύξας, ὁ τὸν ἑλλήσποντον ζεύ-
ξας, ὁ γῆν καὶ ὕδωρ τοὺς ἕλληνας αἰτῶν, ὁ τολμῶν ἐν
ταῖς ἐπιστολαῖς γράφειν ὅτι δεσπότης ἐστὶν ἁπάντων

διατέθεικεν. οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι ὤμοσαν, οὐδὲ τῆς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς τοῦ θεοῦ μαντείας. ἡμεῖς μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι κατεμείναμεν διὰ τὸ τούτου ψήφισμα, οἱ δ᾽ ἄλλοι ἀμφικτύονες συνελέγησαν εἰς πύλας, πλὴν μιᾶς πόλεως. ἧς ἐγὼ οὔτ᾽ ἂν τοὔνομα εἴποιμι, μήθ᾽ αἱ συμφοραὶ παραπλήσιοι γένοιντο αὐτοῖς μηδενὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ συνελθόντες, ἐψηφίσαντο ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσέας.

Καὶ στρατηγὸν εἵλοντο κόττυφον τὸν φαρσάλιον τὸν τότε τὰς γνώμας ἐπιψηφίζοντα, οὐκ ἐπιδημοῦντος ἐν μακεδονίᾳ φιλίππου, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῇ ἑλλάδι παρόντος, ἀλλ᾽ ἐν σκύθαις, οὕτω μακρὰν ἀπόντος. ὃν αὐτίκα μάλιστα τολμήσει λέγειν δημοσθένης ὡς ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ἕλληνας ἐπήγαγον. καὶ παρελθόντες τῇ πρώτῃ στρατιᾷ καὶ μάλα μετρίως ἐχρήσαντο τοῖς ἀμφισσεῦσιν. ἀντὶ γὰρ τῶν μεγίστων ἀδικημάτων, χρήμασιν αὐτοὺς ἐζημίωσαν. καὶ ταῦτα ἐν ῥητῷ χρόνῳ προεῖπον τῷ θεῷ καταθεῖναι. Καὶ τοὺς μὲν ἐναγεῖς καὶ τῶν πεπραγμένων αἰτίους μετεστήσαντο. τοὺς δὲ διὰ εὐσέβειαν φυγόντας κατήγαγον. Ἐπειδὴ δ᾽ οὐδὲ τὰ χρήματα ἐξέτινον τῷ θεῷ τούς τ᾽ ἐναγεῖς κατήγαγον, καὶ τοὺς εὐσεβεῖς κατελθόντας διὰ τῶν ἀμφικτυόνων ἐξέβαλλον, οὕτως ἤδη τὴν δευτέραν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσεῖς στρατείαν ἐποιήσαντο, πολλῷ χρόνῳ ὕστερον ἐπανελθόντος φιλίππου, ἐκ τῆς ἐπὶ τοὺς σκύθας στρατείας, τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς εὐσεβείας ἡμῖν παραδεδωκότων, τῆς δὲ δημοσθένους δωροδοκίας ἐμποδὼν γεγενημένης, ἀλλ᾽ οὐ προὔλεγον, οὐ προεσήμαινον ἡμῖν

βουλῆς πάλιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ τὰς πρά-
ξεις ἡμῶν ἀποδεξαμένου τοῦ δήμου, καὶ τῆς πόλεως πά-
σης προαιρουμένης εὐσεβεῖν, καὶ Δημοσθένους ὑπὲρ
τῶν μεσεγγυημάτων τῶν ἐξ ἀμφίσσης ἀντιλέγοντος καὶ
ἐμοῦ φανερῶς ἐναντίον ὑμῶν ἐξελέγχοντος, ἐπει-
δὴ ἐκ τοῦ φανεροῦ τὴν πόλιν ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνα-
το σφῆλαι, εἰσελθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ μεταστη-
σάμενος τοὺς ἰδιώτας, ἐκφέρεται προβούλευμα εἰς
τὴν ἐκκλησίαν. προσλαβὼν δὲ τὴν τοῦ γράψαντος ἀ-
πειρίαν, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διεπρά-
ξατο ἐπιψηφισθῆναι καὶ γενέσθαι τοῦ δήμου τὸ ψήφισ-
μα, ἤδη ἐπαναστάσης τῆς ἐκκλησίας, ἀπεληλυθότος ἐ-
μοῦ, οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐπέτρεψα, καὶ τῶν πολλῶν δὲ ἀφει-
μένων, οὗ τὸ κεφάλαιόν ἐστι. τὸν δὲ ἱερομνήμονά φησι τὸν
ἀθηναίων, καὶ τοὺς πυλαγόρας τοὺς εἰσαεὶ πυλαγοροῦν-
τας πορεύεσθαι εἰς πύλας καὶ εἰς δελφοὺς ἐν τοῖς τε-
ταγμένοις χρόνοις ὑπὸ τῶν προγόνων, εὐπρεπὲς γε
τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ αἰσχρῶς. κωλύει γὰρ εἰς
τὸν ἀνάλογον τὸν ἐν πύλαις ἀπαντᾶν. ὃς ἐξ ἀνάγ-
κης πρὸ τοῦ καθήκοντος ἔμελλε χρόνου γίνεσθαι. καὶ
πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι πολὺ καὶ σαφέστε-
ρον καὶ πικρότερον σύγγραμμα γράφει. τὸν ἱερομνή-
μονά φησι τὸν ἀθηναίων καὶ τοὺς πυλαγόρας τοὺς ἀεὶ
πυλαγοροῦντας, μὴ μετέχειν τοῖς ἐκεῖ συλλεγομέ-
νοις, μὴ λόγων, μήτε ἔργων, μήτε δογμάτων, μήτε
πράξεως μηδεμιᾶς. τὸ δὲ μὴ μετέχειν τί ἐστι; πότε-
ρα τἀληθὲς εἴπω ἢ τὸ ἥδιστον ἀκοῦσαι; τὸ ἀληθὲς ἐ-
ρῶ. τὸ γὰρ ἀεὶ πρὸς ἡδονὴν λεγόμενον, οὑτωσὶ τὴν πόλιν

ἐπιδόντες ἡβῶσι καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους ἥκειν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔχοντας ἅμας καὶ δικέλλας πρὸς τὸ θυτεῖον ἐκεῖ καλούμενον, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς κῆρυξ συγγορεύει τοὺς ἱερομνήμονας καὶ πυλαγόρας ἥκειν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον βοηθήσοντας τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ. Ἥτις δ᾽ ἂν μὴ ἥκῃ πόλις εἴρξεται τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐναγὴς ἔσται καὶ τῇ ἀρᾷ ἔνοχος, τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἥκομεν ἕωθεν εἰς τὸν προειρημένον τόπον, καὶ κατέβημεν εἰς τὸ κιρραῖον πεδίον, καὶ τὸν λιμένα κατασκάψαντες, καὶ τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες ἀνεχωροῦμεν. ταῦτα δὲ ἡμῶν πραττόντων, οἱ λοκροὶ οἱ ἀμφισσεῖς ἑξήκοντα στάδια ἄπωθεν οἰκοῦντες δελφῶν, ἦλθον πρὸς ἡμᾶς μεθ᾽ ὅπλων πανδημεί. καὶ εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἐξεφύγομεν εἰς δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἀπολέσθαι. τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ κόττυφος ὁ τὰς γνώμας ἐπιψηφίζων, ἐκκλησίαν ἐποίει τῶν ἀμφικτυόνων. ἐκκλησίαν γὰρ ὀνομάζουσιν ὅταν μὴ μόνον τοὺς πυλαγόρας καὶ τοὺς ἱερομνήμονας συγκαλέσωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θύοντας καὶ χρωμένους τῷ θεῷ. ἐνταῦθ᾽ ἤδη πολλαὶ μὲν τῶν ἀμφισσέων ἐγίνοντο κατηγορίαι. πολὺς δ᾽ ἔπαινος ἦν κατὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως. τέλος δὲ παντὸς τοῦ λόγου ψηφίζονται ἥκειν τοὺς ἱερομνήμονας πρὸ τῆς ἐπιούσης πυλαίας ἐν ῥητῷ χρόνῳ εἰς πύλας. ἔχοντας δόγμα καθότι δίκας δώσουσιν οἱ ἀμφισσεῖς ὑπὲρ ὧν εἰς τὸν θεὸν καὶ τὴν γῆν τὴν ἱερὰν καὶ τοὺς ἀμφικτύονας ἐξήμαρτον. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ψήφισμα. ψήφισμα. Τοῦ δόγματος οὖν τούτου ἀποδοθέντος ὑφ᾽ ἡμῶν ἐν τῇ

δεῖσθε μαρτύρων, τέλη πεπραχότας καὶ χρήματα λαμβάνοντας, ἐκ τοῦ ἱεροῦ λιμένος. ἅμα δὲ ἀναγινώσκειν ἐκέλευον αὐτοῖς τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, τὸν ὅρκον τῶν προγόνων, τὴν ἀρὰν τὴν γενομένην καὶ διωριζόμην, ὅτι ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων καὶ τοῦ σώματος δὲ τῶν τέκνων καὶ οἰκίας τῆς ἐμαυτοῦ βοηθῶ κατὰ τὸν ὅρκον καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ φωνῇ καὶ πᾶσιν, οἷς δύναμαι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀφοσιῶ. ὑμεῖς δὲ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἤδη βουλεύσασθε. ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ. παρέστηκε δὲ τοῖς βωμοῖς τὰ θύματα. μέλλετε δ᾽ αἰτεῖν τοὺς θεοὺς τἀγαθὰ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ. σκοπεῖτε δὴ ποίᾳ φωνῇ, ποίᾳ ψυχῇ, ποίοις ὄμμασι, τίνα τόλμαν κτησάμενοι τὰς ἱκεσίας ποιήσεσθε, τούτους παρέντες ἀτιμωρήτους τοὺς ἐναγεῖς καὶ ταῖς ἀραῖς ἐνόχους. οὐ γὰρ δι᾽ αἰνιγμάτων, ἀλλ᾽ ἐναργῶς γέγραπται ἐν τῇ ἀρᾷ κατά τε τῶν ἀσεβησάντων, ἃ χρὴ παθεῖν αὐτούς, καὶ κατὰ τῶν ἐπιτρεψάντων, καὶ τελευταῖον ἐν τῇ ἀρᾷ γέγραπται μηθ᾽ ὁσίως θύσαιεν οἱ μὴ τιμωροῦντές φησι τῷ ἀπόλλωνι μήτε τῇ ἀρτέμιδι, μήτε τῇ λητοῖ, μὴ δὲ ἀθηνᾷ προνοίᾳ. μὴ δὲ δέξαιτο αὐτῶν τὰ ἱερά. Τοιαῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ διεξελθόντος ἐμοῦ, ἐπειδή ποτε ἀπηλλάγην καὶ μετέστην ἐκ τοῦ συνεδρίου, κραυγὴ πολλὴ καὶ θόρυβος ἦν τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ λόγος ἦν οὐκ ἔτι περὶ τῶν ἀσπίδων ἃς ἡμεῖς ἀνέθεμεν, ἀλλ᾽ ἤδη περὶ τῆς τῶν ἀμφισσέων τιμωρίας. ἤδη δὲ πόρρω τῆς ἡμέρας οὔσης, προσελθὼν ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε. Δελφῶν ὅσοι

χρήμασι διέφθειραν, ὧν εἷς ἦν δημοσθένης. χειροτονηθεὶς γὰρ ὑφ᾽ ὑμῶν πυλαγόρας, λαμβάνει χιλίας δραχμὰς παρὰ τῶν ἀμφισσέων, ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν μνείαν περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἀμφικτύοσι ποιήσασθαι. διωμολογήθη δ᾽ αὐτῷ καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἀποσταλήσεσθαι ἀθήναζε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου μνᾶς εἴκοσι τῶν ἐξαγίστων καὶ ἐπαράτων χρημάτων, ἐφ᾽ ᾧτε βοηθήσειν τοῖς ἀμφισσεῦσιν ἀθήνησι κατὰ πάντα τρόπον. ὅθεν μᾶλλον ἢ πρότερον συμβέβηκεν αὐτῷ ὅτου ἂν προσάψηται ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ δυνάστου ἢ πόλεως δημοκρατουμένης, τούτων ἑκάστους ἀνιάτοις κακοῖς περιβάλλειν. σκέψασθε δὴ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην ὃς περιεγένετο τῆς τῶν ἀμφισσέων ἀσεβείας. ἐπὶ θεοφράστου ἄρχοντος, ἱερομνήμονος ὄντος. διογνήτου γὰρ ἀναφλυστίου πυλαγόρας ὑμεῖς εἵλεσθε, μειδίαν τε ἐκεῖνον τὸν ἀναγυράσιον, ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἕνεκα ζῆν καὶ θρασυκλέα τὸν λέσβιον, καὶ τρίτον δὲ μετὰ τούτων ἐμέ. συνέβη δὲ ἡμῖν ἀρτίως μὲν εἰς δελφοὺς ἀφῖχθαι, παραχρῆμα δὲ τὸν ἱερομνήμονα διόγνητον πυρέττειν. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο συνεπεπτώκει καὶ τῷ μειδίᾳ. οἱ δ᾽ ἄλλοι συνεκάθηντο ἀμφικτύονες. ἐξηγγέλλετο δ᾽ ἡμῖν παρὰ τῶν βουλομένων εὔνοιαν ἐνδείκνυσθαι τῇ πόλει, ὅτι οἱ ἀμφισσεῖς ὑποπεπτωκότες τότε καὶ δεινῶς θεραπεύοντες τοὺς θηβαίους, εἰσέφερον δόγμα κατὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως πεντήκοντα ταλάντοις ζημιῶσαι τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ὅτι τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας ἀνέθεμεν πρὸς τὸν καινὸν νεὼν πρὶν ἐξεργάσθαι, καὶ ἐπεγράψαμεν τὸ προσῆκον ἐπίγραμμα,

γῆ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρὶ, καὶ ποδὶ, καὶ πάσῃ δυνάμει, καὶ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτοῖς τοῦτον μόνον τὸν ὅρκον ὀμόσαι, ἀλλὰ καὶ προστροπὴν καὶ ἀρὰν ἰσχυρὰν ὑπὲρ τούτων ἐποιήσαντο. γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῇ ἀρᾷ. εἴ τις τάδε φησὶ παραβαίνοι, ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνος, ἐναγὴς φησὶν ἔστω τοῦ ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀρτέμιδος, καὶ λητοῦς, καὶ ἀθηνᾶς προνοίας. καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς μὴ δὲ γῆν καρποὺς φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἐοικότα. ἀλλὰ τέρατα. μηδὲ βοσκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιεῖσθαι. ἧτταν δὲ αὐτοῖς εἶναι πολέμου καὶ δικῶν, καὶ ἀγορῶν, καὶ ἐξώλεις εἶναι καὶ αὐτοὺς καὶ οἰκίας, καὶ γένος τὸ ἐκείνων, καὶ μή ποτε φησὶν ὁσίως θύσαιεν τῷ ἀπόλλωνι, μηδὲ τῇ ἀρτέμιδι, μηδὲ τῇ λητοῖ, μηδ᾽ ἀθηνᾷ προνοίᾳ, μηδὲ δέξαιντο αὐτοὺς τὰ ἱερά. ὅτι δ᾽ ἀληθῆ λέγω, ἀνάγνωθι τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν, ἀκούσατε τῆς ἀρᾶς. ἀναμνήσθητε τῶν ὅρκων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι μετὰ τῶν ἀμφικτυόνων συνώμοσαν.

Μαντεία. Ορκοι. Αρά.

Οὐ πρὶν τῆσδε πόληος ἐρείψετε πύργον ἑλόντες,
Πρίν γε θεοῦ τεμένη κυανώπιδος ἀμφιτρίτης.
Κῦμα ποτικλύζει κελάδον ἱεραῖσιν ἐπ᾽ ἀκταῖς.

Ταύτης τῆς ἀρᾶς καὶ τῶν ὅρκων καὶ τῆς μαντείας γεγενημένης, ἀναγεγραμμένων ἔτι καὶ νῦν οἱ λοκροί, οἱ ἀμφισσεῖς, μᾶλλον δὲ οἱ προεστηκότες αὐτῶν ἄνδρες παρανομώτατοι ἐπειργάζοντο τὸ πεδίον καὶ τὸν λιμένα τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον πάλιν ἐτείχισαν, καὶ συνῴκησαν, καὶ τέλη τοὺς παραπλέοντας ἐξέλεγον, καὶ τῶν ἀφικνουμένων εἰς δελφοὺς πυλαγόρων

ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς θεοὺς αὐτῷ πλημμεληθέντων λέγειν. Ἔστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ κιῤῥαῖον ὠνομασμένον πεδίον καὶ λιμὴν ὁ νῦν ἐξάγιστος καὶ ἐπάρατος ὠνομασμένος. ταύτην ποτὲ τὴν χώραν κατῴκησαν κιῤῥαῖοι καὶ ἀκραγαλίδαι γένη παρανομώτατα, οἳ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς καὶ τὰ ἀναθήματα ἠσέβουν, ἐξημάρτανον δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας. Ἀγανακτήσαντες δ' ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις μάλιστα μὲν ὡς λέγονται οἱ πρόγονοι οἱ ὑμέτεροι ἔπειτα καὶ οἱ ἄλλοι ἀμφικτύονες, μαντείαν ἐμαντεύσαντο παρὰ τῷ θεῷ τίνι χρὴ τιμωρίᾳ τοὺς ἀνθρώπους τούτους μετελθεῖν, καὶ αὐτοῖς ἀναιρεῖ ἡ πυθία πολεμεῖν κιῤῥαίοις καὶ ἀκραγαλίδαις πάντ' ἤματα καὶ πάσας νύκτας, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐκπορθήσαντας καὶ αὐτοὺς ἀνδραποδισαμένους, ἀναθεῖναι τῷ ἀπόλλωνι τῷ πυθίῳ καὶ τῇ ἀρτέμιδι, καὶ λητοῖ, καὶ ἀθηνᾷ προνοίᾳ ἐπὶ πάσῃ ἀεργίᾳ. καὶ ταύτην τὴν χώραν μήτ' αὐτοὺς ἐργάζεσθαι μήτ' ἄλλον ἐᾶν. λαβόντες δὲ τὸν χρησμὸν οἱ ἀμφικτύονες, ἐψηφίσαντο σόλωνος εἰπόντος ἀθηναίου τὴν γνώμην, ἀνδρὸς καὶ νομοθετῆσαι δυνατοῦ καὶ περὶ ποίησιν καὶ φιλοσοφίαν διατετριφότος ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἐναγεῖς κατὰ τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, καὶ συναθροίσαντες δύναμιν ἱκανὴν ἐκ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐξηνδραποδίσαντο τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λιμένας ἔχωσαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψαν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καθιέρωσαν κατὰ τὴν μαντείαν. καὶ ἐπὶ τούτοις ὅρκον ὤμοσαν ἰσχυρὸν μήτε αὐτοὶ τὴν ἱερὰν γῆν ἐργάσεσθαι, μήτε ἄλλῳ ἐπιτρέψειν, ἀλλὰ βοηθήσειν τῷ θεῷ, καὶ τῇ

BIBLIOTECA NAZ.

τάλαντον μὲν ἐκ χαλκίδος παρὰ καλλίου, τάλαντον δὲ
ἐξ ἐρετρίας παρὰ κλειτάρχου τοῦ τυράννου. τάλαντον δὲ
ἐξ ὠρεοῦ. διὸ καὶ καταφανὴς ἐγένετο δημοκρατου-
μένων τῶν ὠρειτῶν καὶ πάντα πραττόντων μετὰ ψηφίσ-
ματος, ἐξανηλωμένοι γὰρ ἐν τῷ πρὸς φίλιππον πο-
λέμῳ, καὶ παντελῶς ἀπόρως διακείμενοι, πέμπουσι
πρὸς αὐτὸν γνωσίδημον τὸν χαριγένους, υἱὸν τοῦ δυνα-
στεύσαντός ποτε ἐν ὠρεῷ δεησόμενον αὐτοῦ, τὸ μὲν τά-
λαντον ἀφεῖναι τῇ πόλει, ἐπαγγελλόμενον δ᾽ αὐτῷ
χαλκῆν εἰκόνα σταθήσεσθαι ἐν ὠρεῷ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο
τῷ γνωσιδήμῳ, ὅτι ἐλαχίστου χαλκοῦ οὐδὲν δέοιτο. τὸ δὲ
τάλαντον διὰ τοῦ καλλίου εἰσέπραττεν. ἀναγκαζόμε-
νοι δὲ οἱ ὠρεῖται καὶ οὐκ εὐποροῦντες ὑπέθεσαν αὐτῷ τοῦ
ταλάντου τὰς δημοσίας προσόδους, καὶ τόκον ἤνεγκαν
δημοσθένει τοῦ δωροδοκήματος δραχμὴν τοῦ μηνὸς τῆς
μνᾶς ἕως τὸ κεφάλαιον ἀπέδοσαν, καὶ ταῦτ᾽ ἐπράχθη
μετὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου. ὅτι δὲ τἀληθῆ λέγω, λα-
βέ μοι τὸ ψήφισμα τῶν ὠρειτῶν. ψήφισμα. τοῦτ᾽
ἐστὶ τὸ ψήφισμα ὦ ἀθηναῖοι αἰσχύνη μὲν τῆς πόλεως,
ἔλεγχος δὲ οὐ μικρὸς τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων.
φανερὰ δὲ κατηγορία κτησιφῶντος. τὸν γὰρ οὕτως
αἰσχρῶς δωροδοκοῦντα οὐκ ἔστιν ἄνδρα γεγονέναι
ἀγαθόν. ὃ τετόλμηκεν οὗτος γράψας ἐν τῷ ψηφίσμα-
τι, ἐνταῦθα ἤδη τέτακται καὶ ὁ τρίτος τῶν καιρῶν, μᾶλ-
λον δ᾽ ὁ πάντων πικρότατος χρόνος, ἐν ᾧ δημοσθένης
ἀπώλεσε τὰς τῶν ἑλλήνων καὶ τῆς πόλεως πράξεις. ἀ-
σεβήσας μὲν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς, ἄδικον δὲ καὶ
οὐδαμῶς ἴσην τὴν πρὸς θηβαίους συμμαχίαν γράψας.

ἀφθείη. ταῦτα δ' εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς ἰλιάδος, κενώτερον δὲ τῶν λόγων, οὓς εἴωθε λέγειν, καὶ τοῦ βίου ὃν βεβίωκε, μεστὸν δ' ἐλπίδων οὐκ ἐσομένων καὶ στρατοπέδων, οὐδέποτε συλλεγησομένων. ἀπαγαγὼν δ' ὑμᾶς ἄπωθεν ἀπὸ τοῦ κλέμματος, καὶ ἀνακρεμάσας ἀπὸ τῶν ἐλπίδων, ἐνταῦθα ἤδη συστρέψας γράφει κελεύων ἑλέσθαι πρέσβεις εἰς ἐρέτριαν, οἵτινες δεήσονται τῶν ἐρετριέων. πάνυ γὰρ ἔδει δεηθῆναι αὐτῶν, μηκέτι διδόναι τὴν σύνταξιν ὑμῖν τὰ πέντε τάλαντα, ἀλλὰ καλλίᾳ, καὶ πάλιν ἑτέρους αἱρεῖσθαι εἰς ὠρεὸν πρὸς τοὺς ὠρείτας πρέσβεις, οἵτινες δεήσονται αὐτοῖς τὸν αὐτὸν καὶ ἀθηναίοις φίλον καὶ ἐχθρὸν νομίζειν εἶναι, ἔπειτα ἀναφαίνεται περὶ ἁπάντων ὢν τῷ ψηφίσματι πρὸς τῷ κλέμματι γράψας καὶ τὰ πέντε τάλαντα τοὺς πρέσβεις ἀξιοῦν τοὺς ὠρείτας, μὴ ὑμῖν, ἀλλὰ καλλίᾳ διδόναι. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀφελὼν τὸν κόμπον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ ψηφίσματος ἀνάγνωθι, καὶ τοῦ κλέμματος ἅψαι, ὃ ὑφείλετο ὁ μιαρὸς καὶ ἀνόσιος ἄνθρωπος, ὅν φησι κτησιφῶν καὶ ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι διατελεῖν λέγοντα καὶ πράττοντα τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. ψήφισμα. Οὐκοῦν τὰς μὲν τριήρεις καὶ τὴν πεζὴν στρατιὰν καὶ τὴν πανσέληνον καὶ τοὺς συνέδρους λόγῳ ἠκούσατε, τὰς δὲ συντάξεις τῶν συμμάχων τὰ δέκα τάλαντα ἔργῳ ἀπωλέσατε. ὑπόλοιπον δέ μοι ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μισθὸν, τὴν γνώμην ταύτην ἔγραψε δημοσθένης·

ὀνομαςὶ προσκαλεῖ Δημοσθένην, καὶ συνειπεῖν ἠξίου. ὁ δὲ, σεμνῶς πάνυ προσελθὼν τόν τε καλλίαν ὑπερεπῄνει, καὶ τὸ ἀπόρρητον προσεποιήσατο εἰδέναι. Τὴν δὲ εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἣν ἐπρέσβευσε, καὶ τὴν ἐξ ἀκαρνανίας ἔφη βούλεσθαι ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι. ἦν δὲ αὐτῷ κεφάλαιον τῶν λόγων, πάντας μὲν πελοποννησίους ὑπάρχειν, πάντας δ᾽ ἀκαρνᾶνας συντεταγμένους ἐπὶ φίλιππον ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, εἶναι δὲ τὸ σύνταγμα χρημάτων μὲν εἰς ἑκατὸν νεῶν ταχυναυτουσῶν πληρώματα, καὶ εἰς πεζοὺς ςρατιώτας μυρίους, καὶ ἱππεῖς χιλίους, ὑπάρξειν δὲ πρὸς τούτοις τὰς πολιτικὰς δυνάμεις. ἐκ πελοποννήσου μὲν πλείονας ἢ δισχιλίους ὁπλίτας, ἐξ ἀκαρνανίας δὲ ἑτέρους τοσούτους. δεδόσθαι δὲ ἀπὸ πάντων τούτων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῖν. πραχθήσεσθαι δὲ οὐκ εἰς μακρὰν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ ἀνθεστηριῶνος μηνός. εἰρῆσθαι γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ παρηγγέλθαι πάντας ἥκειν συνεδρεύσοντας ἀθήναζε εἰς τὴν σελήνην, καὶ γὰρ τοῦτο ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ κοινὸν ποιεῖ. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες, ὅταν τι ψεύδωνται, ἀόριστα, καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον, Δημοσθένης δ᾽ ὅταν ἀλαζονεύηται, πρῶτον μὲν μεθ᾽ ὅρκου ψεύδεται, ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὐτῷ. δεύτερον δὲ, ἃ εὖ οἶδεν, οὐδέποτε ἐσόμενα τολμᾷ λέγειν ἀριθμῷ εἰς ὁπότ᾽ ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόασιν, καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας, διὸ καὶ μάλιστα ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὢν, καὶ τὰ τῶν χρηστῶν σημεῖα δια-

τὴν καλλίου γραφὴν, καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ ἀνά-
γνωθι τὸ ψήφισμα. ψήφισμα. οὔπω τοίνυν τοῦ-
τό ἐστι δεινὸν εἰ οἱ καιροὶ πέπρανται τηλικοῦτοι, καὶ
συνέδρια, καὶ συντάξεις, ἀλλὰ πολὺ τούτου δεινότε-
ρον ὑμῖν φανήσεται, ὃ μέλλω λέγειν. εἰς γὰρ τοῦτο προή-
χθη καλλίας μὲν ὁ χαλκιδεὺς ὕβρεως, καὶ πλεονεξίας,
δημοσθένης δὲ, ὃν ἐπαινεῖ κτησιφῶν δωροδοκίας, ὥς-
τε τὰς ἐξ ὠρεοῦ συντάξεις, καὶ τὰς ἐξ ἐρετρίας, τὰ
δέκα τάλαντα ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων,
ἔλαβον ὑμῶν ὑφελόμενοι, καὶ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τού-
τους συνέδρους παρ' ὑμῶν μὲν ἀνέστησαν, πάλιν δὲ εἰς
χαλκίδα, καὶ τὸ καλούμενον εὐβοϊκὸν συνέδριον συ-
νήγαγον, ὃν δὲ τρόπον, καὶ δι' οἵων κακουργημάτων,
ταῦτ' ἤδη ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ἀφικνεῖται γὰρ πρὸς
ὑμᾶς οὐκ ἔτι δι' ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καλλίας, καὶ πα-
ρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, λόγους διεξῆλθε κατε-
σκευασμένους ὑπὸ δημοσθένους, εἶπε γὰρ ὡς ἥκοι ἐκ
πελοποννήσου νεωστὶ σύνταγμα συντάξας εἰς ἑκατὸν
ταλάντων πρόσοδον ἐπὶ φίλιππον, καὶ διελογίζετο
ὅσον ἑκάστους ἔδει συντελεῖν. ἀχαιοὺς μὲν πάντας, καὶ
μεγαρέας ἑξήκοντα τάλαντα. τὰς δ' ἐν εὐβοίᾳ πό-
λεις ἁπάσας τετταράκοντα. ἐκ δὲ τούτων τῶν χρημάτων
ὑπάρξειν, καὶ ναυτικὴν, καὶ πεζικὴν δύναμιν. εἶναι δὲ
πολλοὺς ἄλλους τῶν ἑλλήνων, οὓς βούλεσθαι κοινωνεῖν τῆς
συντάξεως ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε στρατιωτῶν ἔσεσθαι
ἀπορίαν, καὶ ταῦτα μὲν τὰ φανερά. ἔφη δὲ καὶ πρά-
ξεις πράττειν ἑτέρας δι' ἀπορρήτων, καὶ τούτων εἶναί τι-
νας μάρτυρας τῶν ὑμετέρων πολιτῶν, καὶ τελευτῶν

εἰ μὴ ὑμεῖς κωλύσετε. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς ἀποστέλλει δεῦρο πρέσβεις γλαυκέτην, καὶ ἐμπέδωνα, καὶ διόδωρον τὸν δολιχοδρομήσαντα, φέροντας μὲν τῷ δήμῳ ἐλπίδας κενάς, δημοσθένει δ' ἀργύριον, καὶ τοῖς περὶ αὐτόν. Τρία δ' ἦν, ἃ ἅμα ἐξωνεῖτο. Πρῶτον μὲν μὴ διασφαλῆναι τῆς πρὸς ὑμᾶς συμμαχίας, οὐδὲν γὰρ ἦν τὸ μέσον εἰ μνησθεὶς τῶν προτέρων ἀδικημάτων ὁ δῆμος, μὴ προσδέξαιτο τὴν συμμαχίαν, ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτῷ ἢ φεύγειν ἐκ χαλκίδος, ἢ τεθνάναι ἐγκαταληφθέντι, τηλικαῦται δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν ἐπεστράτευον, ἥτε φιλίππου, καὶ θηβαίων.

Δεύτερον δ' ἧκον οἱ μισθοὶ τῷ γράψαντι τὴν συμμαχίαν ὑπὲρ τοῦ μὴ συνεδρεύειν ἀθήνησι χαλκιδέας.

Τρίτον δέ, ὥς τε μὴ τελεῖν συντάξεις, καὶ τούτων τῶν προαιρέσεων οὐδεμιᾶς ἀπέτυχε καλλίας. ἀλλ' ὁ μισοτύραννος δημοσθένης ὡς αὐτὸς προσποιεῖται, ὅν φησι κτησιφῶν τὰ βέλτιστα λέγειν ἀπέδοτο μὲν τοὺς καιροὺς τοὺς τῆς πόλεως. ἔγραψε δ' ἐν τῇ συμμαχίᾳ βοηθεῖν ἡμᾶς χαλκιδεῦσι. ῥῆμα μόνον ἀντικαταλλαξάμενος ἀντὶ τούτων εὐφημίας ἕνεκα πρὸς γράψας, χαλκιδέας βοηθεῖν ἐάν τις ἴῃ ἐπ' ἀθηναίους. τὰς δὲ συνεδρίας, καὶ τὰς συντάξεις ἐξ ὧν ἰσχύσειν ὁ πόλεμος ἔμελλεν, ἄρδην ἀπέδοτο καλλίστοις ὀνόμασιν αἰσχίστας πράξεις γράφων, καὶ τῷ λόγῳ προσβιβάζων ὑμᾶς τὰς μὲν βοηθείας ὡς δεῖ τὴν πόλιν πρότερον ποιεῖσθαι τοῖς ἀεὶ δεομένοις τῶν ἑλλήνων. τὰς δὲ συμμαχίας ὑστέρας ποιεῖσθαι μετὰ τὰς εὐεργεσίας. ἵνα δὲ εὖ εἰδῆτε, ὅτι ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι

θον ἐφ᾽ ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες. Καὶ εἰ μὴ πρῶτον μὲν θεῶν τις ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, ἔπειθ᾽ οἱ στρατιῶται, οἱ ὑμέτεροι. καὶ πεζοὶ, καὶ ἱππεῖς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ παρὰ τὸν ἱππόδρομον τὸν ἐν ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κρατήσαντες, ἀφίεσαν ὑποσπόνδους τοὺς πολεμίους, ἐκινδύνευσεν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις αἴσχιστα παθεῖν. οὐ γὰρ τὸ δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμον μέγιστόν ἐστι κακὸν, ἀλλ᾽ ὅταν τις πρὸς ἀνταγωνιστὰς ἀναξίους ἑαυτοῦ διακινδυνεύων ἀποτύχῃ, διπλασίαν εἰκὸς εἶναι τὴν συμφοράν. ἀλλ᾽ ὅμως ὑμεῖς τοιαῦτα πεπονθότες, πάλιν διελύσασθε πρὸς αὐτούς. Τυχὼν δὲ παρ᾽ ὑμῶν συγγνώμης καλλίας ὁ χαλκιδεὺς, μικρὸν διαλιπὼν χρόνον πάλιν ἧκε φερόμενος εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, εὐβοϊκὸν μὲν τῷ λόγῳ συνέδριον εἰς χαλκίδα συνάγων, ἰσχυρὰν δὲ τὴν εὔβοιαν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἔργῳ παρασκευάζων, ἐξαίρετον δ᾽ αὑτῷ τυραννίδα περιποιούμενος, καὶ ταύτης ἐλπίζων συναγωνιστὴν φίλιππον λήψεσθαι, ἀπῆλθεν εἰς μακεδονίαν, καὶ περιῄει μετὰ φιλίππου, καὶ τῶν ἑταίρων εἷς ὠνομάζετο. ἀδικήσας δὲ φίλιππον, κἀκεῖθεν ἀποδρὰς ὑπέβαλεν ἑαυτὸν φέρων θηβαίοις, ἐγκαταλιπὼν δὲ κἀκείνους, καὶ πλείους τραπόμενος τροπὰς τοῦ εὐρίπου παρ᾽ ὃν ᾤκει, εἰς μέσον πίπτει τῆς θηβαίων ἔχθρας, καὶ τῆς φιλίππου. ἀπορῶν δ᾽ ὅ,τι χρήσαιτο αὑτῷ, καὶ παραγγελλομένης ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη στρατείας, μίαν ἐλπίδα λοιπὴν κατεῖδε σωτηρίας, ἔνορκον λαβεῖν τὸν ἀθηναίων δῆμον σύμμαχον ὀνομασθέντα βοηθήσειν, εἴ τις ἐπ᾽ αὐτὸν ἴῃ. ὃ πρόδηλον ἦν ἐσόμενον,

δ' εὐδοκιμήσειν, καὶ προδότης ὢν τῶν φίλων, καὶ πο-
νηρὸς, πιστὸς τῷ δήμῳ φανήσεσθαι. Κατιδόντες δ'
αὐτὸν οἱ τῆς πόλεως προπολεμοῦντες ἡσυχῇ, ἄσμενοι
παρεκάλουν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸν μόνον ἀδωροδόκητον
ὀνομάζοντες τῇ πόλει. ὁ δὲ παριὼν ἀρχὰς αὐτοῖς ἐνε-
δίδου πολέμου, καὶ ταραχῆς. οὗτός ἐστιν ὦ ἀθη-
ναῖοι ὁ πρῶτος ἐξευρὼν σέρριον τεῖχος, καὶ δορίσκον,
καὶ ἐργίσκην καὶ μυργίσκην καὶ γάνος, καὶ γανί-
δας χωρία. ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα ᾔδειμεν πρότερον,
καὶ εἰς τοῦτο φέρων περιέστησε τὰ πράγματα, ὥστ' εἰ
μὲν μὴ πέμποι φίλιππος πρέσβεις καταφρονεῖν αὐ-
τὸν ἔφη τῆς πόλεως. εἰ δὲ πέμποι, κατασκόπους πέμ-
πειν, ἀλλ' οὐ πρέσβεις. εἰ δὲ ἐπιτρέπειν ἐθέλει πόλει
τινὶ ἴσῃ, καὶ ὁμοίᾳ περὶ τῶν ἐγκλημάτων, οὐκ εἶναι κριτὴν
ἴσον ἡμῖν ἔφη, καὶ φιλίππῳ. ἀλλόννησον ἐδίδου, ὁ δ' ἀ-
πηγόρευε μὴ λαμβάνειν εἰ δίδωσιν, ἀλλὰ μὴ ἀποδί-
δωσι περὶ συλλαβῶν διαφερόμενος, καὶ τὸ τελευ-
ταῖον στεφανώσας τοὺς μετὰ ἀριστοδήμου εἰς θετταλίαν,
καὶ μαγνησίαν παρὰ τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας ἐ-
πιστρατεύσαντας, τὴν μὲν εἰρήνην διέλυσε, τὴν δὲ συμ-
φορὰν, καὶ τὸν πόλεμον παρεσκεύασε. ναὶ, ἀλλὰ χαλ-
κοῖς, καὶ ἀδαμαντίνοις τείχεσιν, ὡς αὐτός φησιν τὴν
χώραν ἡμῶν ἐτείχισε. τῇ τῶν εὐβοέων, καὶ θηβαίων
συμμαχίᾳ. ἀλλ' ὦ ἀθηναῖοι. περὶ ταῦτα τρία μέγι-
στα ἠδίκηθε. καὶ μάλιστα ἠγνοήκατε. σπεύδων δ' εἰ-
πεῖν περὶ τῆς μεγίστης συμμαχίας τῆς τῶν θηβαίων ἵνα
ἐφεξῆς εἴπω, περὶ τῶν εὐβοέων πρῶτον μνησθήσομαι.
ὑμεῖς γὰρ ὦ ἀθηναῖοι πολλὰ, καὶ μεγάλα ἠδικη-

πρεσβείαν καλὸς, κἀγαθός. οὐ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλ
λὰ τὸν τόπον μόνον μετήλλαξε. πόθεν οὖν ἡ τῶν
μεταβολῶν ἦλθε τῶν πραγμάτων; τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ
δεύτερος καιρὸς, καὶ τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅτι Φιλο-
κράτης μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν πολιτευμάτων Δημοσθέ-
νει φυγὰς ἐξ εἰσαγγελίας γεγένηται, Δημοσθένης δὲ
ἐπέστη τῶν ἄλλων κατήγορος; καὶ πόθεν ποθ' ἡμᾶς
εἰς τὰς ἀτυχίας ὁ μιαρὸς ἄνθρωπος ἐμβέβληκε, τοῦ-
τ' ἤδη διαφερόντως ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὡς γὰρ τά-
χιστα εἴσω Πυλῶν Φίλιππος παρῆλθε, καὶ τάς τε ἐν
Φωκεῦσι πόλεις παραδόξως ἀναστάτους ἐποίησε, Θη-
βαίους δὲ ὡς τόθ' ὑμῖν ἐδόκει πορρωτέρω καιροῦ, καὶ τοῦ
ὑμετέρου συμφέροντος ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν, ὑμεῖς
δὲ ἐκ τῶν ἀγρῶν φοβηθέντες, ἐσκευαγωγήκατε, ἐν
ταῖς μεγίσταις δ' ἦσαν αἰτίαις οἱ πρέσβεις, οἱ περὶ
τῆς εἰρήνης πρεσβεύσαντες, πολὺ δὲ τῶν ἄλλων
διαφερόντως Φιλοκράτης, καὶ Δημοσθένης διὰ τὸ μὴ
μόνον πρεσβεύειν, ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα γεγραφέναι.

Συνέβη δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις διαφέρεσθαί τι τὸν
Δημοσθένην, καὶ Φιλοκράτην, σχεδὸν ὑπὲρ τούτων
ὑπὲρ ὧν καὶ ὑμεῖς αὐτοὺς ὑπωπτεύσατε διενεχθῆ-
ναι, τοιαύτης δ' ἐπιπιπτούσης ταραχῆς μετὰ τῶν συμ-
φύτων νοσημάτων αὐτῷ, ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα ἐβου-
λεύετο μετὰ δειλίας, καὶ τῆς πρὸς Φιλοκράτην ὑπὲρ
τῆς δωροδοκίας ζηλοτυπίας, καὶ ἡγήσατο εἰ τῶν
συμπρεσβευόντων, καὶ τοῦ Φιλίππου κατήγορος
ἀναφανείη, τὸν μὲν Φιλοκράτην προδήλως ἀπολεῖ-
σθαι, τοὺς δὲ ἄλλους συμπρέσβεις κινδυνεύσειν, αὐτὸς
δ' εὐδοκιμήσειν,

ἀλλὰ τό γε μόνον, καὶ πρῶτον πρέσβεις εἰς προεδρίαν ἔθηκε. καὶ προσκεφάλαια ἔθηκε. καὶ φοινικίδας περιεπέτασε. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἡγεῖτο τοῖς πρέσβεσιν εἰς τὸ θέατρον, ὥστε καὶ συρίττεσθαι διὰ τὴν ἀσχημοσύνην, καὶ κολακείαν, καὶ ὅτε ἀπῄεσαν εἰς θήβας, ἐμισθώσατο αὐτοῖς τρία ζεύγη ὀρικά, καὶ σὺν πρέσβεις προὔπεμψεν εἰς θήβας, ἐγκαταγέλαστον τὴν πόλιν ποιῶν, ἵνα δ' ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μείνω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῆς προεδρίας. ψήφισμα. Οὗτος τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ὁ τηλικοῦτος, τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκόπων τῶν παρὰ χαριδήμου πυθόμενος τὴν φιλίππου τελευτὴν. τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἑαυτῷ ἐνύπνιον, κατεψεύσατο, ὡς οὐ παρὰ χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διός, καὶ τῆς ἀθηνᾶς, οὓς μεθ' ἡμέραν ἐπιορκῶν, νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προλέγειν, ἑβδόμην δ' ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πενθῆσαι, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος, καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβών, ἐβουθύτει, καὶ παρενόμει τὴν μόνην ὁ δείλαιος, καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν, ἀπολέσας, καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἐξετάζω. ὁ γὰρ μισότεκνος, καὶ πατὴρ πονηρός, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα, καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων, οὐδέ ποτε ὑμᾶς περὶ πλείονος ποιήσεται τοὺς ἀλλοτρίους, οὐδέ γε ὁ ἰδίᾳ πονηρός, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημοσίᾳ χρηστός. οὐδ' ὅστις ἐστὶν οἴκοι φαῦλος, οὐδέ ποτ' ἦν ἐν μακεδονίᾳ κατὰ τὴν

ψαντος φιλοκράτους. ὃ δὲ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, κερσοβλέπτην, καὶ τὸν ἐπὶ θράκης τόπον ἔκδοτον ποιῆσαι, καὶ τοῦτ' ἔπραξαν ἕκτῃ φθίνοντος τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός. πρὶν ἐπὶ τὴν ὑστέραν ἀπαίρειν πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους δημοσθένην. ὁ γὰρ μισαλέξανδρος, καὶ μισοφίλιππος ὑμῖν οὗτος ῥήτωρ δὶς ἐπρέσβευσεν ἐν μακεδονίᾳ ἐξὸν μὴ δὲ ἅπαξ. ὁ νυνὶ κελεύων τῶν μακεδόνων καταπτύειν. εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν τὴν τῇ ἕκτῃ λέγω καθεζόμενος βουλευτὴς ὢν ἐκ παρασκευῆς ἔκδοτον κερσοβλέπτην μετὰ φιλοκράτους ἐποίησε. λανθάνει γὰρ ὁ μὲν φιλοκράτης ἐν τῷ ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρεγγράψας. ὁ δ' ἐπιψηφίσας δημοσθένης, ἐν ᾧ γέγραπται ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου ἐν τῇ δε τῇ ἡμέρᾳ τοὺς συνέδρους τῶν συμμάχων. παρὰ δὲ τοῦ κερσοβλέπτου σύνεδρος οὐκ ἐκάθητο. γράψας δὲ τοὺς συνεδρεύοντας ὀμνύναι, τὸν κερσοβλέπτην οὐ συνεδρεύοντα ἐξέκλεισε τῶν ὅρκων. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω ἀνάγνωθί μοι, τίς ἦν ὁ ταῦτα γράψας. καὶ τίς ὁ ταῦτα ἐπιψηφίσας πρόεδρος. ψήφισμα. πρόεδρος. Καλὸν ὦ ἀθηναῖοι, καλὸν ἡ τῶν δημοσίων πραγμάτων φυλακή. ἀκίνητον γάρ ἐστι, καὶ οὐ μεταπίπτει τοῖς αὐτομολοῦσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλ' ἀπέδωκε τῷ δήμῳ, ὁπόταν βούληται συνιδεῖν τοὺς πάλαι μὲν πονηροὺς ἐκ μεταβολῆς δ' ἀξιοῦντας εἶναι χρηστούς. ὑπόλοιπον δέ μοι ἐστὶ τὴν κολακείαν αὐτοῦ διεξελθεῖν.

Δημοσθένης γὰρ ἐνιαυτὸν βουλεύσας, οὐδεμίαν πώποτε φανεῖται πρεσβείαν εἰς προεδρίαν καλέσας.

ἑλλήνων πρεσβείας ἱκανὸν γενέσθαι παρασκευάζοντες, ἔπειτα τὴν τῶν ἑλλήνων εὔνοιαν τῇ πόλει μετὰ κοινοῦ συνεδρίου κτώμενοι, ἵν' εἰ παραβαίνοιντο αἱ συνθῆκαι μὴ μόνοι μηδ' ἀπαράσκευοι πολεμήσαιμεν. ἃ νῦν ἡμᾶς παθεῖν συνέβη διὰ δημοσθένην, ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγματος ἀκούσαντες μαθήσεσθε. Δόγμα συμμάχων. Τούτῳ τῷ δόγματι συνειπεῖν ὁμολογῶ. καὶ πάντες, οἱ ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν δημηγοροῦντες. καὶ ὁ δῆμος ἀπῆλθε τοιαύτην τινὰ δόξαν εἰληφώς, ὡς ἔσται μὲν εἰρήνη. περὶ δὲ συμμαχίας οὐκ ἄμεινον εἴη διὰ τὴν τῶν ἑλλήνων παράκλησιν βουλεύσασθαι. ἔσται δὲ κοινὴ μετὰ τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, νὺξ ἐν μέσῳ, καὶ παρῆμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐνταῦθα δὴ προκαταλαμβάνων δημοσθένης τὸ βῆμα οὐδενὶ τῶν ἄλλων παραλιπὼν λόγον, οὐδὲν ὄφελος ἔφη τῶν χθὲς εἰρημένων εἶναι λόγων, εἰ μὴ ταῦθ' οἱ φιλίππου συμπεισθήσονται πρέσβεις, οὐδὲ γινώσκειν ἔφη τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς συμμαχίας. οὐ γὰρ ἔφη δεῖν, καὶ γὰρ τὸ ῥῆμα μέμνημαι ὡς εἶπε διὰ τὴν ἀηδίαν τοῦ λέγοντος ἅμα καὶ τοῦ ὀνόματος, ἀπορρῆξαι τῆς εἰρήνης τὴν συμμαχίαν. οὐδὲ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀναμένειν μελλήματα. ἀλλ' ἢ πολεμεῖν αὐτούς, ἢ τὴν εἰρήνην ἰδίαν ποιεῖσθαι. καὶ τελευτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα παρακαλέσας ἀντίπατρον ἐρώτημά τι ἠρώτα προειπὼν μὲν ἃ ἐρήσεται. προδιδάξας δέ, ἃ χρὴ κατὰ τῆς πόλεως ἀποκρίνασθαι. καὶ τέλος ταῦτα ἐνίκα τῷ μὲν λόγῳ προβιασαμένου τοῦ δημοσθένους. τὸ δὲ ψήφισμα γρά-

Φιλίππου πρέσβεων τοῖς οὕτω παροῦσι πρέσβεσι, προκαταλαμβάνων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς χρόνους ὑμῶν ὑποτεμνόμενος, καὶ τὸ πρᾶγμα κατασπεύδων, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐπανελθόντων τῶν ὑμετέρων πρέσβεων, ἀλλὰ μόνοι ποιήσησθε τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦτα ὦ ἀθηναῖοι ἧκον οἱ τοῦ φιλίππου πρέσβεις. οἱ δὲ ὑμέτεροι ἀπεδήμουν παρακαλοῦντες τοὺς ἕλληνας ἐπὶ φίλιππον. ἐνταῦθα ἕτερον ψήφισμα νικᾷ δημοσθένης, ἐν ᾧ γράφει μὴ μόνον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ συμμαχίας ὑμᾶς βουλεύσασθαι μὴ περιμείναντας τοὺς πρέσβεις τοὺς ὑμετέρους, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν ἄστει διονύσια τῇ ὀγδόῃ καὶ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν ψηφισμάτων. Ψηφίσματα. ἐπειδὴ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι παρεληλύθει τὰ διονύσια, ἐγίνοντο δὲ αἱ ἐκκλησίαι, ἐν δὲ τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεγνώσθη δόγμα τὸ κοινὸν τῶν συμμάχων, οὗ τὰ κεφάλαια διὰ βραχέων ἐγὼ προερῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγραψαν ὑπὲρ εἰρήνης ὑμᾶς μόνον βουλεύσασθαι, τὸ δὲ τῆς συμμαχίας ὄνομα ὑπερέβησαν, οὐκ ἐπιλελησμένοι, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰρήνην ἀναγκαιοτέραν, ἢ καλλίω ὑπολαμβάνοντες εἶναι. ἔπειτα ἀπήντησαν ὀρθῶς ἰασόμενοι τὸ δημοσθένους δωροδόκημα, καὶ προσέγραψαν ἐν τῷ δόγματι ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν ἑλλήνων ἐν τρισὶ μησὶν εἰς τὴν αὐτὴν στήλην ἀναγεγράφθαι μετ' ἀθηναίων, καὶ μετέχειν τῶν ὅρκων, καὶ τῶν συνθηκῶν. δύο μέγιστα προκαταλαμβάνοντες. πρῶτον μὲν οὖν τὸν χρόνον τὸν τῆς τριμήνου ταῖς τῶν

μετὰ βουλῆς ὑπὸ Δημοσθένους, ἀλλὰ πρὸς Φιλοκράτην,
καὶ Δημοσθένην. εἰκότως οὖν ἅμα μὲν πρεσβεύοντας,
ἅμα δὲ τὰ ψηφίσματα γράφοντας, πρῶτον μὲν, ὅπως
μὴ περιμείνητε οὓς πρέσβεις ἦτε ἐκπεπομφό-
τες, παρακαλοῦντες ἐπὶ Φίλιππον, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ἄλ-
λων ἑλλήνων ἀλλ' ἰδίᾳ ποιήσησθε τὴν εἰρήνην. δεύ-
τερον δ' ὅπως μὴ μόνον τὴν εἰρήνην ἀλλὰ καὶ συμμα-
χίαν εἶναι ψηφιεῖσθε πρὸς Φίλιππον, ἵν' εἴ τινες προσέ-
χοιεν τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ, εἰς τὴν ἐσχάτην ἐμπέ-
σοιεν ἀθυμίαν, ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς μὲν παρακαλοῦν-
τας ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἴκοι δὲ μὴ μόνον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ
συμμαχίαν ἐψηφισμένους ποιεῖσθαι. Τρίτον δὲ, ὅ-
πως κερσοβλέπτης ὁ θρᾴκης βασιλεὺς, μὴ ἔσται ἔνορ-
κος, μήτε μετέσται τῆς συμμαχίας, καὶ τῆς εἰρήνης αὐ-
τῷ. παρηγγέλλετο δὲ ἐπ' αὐτὸν ἤδη στρατιά. καὶ ταῦθ'
ὁ μὲν ἐξωνούμενος οὐκ ἠδίκει. πρὸ γὰρ τῶν ὅρκων, καὶ
τῶν συνθηκῶν ἀνεμέσητον ἦν αὐτῷ πράττειν τὰ συμ-
φέροντα. οἱ δὲ ἀποδόμενοι, καὶ κατακοινωνήσαντες τὰ
τῆς πόλεως ἰσχυρὰ μεγάλης ὀργῆς ἦσαν ἄξιοι.
ὁ γὰρ μισαλέξανδρος νυνὶ φάσκων εἶναι, καὶ τότε μισο-
φίλιππος Δημοσθένης, ὁ τὴν ξενίαν ἐμοὶ προφέρων τὴν
ἀλεξάνδρου, γράφει ψήφισμα τοὺς καιροὺς τῆς πόλεως
ὑφαιρούμενος, ἐκκλησίαν ποιεῖν τοὺς πρυτάνεις τῇ ὀγδόῃ
ἱσταμένου τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ὅτε ἦν τῷ ἀσκλη-
πιῷ ἡ θυσία. καὶ ὁ προαγὼν ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμέρᾳ, ὃ πρό-
τερον οὐδεὶς μέμνηται γενόμενον. τίνα πρόφασιν ποιησά-
μενος. ἵνα φησὶν ἐὰν ἤδη παρῶσιν οἱ τοῦ φιλίππου
πρέσβεις βουλεύσηται ὁ δῆμος ὡς τάχιστα περὶ τῶν πρὸς

πόλει. ἐὰν δὲ ταῦθ' ὑμῖν σαφῶς ἐπιδείξω, δεήσομαι ὑμῶν μετρίαν δέησιν, ἐπινεύσατέ μοι πρὸς θεῶν τὸν πρῶτον τῶν τεττάρων καιρῶν, μὴ καλῶς αὐτὸν πεπολιτεῦσθαι. λέξω δὲ ὅθεν μάλιστα παρακολουθήσετε. ἔγραψε Φιλοκράτης ἐξεῖναι Φιλίππῳ δεῦρο κήρυκας, καὶ πρέσβεις πέμπειν περὶ εἰρήνης, καὶ συμμαχίας. τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐγράφη παρανόμων, ἧκον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι. κατηγόρει μὲν Λυκῖνος ὁ γραψάμενος, ἀπελογεῖτο Φιλοκράτης. συναπελογεῖτο δὲ καὶ Δημοσθένης, ἀπέφυγε Φιλοκράτης. μετὰ ταῦτα ἐπῄει ὁ χρόνος, Θεμιστοκλῆς ἄρχων, ἐνταῦθα εἰσέρχεται βουλευτὴς εἰς τὸ βουλευτήριον Δημοσθένης οὔτε λαχὼν, οὔτε ἐπιλαχὼν, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς πριάμενος. ἵν' εἰς ὑποδοχὴν ἅπαντα, καὶ λέγοι, καὶ πράττοι Φιλοκράτει, ὡς αὐτὸ ἔδειξε τὸ ἔργον. νικᾷ γὰρ ἕτερον ψήφισμα Φιλοκράτης. ἐν ᾧ κελεύει ἑλέσθαι δέκα πρέσβεις, οἵτινες ἀφικόμενοι πρὸς Φίλιππον ἀξιώσουσιν αὐτὸν δεῦρο πρέσβεις αὐτοκράτορας πέμπειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. τούτων εἷς ἦν Δημοσθένης. κἀκεῖθεν ἐπανήκων ἐπαινέτης ἦν τῆς εἰρήνης, καὶ ταὐτὰ τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν ἀπήγγειλε. καὶ μόνος τῶν βουλευτῶν ἔγραψε σπείσασθαι τῷ κήρυκι τῷ ἀπὸ τοῦ Φιλίππου, καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἀκόλουθα γράφων Φιλοκράτει, ὁ μὲν γε τὴν ἐξουσίαν δέδωκε τοῦ δεῦρο κήρυκας, καὶ πρέσβεις πέμπεσθαι. ὁ δὲ, τῇ πρεσβείᾳ σπένδεται. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἤδη μοι σφόδρα προσέχετε τὸν νοῦν, ἐπράττετο γὰρ οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέσβεις τοὺς πολλὰ συκοφαντηθέντας ὕστερον ἐκ

ἤκουσαν συστάντες ἐπὶ τὸ δημόσιον τὸ ὑμέτερον. εἰ δὲ ἐστιν ὑμῶν ἐξαίφνης ἀκούσασιν ἀπιστότερός πως προσπέπτωκεν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἐκείνως τὴν ὑπόλοιπον ποιήσασθε ἀκρόασιν, ὥσπερ ὅταν περὶ χρημάτων ἀνηλωμένων διὰ πολλοῦ χρόνου καθεζόμεθα ἐπὶ τοὺς λογισμοὺς ἐρχόμεθα δήπου ψευδεῖς οἴκοθεν ἐνίοτε δόξας ἔχοντες κατὰ τὸν λογισμόν· ἀλλ' ὅμως ἐπειδὰν ὁ λογισμὸς συγκεφαλαιωθῇ, οὐδεὶς ὑμῶν ἐστιν οὕτω δύσκολος τὴν φύσιν, ὅς τις οὐκ ἀπέρχεται προσομολογήσας, καὶ ἐπινεύσας ἀληθὲς εἶναι, ὅ, τι ἂν αὐτὸς ὁ λογισμὸς αἱρῇ. οὕτω καὶ νῦν τὴν ἀκρόασιν ποιήσασθε, εἴ τινες ὑμῶν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν χρόνων ἥκουσιν οἴκοθεν τοιαύτην ἔχοντες τὴν δόξαν. ὡς ἄρα ὁ δημοσθένης οὐδὲν πώποτε εἴρηκεν ὑπὲρ φιλίππου συστὰς μετὰ φιλοκράτους ὅς τις οὕτω διάκειται μήτε ἀπογνώτω μηδέν, μήτε καταγνώτω πρὶν ἀκούσῃ. οὐ γὰρ δίκαιον, ἀλλ' ἐὰν ἐμοῦ διὰ βραχέων ἀκούσητε ὑπομιμνήσκοντος τοὺς καιρούς, καὶ τὸ ψήφισμα παρεχομένου ὃ μετὰ φιλοκράτους ἔγραψε δημοσθένης, ἐὰν αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας λογισμὸς ἐγκαταλαμβάνῃ τὸν δημοσθένην, πλείω μὲν γεγραφότα ψηφίσματα μετὰ φιλοκράτους περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης, καὶ συμμαχίας, καθ' ὑπερβολὴν δὲ αἰσχύνης κεκολακευκότα φίλιππον, καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου πρέσβεις οὐκ ἀναμείναντα, αἴτιον δὲ γεγονότα τῷ δήμῳ τοῦ μὴ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, ἔκδοτον δὲ φιλίππῳ πεποιηκότα κερσοβλέπτην τὸν θρᾴκης βασιλέα, ἄνδρα φίλον, καὶ σύμμαχον τῇ

καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ὅσοι δὴ ἔξωθεν περιεστᾶσι, καὶ τῶν ἑλλήνων ὅσοις ἐπιμελὲς γέγονεν ἐπακούειν τῆσδε τῆς κρίσεως. ὁρῶ δὲ οὐκ ὀλίγους παρόντας, ἀλλ' ὅσους οὐδεὶς πώποτε μέμνηται πρὸς ἀγῶνα δημόσιον παραγενομένους, ἀποκρίνομαι, ὅτι ἁπάντων τῶν τεττάρων καιρῶν κατηγορήσω, οὓς σὺ διαιρεῖ. κἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, καὶ οἱ δικασταὶ ἐξ ἴσου ἡμῶν ἀκούσωσι, κἀγὼ δυνῶμαι ἀπομνημονεῦσαι, ἃ σοι σύνοιδα πάνυ προσδοκῶ ἀποδείξειν τοῖς δικασταῖς τῆς μὲν σωτηρίας τῇ πόλει τοὺς θεοὺς αἰτίους γεγενημένους, καὶ τοὺς φιλανθρώπως καὶ μετρίως τοῖς τῆς πόλεως πράγμασι χρησαμένους, τῶν δὲ ἀτυχημάτων ἁπάντων δημοσθένην αἴτιον γεγενημένον, καὶ χρήσομαι τῇ τοῦ λόγου τάξει ταύτῃ, ἣν τοῦτον πυνθάνομαι ποιεῖσθαι μέλλειν. λέξω δὲ πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου καιροῦ, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτον περὶ τοῦ ἐφεξῆς, καὶ τέταρτον περὶ τῶν νῦν καθεστηκότων πραγμάτων, καὶ δὴ ἐπανάγω ἐμαυτὸν ἐπὶ τὴν εἰρήνην, ἣν σὺ καὶ φιλοκράτης ἐγράψατε.

ὑμῖν γὰρ ἐξεγένετο ἂν ὦ ἀθηναῖοι τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρήνην ποιήσασθαι μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων, εἴ τινες ὑμᾶς εἴασαν περιμεῖναι τὰς πρεσβείας, ἃς ἦτε ἐκπεπομφότες, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν ἑλλάδα παρακαλοῦντες ἐπὶ φίλιππον μετέχειν ἑλληνικοῦ συνεδρίου καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου παρ' ἑκόντων τῶν ἑλλήνων ἀπολαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τούτων ἀπεστερήθητε διὰ δημοσθένην, καὶ φιλοκράτην, καὶ τὰς τούτων δωροδοκίας, ἃς ἐδωροδό-

στεφάνῳ στεφανοῦσθαι, ἢ ψέγεσθαι, καὶ σὲ τὸν ψευδῆ, καὶ παράνομα τολμῶντα γράφειν, πότερα χρὴ καταφρονεῖν τῶν δικαστηρίων, ἢ δίκην τῇ πόλει διδόναι. Περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων πειράσομαι σαφέστερον εἰπεῖν. καὶ γὰρ πυνθάνομαι μέλλειν δημοσθένην, ἐπειδὰν αὐτῷ ὁ λόγος ἀποδοθῇ, καταριθμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄρα τῇ πόλει τέτταρες ἤδη γεγένηνται καιροί, ἐν οἷς αὐτὸς πεπολίτευται. ὧν ἕνα μὲν καὶ πρῶτον, ὡς ἔγωγε ἀκούω, καταλογίζεται ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πρὸς φίλιππον ὑπὲρ ἀμφιπόλεως ἐπολεμοῦμεν. τοῦτον δ' ἀφορίζεται τὸν χρόνον τῇ γενομένῃ εἰρήνῃ, καὶ συμμαχίᾳ, ἣν φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος ἔγραψε, καὶ αὐτὸς οὗτος μετ' ἐκείνου, ὡς ἐγὼ δείξω. δεύτερον δὲ καιρόν φησι γενέσθαι ὃν ἤγομεν χρόνον τὴν εἰρήνην δηλονότι μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐν ᾗ καταλύσας τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην τῇ πόλει ὁ αὐτὸς ῥήτωρ ἔγραψε τὸν πόλεμον. τρίτον δὲ, ὃν ἐπολεμοῦμεν χρόνον μέχρι τῆς ἀτυχίας τῆς ἐν χαιρωνείᾳ. τέταρτον δὲ τὸν νῦν παρόντα καιρόν.

ταῦτα δὲ καταριθμησάμενος, ὡς ἀκούω μέλλει με καλεῖν, καὶ ἐπερωτᾶν ὁποίου τούτων τῶν τεττάρων αὐτοῦ καιρῶν κατηγορῶ. καὶ πότε αὐτὸν οὐ τὰ βέλτιστα φημὶ τῷ δήμῳ πεπολιτεῦσθαι κἂν μὴ θέλω ἀποκρίνασθαι, ἀλλ' ἐγκαλύπτωμαι, καὶ ἀποδιδράσκω, ἐκκαλύψειν μέ φησι προσελθὼν, καὶ ἄξειν ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἀναγκάσειν, ἀποκρίνασθαι. ἵν' οὖν μήθ' οὗτος ἰσχυρίζηται ὑμεῖς τε προειδῆτε, ἐγώ τε ἀποκρίνομαι ἐναντίον σοι τῶν δικαστῶν δημόσθενες,

μοι μάλιστα ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς δημοσίοις ψη-
φίσμασι. τῷ δ' ἀπολογουμένῳ τοὐναντίον τοῦτο
δεικτέον ἐστίν. ὑμεῖς δ' ὑμῖν ἔσεσθε τῶν λόγων κριταί.
ἔχει δ' οὕτως. ἐγὼ τὸν μὲν βίον τοῦ δημοσθένους ἐξε-
τάζειν μακροτέρου λόγου ἔργον ἡγοῦμαι εἶναι. τί γὰρ
δεῖ νῦν ταῦτα λέγειν, ἢ τὰ περὶ τὴν τοῦ τραύμα-
τος γραφὴν αὐτῷ συμβεβηκότα, ὅτ' ἐγράψατο εἰς ἄ-
ρειον πάγον δημομέλη τὸν παιανιέα, ἀνεψιὸν ὄντα ἑ-
αυτῷ, καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἐπιτομήν. ἢ τὰ περὶ τὴν
κηφισοδότου στρατηγίαν, καὶ τὸν τῶν νεῶν ἔκπλουν τὸν
εἰς ἑλλήσποντον. ὅτε εἷς ὢν τῶν τριηράρχων δημοσθέ-
νης, καὶ περιάγων τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τῆς νεώς, καὶ συσσι-
τῶν, καὶ συνθύων, καὶ συσπένδων, καὶ τούτων ἀξιωθεὶς
διὰ τὸ πατρικὸς αὐτῷ φίλος εἶναι, οὐκ ὤκνησεν ἀπὸ εἰσαγ-
γελίας αὐτοῦ κρινομένου περὶ θανάτου κατήγορος γε-
νέσθαι. καὶ ταῦτα ἤδη τὰ περὶ μειδίαν, καὶ τοὺς κον-
δύλους, οὓς ἔλαβεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ χορηγὸς ὤν. καὶ ὡς
ἀπέδοτο τριάκοντα μνῶν ἅμα τε τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν,
καὶ τὴν τοῦ δήμου καταχειροτονίαν, ἣν ἐν διονύσου κα-
τεχειροτόνησε μειδίου, ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ, καὶ
τἄλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσεσθαι, οὐ προδιδοὺς
ὑμᾶς, οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνο
φοβούμενος, μή μοι παρ' ὑμῶν ἀπαντήσῃ τὸ δοκεῖν
μὲν ἀληθῆ λέγειν. ἀρχαῖα δέ, καὶ λίαν ὁμολογούμενα.

Καίτοι ὦ κτησιφῶν, ὅτῳ τὰ μέγιστα τῶν αἰσχρῶν
οὕτως ἐστὶ πιστά, καὶ γνώριμα τοῖς ἀκούουσιν ὥς τὸν κα-
τήγορον μὴ δοκεῖν ψευδῆ λέγειν, ἀλλὰ παλαιά, καὶ
λίαν προσωμολογημένα, πότερα αὐτὸν δεῖ χρυσῷ

ἡ πόλις ἡ βουλομένη ἵνα τῶν ἡμετέρων στεφανῶν πρέσβεις πέμψασα, δεηθῇ τοῦ δήμου, ἵνα κηρυττόμενος μείζω χάριν εἰδῇ τῶν στεφανούντων ὑμῖν, ἢ τοῖς στεφανοῦσιν, ὅτι κηρῦξαι ἐπετρέψατε. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω τῶν νόμων αὐτῶν ἀκούσατε. Νόμοι. ἐπειδὰν τοίνυν ἐξαπατῶντες ὑμᾶς λέγωσιν, ὡς προσγέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ἐξεῖναι στεφανοῦν ἐὰν ψηφίσηται ὁ δῆμος, ἀπομνημονεύετε αὐτοῖς ὑποβάλλειν. ναί, εἴγε σέ τις ἄλλη πόλις στεφανοῖ. εἰ δὲ ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων ἀποδέδεικτό σοι τόπος, ὅπου δεῖ τοῦτο γίγνεσθαι, ἀπείρηταί σοι ἔξω τῆς ἐκκλησίας μὴ κηρύττεσθαι. τὸ γὰρ ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, ὅ,τι ἐστὶν, ὅλην τὴν ἡμέραν λέγε. οὐ γὰρ ἀποδείξεις ὡς ἔννομα γέγραφας. ἔστι δὲ ὑπόλοιπόν μοι μέρος τῆς κατηγορίας, ἐφ᾽ ᾧ μάλιστα σπουδάζω. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἡ πρόφασις, δι᾽ ἣν αὐτὸν ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι. λέγει γὰρ οὕτως ἐν τῷ ψηφίσματι. καὶ τὸν κήρυκα ἀναγορεύειν ἐν τῷ θεάτρῳ πρὸς τοὺς ἕλληνας, ὅτι στεφανοῖ αὐτὸν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι διατελεῖ λέγων, καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ. ἁπλοῦς δὴ παντάπασιν ὁ μετὰ ταῦτα ἡμῖν λόγος γίνεται καὶ ὑμῖν ἀκούσασι κρῖναι εὐμαθής. δεῖ γὰρ δήπου τὸν μὲν κατηγοροῦντα ἐμὲ τοῦθ᾽ ὑμῖν ἐπιδεικνῦναι, ὡς εἰσὶν οἱ κατὰ δημοσθένους ἔπαινοι ψευδεῖς. καὶ ὡς οὔτ᾽ ἤρξατο λέγειν τὰ βέλτιστα. οὔτε νῦν διατελεῖ πράττων τὰ συμφέροντα τῷ δήμῳ. κἂν τοῦτ᾽ ἐπιδείξω, δικαίως δήπου τὴν γραφὴν ἁλώσεται κτησιφῶν. ἅπαντες γὰρ ἀπαγορεύουσιν οἱ νό

βουλῆς στεφανουμένοις, εἰς τὸ βουλευτήριον ἀναῤῥηθῆναι, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τοῖς δ' ὑπὸ τῶν δημοτῶν στεφανουμένοις, καὶ φυλετῶν ἀπείπῃ μὴ κηρύττεσθαι τοῖς τραγῳδοῖς, ἵνα μηδεὶς ἐρανίζων στεφάνους, καὶ κηρύγματα ψευδῆ φιλοτιμίαν κτᾶται. προσαπείπῃ δὲ ἐν τῷ νόμῳ μηδὲ ὑπὸ ἄλλου μηδενὸς ἀνακηρύττεσθαι ἀπούσης βουλῆς, καὶ δήμου, καὶ φυλετῶν, καὶ δημοτῶν, ὅταν δέ τις ταῦτα ἀφέλῃ, τί τὸ καταλειπόμενόν ἐστι, πλὴν οἱ ξενικοὶ στέφανοι. ὅτι ἢ ἀληθῆ λέγω, μέγα σημεῖον ὑμῖν τούτου ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων ἐπιδείξω. Αὐτὸν γὰρ χρυσοῦν στέφανον, ὃς ἂν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν ἄστει ἀναῤῥηθῇ, ἱερὸν εἶναι τῆς ἀθηνᾶς κελεύει ὁ νόμος. ἀφελόμενος τὸν στεφανούμενον, καί τοι, τίς ἂν ὑμῶν τολμήσειε τοσαύτην ἀνελευθερίαν καταγνῶναι τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων; μὴ γὰρ ὅτι πόλις, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἰδιώτης οὐδεὶς οὕτως ἀγεννὴς γένοιτο. ὥστε ὃν αὐτὸς ἔδωκε στέφανον ἅμα ἀνακηρύττειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ καθιεροῦν, ἀλλ' οἶμαι διὰ τὸ ξενικὸν εἶναι τὸν στέφανον, καὶ καθιέρωσις γίγνεται, ἵνα μηδεὶς ἀλλοτρίαν εὔνοιαν περὶ πλείονος ποιούμενος τῆς πατρίδος χείρων γένηται τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναῤῥηθέντα στέφανον οὐδεὶς καθιεροῖ. ἀλλ' ἔξεστι κεκτῆσθαι, ἵνα μὴ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου ἔχοντες ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸ ὑπόμνημα μηδέποτε κακοὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸν δῆμον γίνωνται, καὶ διὰ τοῦτο προσέθηκεν ὁ νομοθέτης μὴ κηρύττεσθαι τὸν ἀλλότριον στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν μὴ ψηφίσηται ὁ δῆμος, ἵν'

ταῖς ἔξω πόλεσι διεπράττοντο ἀναγορεύεσθαι, ὅτι στεφανοῖ αὐτὸν ὁ δῆμος, εἰ οὕτω τύχοι ὁ τῶν ῥοδίων, ἢ χίων ἢ καὶ ἄλλης τινὸς πόλεως ἕνεκα ἀρετῆς, καὶ ἀνδραγαθίας. καὶ ταῦτα ἔπραττον, οὐχ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς ὑμετέρας στεφανούμενοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δήμου πείσαντες ὑμᾶς, καὶ μετὰ ψηφίσματος πολλὴν χάριν καταθέμενοι, ἀλλ' αὐτοὶ προελόμενοι ἄνευ δόγματος ὑμετέρου. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου συνέβαινε τοὺς μὲν θεατάς, καὶ τοὺς χορηγοὺς καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐνοχλεῖσθαι. τοὺς δὲ ἀνακηρυττομένους ἐν τῷ θεάτρῳ, μείζοσι τιμᾶσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων. τοῖς μὲν γὰρ ἀπεδέδεικτο τόπος ἡ ἐκκλησία, ἐν ᾗ χρῆν στεφανοῦσθαι, καὶ ἀπείρητο ἄλλοθι μηδαμοῦ κηρύττεσθαι. οἱ δέ, ἀνηγορεύοντο ἐναντίον ἁπάντων τῶν ἑλλήνων, κἀκεῖνοι μὲν μετὰ ψηφίσματος πείσαντες ὑμᾶς, οὗτοι δ' ἄνευ ψηφίσματος. Συνιδὼν δή τις ταῦτα νομοθέτης τίθησι νόμον οὐδὲν ἐπικοινωνοῦντα τῷ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων νόμῳ. οὔτε λύσας ἐκεῖνον, οὐδὲ γὰρ ἡ ἐκκλησία ἠνοχλεῖτο, ἀλλὰ τὸ θέατρον, οὔτε ἐναντίον τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις τιθείς. οὐ γὰρ ἔξεστιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄνευ ψηφίσματος ὑμετέρου στεφανουμένων ὑπὸ τῶν φυλετῶν, καὶ δημοτῶν, καὶ περὶ τῶν τοὺς οἰκέτας ἀπελευθερούντων, καὶ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων, καὶ διαρρήδην ἀπαγορεύει μήτε οἰκέτην ἀπελευθεροῦν ἐν τῷ θεάτρῳ, μήτε ὑπὸ τῶν φυλετῶν, ἢ δημοτῶν ἀναγορεύεσθαι στεφανούμενον, μήθ' ὑπ' ἄλλου φησὶ μηδενός, ἢ ἄτιμον εἶναι τὸν κήρυκα. ὅταν οὖν ἀποδείξῃ τοῖς μὲν ὑπὸ τῆς

τοὺς νόμους ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, καὶ σκεψαμένους,
εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νόμῳ, ἢ ἄκυρος
ἐν τοῖς κυρίοις, ἢ εἴ που εἰσὶ νόμοι πλείους ἑνὸς ἀνα-
γεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως, κἄν τι τοιοῦτον
εὑρίσκωσιν, ἀναγεγραφότας ἐν σανίσιν, ἐκτιθέναι
κελεύει πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων. τοὺς δὲ πρυτάνεις
ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐπιγράψαντας νομοθέτας, τὸν δ'
ἐπιστάτην τῶν προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ
δήμῳ, καὶ τοὺς μὲν, ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ, κατα-
λείπειν. ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, καὶ μὴ πλείους ἑκάστης
πράξεως. καί μοι λέγε τοὺς νόμους. Νόμοι. εἰ τοί-
νυν ὦ ἀθηναῖοι ἀληθὴς ἦν ὁ παρὰ τούτων λόγος, καὶ
ἦσαν δύο κείμενοι νόμοι περὶ τῶν κηρυγμάτων ἐξ ἀ-
νάγκης οἶμαι τῶν μὲν θεσμοθετῶν ἐξευρόντων, τῶν δὲ
πρυτάνεων ἀποδόντων τοῖς νομοθέταις, ἀνῄρητ' ἂν ὁ
ἕτερος τῶν νόμων. ἤτοι ὁ τὴν ἐξουσίαν δεδωκὼς ἀνει-
πεῖν, ἢ ὁ ἀπαγορεύων. ὁπότε δὲ μηδὲν τούτων γεγένη-
ται, φανερῶς δήπου ἐξελέγχονται οὐ μόνον ψευδῆ λέ-
γοντες, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀδύνατα γενέσθαι, ὅθεν δὲ
δὴ τὸ ψεῦδος τοῦτο ἐπιφέρουσιν, ἐγὼ διδάξω ὑμᾶς·
προειπὼν ὧν ἕνεκα οἱ νόμοι ἐτέθησαν, οἱ περὶ τῶν ἐν
τῷ θεάτρῳ κηρυγμάτων. Γιγνομένων γὰρ τῶν ἐν ἄ-
στει τραγῳδῶν, ἀνεκήρυττόν τινες οὐ πείσαντες τὸν
δῆμον, οἱ μὲν, ὅτι στεφανοῦνται ὑπὸ τῶν φυλετῶν,
ἕτεροι δὲ ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἄλλοι δέ τινες ὑποκη-
ρυξάμενοι, τοὺς αὑτῶν οἰκέτας ἀφίεσαν ἀπελευθέρους,
μάρτυρας τῆς ἀπελευθερίας τοὺς ἕλληνας ποιούμενοι.
ὃ δ' ἦν ἐπιφθονώτατον, προξενίας τινὲς εὑρημένοι ἐν

σθαι, καὶ προερῶ ὑμῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. οὗτοι γὰρ ὡς μὲν δὴ ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττειν ἔξω τῆς ἐκκλησίας, οὐχ ἕξουσι λέγειν· οἴσουσι δ' εἰς τὴν ἀπολογίαν τὸν Διονυσιακὸν νόμον, καὶ χρήσονται τοῦ νόμου μέρει τινὶ κλέπτοντες τὴν ἀκρόασιν ὑμῶν, καὶ παρέξονται νόμον οὐδὲν προσήκοντα τῇδε τῇ γραφῇ, καὶ λέξουσι, ὡς εἰσὶ τῇ πόλει δύο νόμοι κείμενοι περὶ τῶν κηρυγμάτων, εἷς μὲν, ὃν νῦν ἐγὼ παρέχομαι, διαρρήδην ἀπαγορεύοντα τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον, μὴ κηρύττεσθαι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ἕτερον δὲ εἶναι νόμον φάσουσιν ἐναντίον τούτῳ, τὸν δεδωκότα ἐξουσίαν ποιεῖσθαι τὴν ἀνάρρησιν τοῦ στεφάνου τραγῳδοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν ψηφίσηται ὁ δῆμος, κατὰ δὴ τοῦτον τὸν νόμον φήσουσι γεγραφέναι τὸν Κτησιφῶντα. ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς τούτων τέχνας παρέξομαι συνηγόρους τοὺς νόμους, τοὺς ὑμετέρους. ὅπερ διατελῶ σπουδάζων παρὰ πᾶσαν τὴν κατηγορίαν. εἰ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, καὶ τοιοῦτον ἔθος παραδέδυκεν ὑμῶν εἰς τὴν πολιτείαν, ὥστε ἀκύρους νόμους ἐν τοῖς κυρίοις ἀναγεγράφθαι καὶ δύο περὶ μιᾶς πράξεως ὑπεναντίους ἀλλήλοις. τί ἂν ἔτι ταύτην εἴποι τις εἶναι τὴν πολιτείαν, ἐν ᾗ ταὐτὰ προστάττουσιν οἱ νόμοι ποιεῖν, καὶ μὴ ποιεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχει ταῦτα οὕτως, μήθ' ὑμεῖς ποτε εἰς τοσαύτην ἀταξίαν τῶν νόμων προβαίητε. οὔτε ἠμέληται περὶ τῶν τοιούτων τῷ νομοθέτῃ τῷ τὴν δημοκρατίαν καταστήσαντι, ἀλλὰ διαρρήδην προστέτακται τοῖς θεσμοθέταις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ

ὑμεῖς δὲ ὀμωμόκατε κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι, ὁ δὲ ῥήτωρ γέγραφε τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν, καὶ προσθεὶς, ἐπειδὰν δῷ λόγον, καὶ εὐθύνας, ἐγὼ δὲ ἐξελέγξω τὸ παράνομον, μάρτυρας ἅμα τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ τοὺς ἀντιδίκους παρεχόμενος. πῶς οὖν ἄν τις περιφανέστερον ἐπιδείξειεν ἄνθρωπον παρανομώτατα γεγραφότα; ὡς τοίνυν καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ στεφάνου παρανόμως ἐν τῷ ψηφίσματι κελεύει γίνεσθαι, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς διδάξω. ὁ γὰρ νόμος διαρρήδην κελεύει, ἐὰν μὲν τινα στεφανοῖ ἡ βουλὴ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνακηρύττεσθαι, ἐὰν δὲ ὁ δῆμος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ. καί μοι λέγε τὸν νόμον.

Νόμος. Οὗτος ὁ νόμος ὦ ἀθηναῖοι, καὶ μάλα καλῶς ἔχει. οὐ γάρ οἶμαι ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα σεμνύνεσθαι πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἀλλ' ἀγαπᾶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τιμώμενον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ μὴ ἐργολαβεῖν ἐν τοῖς κηρύγμασιν. ὁ μὲν νομοθέτης οὕτως. ὁ δὲ κτησιφῶν, πῶς; ἀναγίνωσκε τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα.

ἀκούετε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης κελεύει ἐν τῷ δήμῳ ἐν πνυκὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνακηρύττειν, τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον, ἄλλοθι δὲ, μηδαμοῦ, κτησιφῶν δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ οὐ τοὺς νόμους μόνον ὑπερβὰς, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον μετενεγκὼν, οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ τραγῳδῶν ἀγωνιζομένων καινῶν, οὐδ' ἐναντίον τοῦ δήμου, ἀλλ' ἐναντίον τῶν ἑλλήνων, ἵν' ἡμῖν συνειδῶσιν, οἷον ἄνδρα τιμῶμεν; οὕτω τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφὼς παραταχθεὶς μετὰ δημοσθένους ἐποίσει τέχνας τοῖς νόμοις, ἃς ἐγὼ δηλώ-

σω, καὶ

ψηφίσματα. καί, ἀλλ' ἀντιδιαπλέκει πρὸς τοῦτο εὐθέως λέγων, ὡς οὐκ ἔλαχε τειχοποιός, οὐκ ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ περὶ τούτου δημοσθένης μὲν, καὶ κτησιφῶν πολὺν ποιήσονται λόγον. ὁ δὲ γνόμενος βραχύς, καὶ σαφής, καὶ ταχὺ λύων τὰς τούτων τέχνας, μικρὰ δὲ ὑμῖν ὑπὲρ αὐτῶν πρῶτον προειπεῖν βούλομαι. ἔστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς εἴδη τρία. ὧν ἓν μὲν καὶ πᾶσι φανερώτατον, οἱ κληρωτοί, καὶ οἱ χειροτονητοὶ ἄρχοντες. δεύτερον δέ, ὅσοι τι διαχειρίζουσι τῶν τῆς πόλεως ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας, καὶ οἱ τῶν δημοσίων ἔργων ἐπιστάται. Τρίτον δ' ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι αἱρετοὶ ἡγεμονίας δικαστηρίων λαμβάνουσι, καὶ τούτους ἄρχειν δοκιμασθέντας. ἐπειδὰν δ' ἀφέλῃ τις τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου κεχειροτονημένους, καὶ τοὺς κληρωτοὺς ἄρχοντας, καταλείπεται, οὓς αἱ φυλαί, καὶ αἱ τριττύες, καὶ οἱ δῆμοι ἐξ ἑαυτῶν αἱροῦνται τὰ δημόσια χρήματα διαχειρίζειν, τούτους αἱρετοὺς ἄρχοντας εἶναι. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν ὥσπερ νῦν ἐπιταχθῇ τι ταῖς φυλαῖς, ἢ τάφρους ἐξεργάζεσθαι, ἢ τριήρεις ναυπηγεῖσθαι. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων μαθήσεσθε. Νόμοι. ἀναμνήσθητε δὴ τοὺς προειρημένους λόγους, ὅτι, ὁ μὲν νομοθέτης τοὺς ἐκ τῶν φυλῶν ἄρχειν κελεύει δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἡ δὲ πανδιονὶς φυλὴ ἄρχοντα, καὶ τειχοποιὸν ἀπέδειξε δημοσθένην. ὃς ἐκ τῆς διοικήσεως εἰς ταῦτα ἔχει, μικροῦ δεῖν δέκα τάλαντα. ἕτερος δὲ ἀπαγορεύει νόμος ἀρχὴν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦν.

τονητὸς τῇ πόλει. ὃς καθ᾽ ἑκάστην πρυτανείαν ἀπελογίζετο τὰς προσόδους τῷ δήμῳ. διὰ δὲ τὴν πρὸς εὔβουλον γενομένην πίστιν, ὑμῖν οἱ ἐπὶ τὸ θεωρικὸν κεχειροτονημένοι, ἦρχον μὲν πρὶν ἢ τὸν ἡγήμονος νόμον γενέσθαι τὴν τοῦ ἀντιγραφέως ἀρχὴν, ἦρχον δὲ τὴν τῶν ἀποδεκτῶν καὶ νεωρίων ἀρχήν. καὶ σκευοθήκην ᾠκοδόμουν. ἦσαν δὲ καὶ ὁδοποιοὶ, καὶ σχεδὸν τὴν ὅλην διοίκησιν εἶχον τῆς πόλεως, καὶ οὐ κατηγορῶν αὐτῶν, οὐδ᾽ ἐπιτιμῶν λέγω, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὑμῖν ἐνδείξασθαι βούλομαι, ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης ἐάν τις μιᾶς ἀρχῆς τῆς ἐλαχίστης ὑπεύθυνος ᾖ, τοῦτον οὐκ ἐᾷ, πρὶν ἂν λόγους, καὶ εὐθύνας δῷ, στεφανοῦν. ὁ δὲ κτησιφῶν δημοσθένην τὸν συλλήβδην ἁπάσας τὰς ἀθήνησιν ἀρχὰς ἄρχοντα, οὐκ ὤκνησε γράψαι στεφανῶσαι. ὡς τοίνυν καὶ τὴν τῶν τειχοποιῶν ἀρχὴν ἦρχεν, ὅθ᾽ οὗτος τὸ ψήφισμα ἔγραψε, καὶ τὰ δημόσια χρήματα διεχείριζε, καὶ ἐπιβολὰς ἐπέβαλλε, καθάπερ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, καὶ δικαστηρίων ἡγεμονίας ἐλάμβανε, τούτων ὑμῖν αὐτὸν δημοσθένην, καὶ κτησιφῶντα μάρτυρας παρέξομαι. ἐπὶ γὰρ χαιρώνδου ἄρχοντος θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ φθίνοντος ἐκκλησίας οὔσης, ἔγραψε ψήφισμα δημοσθένης, ἀγορὰν ποιῆσαι τῶν φυλῶν σκιῤῥοφοριῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, καὶ τρίτῃ, καὶ ἐπέταξεν ἐν τῷ ψηφίσματι ἑκάστης τῶν φυλῶν ἑλέσθαι τοὺς ἐπιμελησομένους τῶν ἔργων ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ταμίας, καὶ μάλα ὀρθῶς, ἵν᾽ ἡ πόλις ἔχῃ ὑπεύθυνα σώματα. παρ᾽ ὧν ἔμελλε τῶν ἀνηλωμένων λόγον ἀπολήψεσθαι. καί μοι λέγε τὰ ψηφίσματα.

τῶν νόμων. ΝΟΜΟΙ. ὅταν τοίνυν μάλιστα θρασύνηται δημοσθένης λέγων, ὡς διὰ τὴν ἐπίδοσιν οὐκ ἔστιν ὑπεύθυνος, ἐκεῖνο αὐτῷ ὑποβάλλετε, οὐκοῦν ἐχρῆν σε ὦ δημόσθενες ἐᾶσαι τὸν τῶν λογιστῶν κήρυκα κηρῦξαι τὸ πάτριον καὶ ἔννομον κήρυγμα τοῦτο, τίς βούλεται κατηγορεῖν, ἔασον ἀμφισβητῆσαί σοι τὸν βουλόμενον τῶν πολιτῶν, ὡς οὐκ ἐπιδέδωκας, ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν, ὧν ἔχεις εἰς τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίαν μικρὰ κατέθηκας δέκα τάλαντα εἰς ταῦτα ἐκ τῆς πόλεως εἰληφώς. μὴ ἅρπαζε τὴν φιλοτιμίαν. μὴ δὲ ἐξαιροῦ τῶν δικαστῶν τὰς ψήφους ἐκ τῶν χειρῶν. μὴ δ' ἔμπροσθεν τῶν νόμων ἀλλ' ὕστερος πολιτεύου. ταῦτα γὰρ ὀρθοῖ τὴν δημοκρατίαν. πρὸς μὲν οὖν τὰς κενὰς προφάσεις, ἃς οὗτοι προφασιοῦνται μέχρι δεῦρο εἰρήσθω μοι. ὅτι δ' ὄντως ἦν ὑπεύθυνος ὁ δημοσθένης, ὅθ' οὗτος εἰσήνεγκε τὸ ψήφισμα, ἄρχων μὲν τὴν ἐπὶ τῶν θεωρικῶν ἀρχήν. ἄρχων δὲ τὴν τῶν τειχοποιῶν οὐδετέρας δέ πω τῶν ἀρχῶν τούτων λόγον ὑμῖν οὐδ' εὐθύνας δεδωκώς. ταῦτ' ἤδη πειράσομαι ὑμᾶς διδάσκειν ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων. καί μοι ἀνάγνωθι ἐπὶ τίνος ἄρχοντος, καὶ ποίου μηνός, καὶ ἐν τίνι ἡμέρᾳ, καὶ ἐν ποίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθη δημοσθένης. τὴν ἀρχὴν τὴν ἐπὶ τῶν θεωρικῶν, ὅτι μεσοῦντα τὴν ἀρχήν, ἔγραψεν αὐτὸν στεφανοῦν. ἀναγίνωσκε. ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ.

Οὐκοῦν εἰ μηδὲν ἔτι περαιτέρω τούτου δείξαιμι, δικαίως ἂν ἁλίσκοιτο κτησιφῶν. αἱρεῖ γὰρ αὐτὸν οὐχ ἡ κατηγορία ἡ ἐμή, ἀλλὰ τὰ δημόσια γράμματα. πρότερον μὲν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἀντιγραφεὺς ἦν χειρο-

τὴν βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ. ἐγγράφειν πρὸς τοὺς λογιστὰς ὁ νόμος κελεύει λόγον, καὶ εὐθύνας διδόναι καὶ τὴν ἐκεῖ σκυθρωπῶν, καὶ τῶν μεγίστων κύριον ἄγει ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ψῆφον. οὐκ ἄρα στεφανωθήσεται ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου, οὐδὲ γὰρ πάτριον αὐτοῖς ἐστίν. οὐκ ἄρα φιλοτιμοῦνται. πάνυ γε. ἀλλ' οὐκ ἀγαπῶσιν, ἐάν τις παρ' αὐτοῖς μὴ ἀδικῇ. ἀλλ' ἐάν τις ἐξαμαρτάνῃ, κολάζουσιν. οἱ δὲ ὑμέτεροι ῥήτορες τρυφῶσι. πάλιν τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ὑπεύθυνον πεποίηκεν ὁ νομοθέτης. καὶ οὕτως ἰσχυρῶς ἀπιστεῖ τοῖς ὑπευθύνοις, ὥστ' εὐθέως ἀρχόμενος τῶν νόμων λέγει. ἀρχὴν ὑπεύθυνόν φησι μὴ ἀποδημεῖν. ὦ ἡράκλεις, ὑπολάβοι ἄν τις, ὅτι ἦρξα μὴ ἀποδημήσω; ἵνα γε μὴ προλαβὼν χρήματα τῆς πόλεως, ἢ πράξεις, δρασμῷ χρήσῃ. πάλιν ὑπεύθυνον οὐκ ἐᾷ τὴν οὐσίαν καθιεροῦν. οὐδὲ ἀνάθημα ἀναθεῖναι. οὐδὲ ἐκποίητον γενέσθαι. οὐδὲ διαθέσθαι τὰ ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἄλλα πολλά. ἐνὶ δὲ λόγῳ ἐνεχυράζει τὰς οὐσίας ὁ νομοθέτης, τὰς τῶν ὑπευθύνων, ἕως ἂν λόγον ἀποδῶσι τῇ πόλει. ναί. ἀλλ' ἔστι τις ἄνθρωπος, ὃς οὔτε εἴληφεν οὐδὲν τῶν δημοσίων, οὔτ' ἀνήλωκε, προσῆλθε δὲ πρός τι τῶν κοινῶν, καὶ τοῦτον ἀποφέρειν κελεύει λόγον πρὸς τοὺς λογιστάς, καὶ πῶς ὅ γε μηδὲν λαβὼν, μὴ δ' ἀναλώσας ἀποίσει λόγον τῇ πόλει, αὐτὸς ὑποβάλλει, καὶ διδάσκει ὁ νόμος, ἃ χρὴ γράφειν. κελεύει γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἐγγράφειν. ὅτι οὔτ' ἔλαβον οὐδὲν τῶν τῆς πόλεως, οὔτ' ἀνήλωσα. ἀνεύθυνον δὲ καὶ ἀζήτητον, καὶ ἀνεξέταστον οὐδέν ἐστι τῶν ἐν τῇ πόλει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, αὐτῶν ἀκούσατε.

καὶ τὸν νόμον. ὅταν δὲ ἑτέραν μὲν φωνὴν ἀφίησιν
ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τοῦ νόμου δικαίῳ χρὴ
διδόναι τὴν ψῆφον, οὐ τῇ τοῦ λέγοντος ἀναισχυντίᾳ.
πρὸς δὲ δὴ τὸν ἄφυκτον λόγον, ὅν φησι δημοσθένης,
βραχέα βούλομαι προειπεῖν. λέξει γὰρ οὕτως, τει-
χοποιός εἰμι. ὁμολογῶ. ἀλλ' ἐπιδέδωκα τῇ πόλει
μνᾶς ἑκατόν. καὶ τὸ ἔργον μεῖζον ἐξείργασμαι. τί-
νος οὖν εἰμι ὑπεύθυνος, εἰ μή τις ἐστὶν εὐνοίας εὐθύ-
νη. πρὸς δὴ ταύτην τὴν πρόφασιν ἀκούσατέ μου λέ-
γοντος καὶ δίκαια, καὶ συμφέροντα. ἐν γὰρ ταύ-
τῃ τῇ πόλει οὕτως ἀρχαίᾳ οὔσῃ, καὶ τηλικαύτῃ τὸ μέ-
γεθος, οὐδείς ἐστιν ἀνυπεύθυνος, τῶν καὶ ὁπωσοῦν πρὸς τὰ
κοινὰ προσεληλυθότων. διδάξω δ' ὑμᾶς πρῶτον ἐπὶ
τῶν παραδόξων, οἷον τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς ἱερείας, ὑπευθύ-
νους εἶναι κελεύει ὁ νόμος, καὶ συλλήβδην ἅπαντας, καὶ
χωρὶς ἑκάστους κατὰ σῶμα τοὺς τὰ γέρα μόνον λαμ-
βάνοντας, καὶ τὰς εὐχὰς ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς θεοὺς
εὐχομένους. καὶ οὐ μόνον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὰ γέ-
νη. εὐμολπίδας, καὶ κήρυκας, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαν-
τας, πάλιν τοὺς τριηράρχους ὑπευθύνους εἶναι κελεύει
ὁ νόμος, οὐ τὰ κοινὰ διαχειρίσαντας, οὐδ' ἀπὸ τῶν ὑμε-
τέρων προσόδων πολλὰ μὲν ὑφαιρουμένους, βρα-
χέα δὲ κατατιθέντας, ἐπιδιδόναι δὲ φάσκοντας, ἀπο-
διδόντας δὲ ὑμῖν τὰ ὑμέτερα. ἀλλ' ὁμολογουμέ-
νως τὰς πατρῴας οὐσίας εἰς τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀνη-
λωκότας φιλοτιμίαν. οὐ τοίνυν μόνοι οἱ τριήραρχοι,
ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν τῇ πόλει συνεδρίων ὑπὸ
τὴν τῶν δικαστηρίων ἔρχεται ψῆφον, πρῶτον μὲν γὰρ

λα πάντα πραγματείας προστεταγμένας κατὰ τὸ ψήφισμα. ἐγὼ δὲ πρὸς τοὺς λόγους τοὺς τούτων, νόμον ὑμέτερον προφέρομαι, ὃν ὑμεῖς ἐνομοθετήσατε λύσειν ἡγούμενοι τὰς τοιαύτας προφάσεις. ἐν ᾧ διαρρήδην γέγραπται, τὰς χειροτονητάς φησιν ἀρχὰς ἁπάσας ἐνὶ περιλαβὼν ὀνόματι ὁ νομοθέτης, καὶ προσειπὼν ἀρχὰς ἁπάσας εἶναι, ἃς ὁ δῆμος χειροτονεῖ. καὶ τοὺς ἐπιστάτας φησὶ τῶν δημοσίων ἔργων. ἔστι δὲ ὁ δημοσθένης τειχοποιὸς ἐπιστάτης τοῦ μεγίστου τῶν ἔργων. καὶ πάντας ὅσοι διαχειρίζουσί τι τῶν τῆς πόλεως πλέον ἢ τριάκοντα ἡμέρας, καὶ ὅσοι λαμβάνουσιν ἡγεμονίας δικαστηρίων, οἱ δὲ τῶν ἔργων ἐπιστάται πάντες ἡγεμονίᾳ χρῶνται δικαστηρίου τί τούτους κελεύει ποιεῖν; οὐ διακονεῖν. ἀλλ' ἄρχειν δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἐπειδὴ καὶ αἱ κληρωταὶ ἀρχαὶ οὐκ ἀδοκίμαστοι, ἀλλὰ δοκιμασθεῖσαι ἄρχουσι, καὶ λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρὸς τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς λογιστὰς καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κελεύει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, τοὺς νόμους αὐτοὺς ὑμῖν ἀναγνώσεται.

Νόμοι. ὅταν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἃς ὁ νομοθέτης ἀρχὰς ὀνομάζει, οὗτοι προσαγορεύωσι πραγματείας καὶ ἐπιμελείας, ὑμέτερον ἔργον ἐστὶν ἀπομνημονεύειν, καὶ ἀντιτάττειν τὸν νόμον πρὸς τὴν τούτων ἀναίδειαν. καὶ ὑποβάλλειν αὐτοῖς, ὅτι οὐ προσδέχεσθε κακοῦργον σοφιστὴν οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρήσειν, ἀλλ' ὅσῳ ἄν τις ἄμεινον λέγῃ παράνομα γεγραφὼς, τοσούτῳ μείζονος ὀργῆς τεύξεται. χρὴ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι τὸν ῥήτορα,

τοῦ παρόντος ἀδικήματος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αἰσχύνης τοῦ δήμου. Κατιδὼν δέ τις ταῦτα νομοθέτης, τίθησι νόμον, καὶ μάλα καλῶς ἔχοντα. τὸν διαῤῥήδην ἀπαγορεύοντα τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ ταῦτα οὕτως εὖ προκατειληφότος τοῦ νομοθέτου, εὕρηνται κρείττονες λόγοι τῶν νόμων, οὓς εἰ μή τις ὑμῖν ἐρεῖ, λήσετε ἐξαπατηθέντες. τούτων γάρ τινες τῶν τοὺς ὑπευθύνους στεφανούντων παρὰ τοὺς νόμους, οἱ μὲν, φύσει μέτριοί εἰσιν, εἰ δή τις ἐστὶ μέτριος τῶν τὰ παράνομα γραφόντων, ἀλλ' οὖν προβάλλονταί γέ τι πρὸ τῆς αἰσχύνης. προσεγγράφουσι γάρ τι πρὸς τὰ ψηφίσματα στεφανοῦν τὸν ὑπεύθυνον, ἐπειδὰν λόγον, καὶ εὐθύνας τῆς ἀρχῆς δῷ. καὶ ἡ μὲν πόλις τὸ ἴσον ἀδίκημα ἀδικεῖται, προκαταλαμβάνεται γὰρ ἐπαίνοις, καὶ στεφάνοις τὰς εὐθύνας. ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων ἐνδείκνυται τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι γέγραφε μὲν παράνομα, αἰσχύνεται δὲ ἐφ' οἷς ἡμάρτηκε. Κτησιφῶν δὲ ὦ ἀθηναῖοι ὑπερπηδήσας τὸν νόμον τὸν περὶ τῶν ὑπευθύνων κειμένων, καὶ τὴν πρόφασιν, ἣν ἐγὼ ἀρτίως προεῖπον ὑμῖν ἀνελὼν, πρὶν λόγον, πρὶν εὐθύνας δοῦναι, γέγραφε μεταξὺ δημοσθένην ἄρχοντα στεφανοῦν. λέξουσι δὲ ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἕτερόν τινα λόγον ὑπεναντίον τῷ ἀρτίως εἰρημένῳ. ὡς ἄρα ὅσα τις αἱρετὸς ὢν πράττει κατὰ ψήφισμα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀρχὴ, ἀλλ' ἐπιμέλειά τις, καὶ διακονία. ἀρχὰς δὲ φήσουσιν ἐκείνας εἶναι, ἃς οἱ θεσμοθέται ἀποκληροῦσιν ἐν τῷ θησείῳ, κἀκείνας, ἃς ὁ δῆμος εἴωθε χειροτονεῖν ἐν ἀρχαιρεσίαις στρατηγοὺς, καὶ ἱππάρχους, καὶ τὰς μετὰ τούτων ἀρχάς. τὰ δ' ἄλ-

τῇ πόλει τὴν δημοκρατίαν. κολάζετε τοὺς ὑπεναντίως τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πόλει καὶ τῷ συμφέροντι τῷ ὑμετέρῳ πολιτευομένους. κἂν ταύτην ἔχοντες τὴν διάνοιαν, ἀκούοιτε τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι λόγων, εὖ οἶδ' ὅτι δίκαια, καὶ εὔορκα, καὶ συμφέροντα ὑμῖν αὐτοῖς ψηφιεῖσθε, καὶ πάσῃ τῇ πόλει. περὶ μὲν οὖν τῆς ὅλης κατηγορίας μετρίως μοι ἐλπίζω προειρῆσθαι, περὶ δὲ αὐτῶν τῶν νόμων, οἳ κεῖνται περὶ τῶν ὑπευθύνων παρ' οὓς τὸ ψήφισμα τοῦτο τυγχάνει γεγραφὼς Κτησιφῶν, διὰ βραχέων εἰπεῖν βούλομαι. ἐν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἄρχοντές τινες τὰς μεγίστας ἀρχὰς, καὶ τὰς προσόδους διοικοῦντες καὶ δωροδοκοῦντες περὶ ἕκαστα τούτων, προσλαμβάνοντες τούς τε ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ῥήτορας, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ δήμου, πόρρωθεν προκατελάμβανον τὰς εὐθύνας ἐπαίνοις, καὶ κηρύγμασιν, ὥστε ἐν ταῖς εὐθύναις τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν μεγίστην μὲν ἀπορίαν ἀφικνεῖσθαι τοὺς κατηγόρους. πολὺ δὲ ἔτι μᾶλλον τοὺς δικαστάς. πολλοὶ γὰρ πάνυ τῶν ὑπευθύνων ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπται τῶν δημοσίων χρημάτων ὄντες, ἐξελεγχόμενοι διεφύγγανον ἐκ τῶν δικαστηρίων, εἰκότως. ᾐσχύνοντο γὰρ οἶμαι οἱ δικασταὶ, εἰ φανήσεται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τυχὸν δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ πρώην μέν ποτε ἀναγορευόμενος ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ δικαιοσύνης ὑπὸ τοῦ δήμου χρυσῷ στεφάνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ μικρὸν ἐπισχὼν ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου κλοπῆς ἕνεκα τὰς εὐθύνας ὠφληκώς. ὥστε ἠναγκάζοντο τὴν ψῆφον φέρειν οἱ δικασταὶ, οὐ περὶ

ὅτι ὅταν εἰσίῃ εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων
δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν
περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. διόπερ καὶ ὁ νομοθέ-
της τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὅρκῳ·
ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους. ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς, ὅτι
ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σώζεται
καὶ ἡ δημοκρατία. ἃ χρὴ διαμνημονεύοντας ὑμᾶς, μι-
σεῖν τοὺς τὰ παράνομα γράφοντας. καὶ μηδὲν μι-
κρὸν ἡγεῖσθαι εἶναι τῶν τοιούτων ἀδικημάτων, ἀλλ᾽ ἕκα-
στον ὑπερμέγεθες, καὶ τοῦθ᾽ ὑμῶν τὸ δίκαιον μηδέ-
να ἀνθρώπων ἐξαιρεῖσθαι. μήτε τὰς τῶν στρατηγῶν
συνηγορίας, οἳ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον συνεργοῦντές
τισι τῶν ῥητόρων, λυμαίνονται τὴν πολιτείαν, μήτε
τὰς τῶν ξένων δεήσεις, οὓς ἀναβιβαζόμενοί τινες
ἐκφεύγουσιν ἐκ τῶν δικαστηρίων παράνομον πο-
λιτείαν πολιτευόμενοι. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἂν ὑμῶν ἕκα-
στος αἰσχυνθείη τὴν τάξιν λιπεῖν, ἣν ἂν ταχθῇ ἐν τῷ
πολέμῳ, οὕτω καὶ νῦν αἰσχύνθητε ἐκλιπεῖν τὴν τά-
ξιν, ἣν τέταχθε ὑπὸ τῶν νόμων φύλακες τῆς δημο-
κρατίας τήνδε τὴν ἡμέραν. Κἀκεῖνο δὲ χρὴ δια-
μνημονεύειν, ὅτι νῦν ἅπαντες οἱ πολῖται παρακα-
ταθέμενοι τὴν πόλιν ὑμῖν, καὶ τὴν πολιτείαν δια-
πιστεύσαντες, οἱ μὲν πάρεισι, καὶ ἐπακούουσι τῆσ-
δε τῆς κρίσεως, οἱ δέ, ἄπεισιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἔργων, οὓς
αἰσχυνόμενοι, καὶ τῶν ὅρκων, οὓς ὠμόσατε μεμνημένοι,
καὶ τῶν νόμων, ἐὰν ἐλέγξωμεν κτησιφῶντα, καὶ παρά-
νομα γράψαντα, καὶ ψευδῆ καὶ ἀσύμφορα τῇ πόλει,
λύετε ὦ ἀθηναῖοι τὰς παρανόμους γνώμας. Βεβαιοῦτε

του τρόπου λαχόντες προεδρεύειν, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς καθεζόμενοι, ἂν δέ τις τῶν ἄλλων βουλευτῶν ὄντως λάχῃ κληρούμενος, προεδρεύειν, καὶ τὰς ὑμετέρας χειροτονίας ὀρθῶς ἀναγορεύῃ, τοῦτον οἱ τὴν πολιτείαν οὐκ ἔτι κοινὴν, ἀλλ' ἰδίαν αὑτῶν ἡγούμενοι εἶναι, ἀπειλοῦσιν εἰσαγγέλλειν καταδουλούμενοι τοὺς ἰδιώτας, καὶ δυναστείας ἑαυτοῖς περιποιοῦντες τὰς μὲν κρίσεις, τὰς μὲν ἐκ τῶν νόμων καταλελύκασι, τὰς δὲ ἐκ τῶν ψηφισμάτων μετ' ὀργῆς κρίνουσιν, σεσίγηται τὸ κάλλιστον, καὶ σωφρονέστατον κήρυγμα τῶν ἐν τῇ πόλει. τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων; καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων ἀθηναίων, τῆς δὲ, τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας οὐκ ἔτι κρατεῖν δύνανται οὔθ' οἱ νόμοι οὔθ' οἱ πρυτάνεις, οὔθ' οἱ πρόεδροι, οὔθ' ἡ προεδρεύουσα φυλὴ. τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως.

Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἓν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κἀγὼ τυγχάνω γιγνώσκων αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν, ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσι πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς, καὶ ὀλιγαρχία, καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες, καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοείτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω,

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ

ΚΑΤΑ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Την μὲν παρασκευὴν ὁρᾶτε ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν παράταξιν, ὅση γεγένηται, καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀγορὰν δεήσεις, αἷς κέχρηνταί τινες, ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια, καὶ τὰ συνήθη μὴ γίνεσθαι ἐν τῇ πόλει. ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς, δεύτερον δὲ τοῖς νόμοις, καὶ ὑμῖν, ἡγούμενος οὐδεμίαν παρασκευὴν ἰσχύειν παρ' ὑμῖν μεῖζον τῶν νόμων, καὶ τῶν δικαίων. ἐβουλόμην μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους, καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ σόλων περὶ τῆς τῶν ῥητόρων εὐκοσμίας ἰσχύειν. ἵνα ἐξῆν πρῶτον μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν πολιτῶν ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσι σωφρόνως ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντι, ἄνευ θορύβου, καὶ ταραχῆς ἐξ ἐμπειρίας τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν: δεύτερον δ' ἤδη, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τὸν βουλόμενον καθ' ἡλικίαν χωρὶς, καὶ ἐν μέρει περὶ ἑκάστου γνώμην ἀποφαίνεσθαι. οὕτω γὰρ ἄν μοι δοκεῖ ἥτε πόλις ἄριστα διοικεῖσθαι, αἵτε κρίσεις ἐλάχισται γίνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ πρότερον ὡμολογημένα καλῶς ἔχειν, νυνὶ καταλέλυται, καὶ γράφουσί τινες ῥᾳδίως παρανόμους γνώμας, καὶ ταῦτα ἕτεροί τινες τὰ ψηφίσματα ἐπιψηφίζουσιν, οὐκ ἐκ τοῦ δικαιοτά-

τοῦ μὴ μετὰ κοινοῦ τῶν ἑλλήνων συνεδρίου τὴν πόλιν
αὐτὴν πεποιῆσθαι. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὅτι τὸν πόλε-
μον τὸν πρὸς φίλιππον αὐτὸς παρεσκεύασεν. ἐν δὲ τῷ
τρίτῳ ὅτι τοῦ ἱεροῦ πολέμου καὶ τῶν περὶ φωκέας συμ-
βάντων αἴτιος ἐγένετο. καὶ τῆς ἥττης τῆς ἐν χαιρωνείᾳ
πείσας μετ᾽ ἀθηναίων ἀραμένους τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
φίλιππον παρατάξασθαι. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ὅτι κα-
τὰ τὸν πρὸς ἀλέξανδρον οὐκ ἐπολιτεύσατο. μετὰ ταῦ-
τα καὶ τοῦ βίου παντὸς τοῦ δημοσθένους κατηγορεῖ. καὶ
δὴ καὶ κτησιφῶντος ἐν ὀλίγοις. ἐν οἷς ἀξιοῖ αὐτὸν ὑπὲρ
ἑαυτοῦ τὸν κτησιφῶντα ἀπολογεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν κε-
φάλαια ταῦτ᾽ ἐστίν. ἐνίκα δὲ τὸν ἀγῶνα δημοσθένης.
μέμφονται μέντοι τινὲς τὸν αἰσχίνην ὅτι οὐκ ἐνδιέτρι-
ψεν ἐν τῷ παρανόμῳ, ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας κατηγο-
ρεῖ τοῦ δημοσθένους καλῶς πεπολιτευμένου τοῦ ἀν-
δρός. αὐτὸς δὲ τοὐναντίον τούτῳ μάλιστα διϊσχυρίζεται.
λέγων οὕτως. ἔστι δ᾽ ὑπόλοιπον μέρος τῆς κατηγορίας
ἐφ᾽ ᾧ μάλιστα σπουδάζω. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἡ πρόφασις δι᾽ ἣν
αὐτὸν ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι. μήποτε δὲ ἄριστα τοῦτο ἔπρα-
ξεν. ἐπειδὴ γὰρ εἶχε δόξαν μεγάλην παρὰ πᾶσι καὶ
ὑπόληψιν ὁ δημοσθένης ὡς λαμπρότατα πεπολιτευ-
μένος. εἰκότως ᾤηθη ψυχροὺς καὶ οὐδενὸς ἀξίους φανήσε-
σθαι τοὺς περὶ τῶν παρανόμων λόγους εἰ μὴ δόξαν αὐ-
τοῖς ἐμποιήσει τὴν ἐναντίαν ὡς ἄρα ὁ δημοσθένης
κακόνους ὢν τῷ δήμῳ, καὶ αἰσχρῶς, καὶ ἐπιμέμπτως
πεπολίτευται. διὰ τοῦτο ἐσπούδασε περὶ τοῦτο μάλι-
στα καὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς κατηγορίας τὸ πλεῖστον
ἐνδιέτριψε. μέμφεται δ᾽ αὖ τις τὸ προοίμιον ὡς τραγι-
κὸν, καὶ περιττὸν, καὶ διαλόγῳ μᾶλλον ἐοικός ∻

περὶ ποιότητος. Τρίτον καὶ τελευταῖον, ὅτι καὶ τὰ ψευδῆ ἔγραψεν ἐν τῷ ψηφίσματι. οὐκ ἦν γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὸν δημοσθένην, οὐδὲ ἄξιον τοῦ στεφάνου. καὶ τοῦτο εἰς τὸ παράνομον ἀνακτέον. ἐπειδὴ ὁ νόμος οὐκ ἐᾷ κωλύων τὰ ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. ἔστι δὲ περὶ ποιότητος. ὑποφορὰς δὲ λαμβάνει. γ. πρὸς μὲν τὸ πρῶτον διττῶς ἐροῦντος δημοσθένους ὅτι οὐκ ἦν ἄρχων οὐδὲ οὐκ ἔστιν ἀρχὴ ἡ τῶν τειχῶν οἰκοδομή. ἀλλὰ διακονία τις καὶ ἐπιμέλεια. εἰ δὲ καὶ ἀρχὴ τῷ γε τὰ δεδωκέναι ἐκ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν εἰληφέναι ἐκ τῆς πόλεως οὐκ ἦν ὑπεύθυνος. Περὶ ποιότητος ἀμφότερα. πρὸς δὲ τοῦτο αἰσχίνης εἰσάγει στοχαστικὸν κεφάλαιον. οὐ μέντοι κατασκευάζει. εἰ δὲ μὴ παρ' ἑαυτοῦ ἐπιδέδωκεν, ἀλλ' εἶχε παρὰ τῆς βουλῆς εἰς τοῦτο δέκα τάλαντα. Περὶ οὐσίας. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον κεφάλαιον παρεχομένου δημοσθένους νόμον ἕτερον κελεύοντα ἀνακηρύττειν ἐν τῷ θεάτρῳ. ἂν ψηφίσηται ὁ δῆμος, αἰσχίνης οὐ περὶ τῶν πολιτικῶν αὐτὸν εἶναί φησιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων. Περὶ οὐσίας. πρὸς δὲ τὸ τρίτον πολλὰ κατὰ μέρος. οἴεται δὲ τὸν δημοσθένην εἰς δ. καιροὺς διῃρηκέναι τὴν ἀπολογίαν. τὰ πράγματα καθέκαστα εἰς τούτους μερίσαντα. πρῶτον μὲν οὖν φησιν εἶναι καιρὸν τοῦ πολέμου τὸν πρῶτον τοῦ πρὸς φίλιππον, περὶ ἀμφιπόλεως γενομένου. δεύτερον δὲ τὸν τῆς εἰρήνης. τρίτον δὲ τὸν τοῦ πολέμου τοῦ δευτέρου καὶ τῆς περὶ χαιρώνειαν ἥττης. τέταρτον δὲ τὸν παρόντα καιρὸν τὸν περὶ τῶν πρὸς ἀλέξανδρον πολιτευμάτων. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ αἴτιον αὐτόν φησι γεγονέναι τῆς εἰρήνης αἰσχρᾶς οὔσης καὶ ἀδόξου, καὶ

ΠΕΡΙ ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ κατὰ κτησιφῶντος λόγου.

Ἡ στάσις τοῦ λόγου ἐστὶ πραγματικὴ ἔγγραφος. ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου, τὰ δὲ κεφάλαια δηλονότι τῆς πραγματικῆς περιέχει ἅπερ καὶ ἐκεῖ. οἷον τὸ νόμιμον τεμνόμενον εἰς τρεῖς νόμους τὸ δὲ δίκαιον εἰς τέσσαρας καιρούς. ὅρα δὲ πῶς συλλογικῶς ἤρξατο ἀπὸ συνηγόρων ἐκβολῆς ὥσπερ καὶ δημοσθένης. Τινὲς εἶπον ὅτι οὐκ ἔχει κατασκευὴν τὸ προοίμιον. οὐκοῦν οὐδὲ συμπέρασμα δεῖ ζητεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀκατάσκευον, ἔστι γὰρ αὐτοῦ κατασκευὴ ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια καὶ τὰ συνήθη μὴ γίνεσθαι ἐν τῇ πόλει. εἰ γὰρ ἡ αἰτία τῆς προτάσεως ἐστὶν ἡ κατασκευὴ, διὰ δὲ τὸ τὰ μέτρια γίνεσθαι τῇ πόλει, αἱ δεήσεις κατασκευὴ ἂν εἴη. ἔχει δὲ καὶ συμπέρασμα. ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω, ἕως τοῦ μεῖζον τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων.

Υπόθεσις τοῦ κατὰ κτησιφῶντος λόγου.

Κτησιφῶν ἔγραψε ψήφισμα στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν, ὅτι διατελοῖ τὰ ἄριστα λέγων καὶ πράττων τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐγράψατο αἰσχίνης παρανόμων. καὶ εἰσάγει κεφάλαια νομικὰ τρία. ἓν μὲν ὅτι ὑπεύθυνον ὄντα τὸν δημοσθένην, ἐστεφάνωσε, τοῦ νόμου κελεύοντος μὴ ἐξεῖναι ὑπεύθυνον ἄρχοντα στεφανοῦν. Περὶ οὐσίας. Δεύτερον δὲ ὅτι ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνεκήρυξε τὸν στέφανον ἀπαγορεύοντος τοῦ νόμου μηδένα στεφανοῦν ἐν τῷ θεάτρῳ.

Collegii Soc. Jesu. Rom. cat. inscriptus c. ...
6-9, a, 20

ΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΞΟΧΩΝ
ῥητόρων αἰσχίνου καὶ δημοσθένους,
λόγοι ἀντίπαλοι.

GRAECIAE EXCELLENTIVM
Oratorum Aeſchinis & Demoſthenis,
orationes aduerſariæ.

6
9 a
20
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6.
15 I
51